

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

PRÁVNICKÁ FAKULTA

**Spolupráce Policie České
republiky a okresního
státního zastupitelství v
přípravném řízení**

Diplomová práce

PAVLÍNA NOVÁ

Vedoucí práce: JUDr. Jan Provazník, Ph.D.

Katedra trestního práva
Obor Právo

Brno 2023

MUNI
LAW

Bibliografický záznam

Autor:	Pavčina Nová Právnická fakulta Masarykova univerzita Katedra trestního práva
Název práce:	Spolupráce Policie České republiky a okresního státního zastupitelství v přípravném řízení
Studijní program:	Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. Jan Provazník, Ph.D.
Rok:	2023
Počet stran:	131
Klíčová slova:	policejní orgán, státní zastupitelství, spolupráce, přípravné řízení, výzkum, rozhovory

Bibliographic record

Author: Pavlína Nová
Faculty of Law
Masaryk University
Department of Criminal Law

Title of Thesis: Cooperation of the Police of the Czech Republic
with District Public Prosecutor's Office in the Pre-
trial Proceedings

Degree Programme: Law and Legal science

Field of Study: Law

Supervisor: JUDr. Jan Provazník, Ph.D.

Year: 2023

Number of Pages: 131

Keywords: police authority, Public Prosecutor, cooperation,
Pretrial Proceedings, research, interviews

Anotace

Diplomová práce se zabývá vztahem mezi Policií České republiky a okresním státním zastupitelstvím v přípravném řízení. V první teoretické části jsou vymezeny základní pojmy a instituty. Následuje část praktická, v rámci níž byl realizován vlastní empirický výzkum. Na základě provedených rozhovorů byla získána data od příslušníků Policie České republiky a státních zástupců, která byla následně porovnána a vyhodnocena. Výzkum poukazuje na problematické aspekty, s nimiž se respondenti v praxi potýkají. V závěru jsou poté předestřeny úvahy de lege applicata a de lege ferenda ke zlepšení spolupráce mezi Policií České republiky a státním zastupitelstvím a zefektivnění přípravného řízení.

Abstract

The diploma thesis deals with the relationship between the Police of the Czech Republic and the District Prosecutor's Office in the Pretrial Proceedings. In the first theoretical part, basic terms and institutes are defined. This is followed by the practical part, within which the own empirical research was carried out. On the basis of the conducted interviews, data was obtained from members of the Police of the Czech Republic and Public Prosecutors, which were subsequently compared and evaluated. The research points to problematic aspects that respondents face in practice. In the conclusion, considerations *de lege ferenda* and *de lege applicata* are presented to improve cooperation between the Police of the Czech Republic and the Public Prosecutor's Office and to streamline the Pretrial Proceedings.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci a téma **Spolupráce Policie České republiky a okresního státního zastupitelství v přípravném řízení** zpracovala sama. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použila k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 31. března 2023

.....
Pavλίna Nová

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat panu JUDr. Janu Provazníkovi, Ph.D., za vstřícnost, odborné rady a připomínky při vedení mé diplomové práce.

Dále bych chtěla poděkovat všem policistům a státním zástupcům za ochotu a vstřícnost při provádění rozhovorů, bez nichž by výzkum nemohl být realizován. Děkuji také panu JUDr. Romanu Heinzovi, Ph.D. za jeho čas a poskytnutí rozhovoru ze svého působení v praxi.

V neposlední řadě děkuji své rodině za velkou podporu a trpělivost po celou dobu studia.

Obsah

Seznam pojmů a zkratek	13
1 Úvod	15
2 Přípravné řízení	17
2.1 Charakteristika přípravného řízení.....	17
2.2 Fáze přípravného řízení	18
2.2.1 Prověřování.....	18
2.2.2 Vyšetřování	19
2.3 Orgány činné v přípravném řízení	20
3 Policejní orgán	21
3.1 Policie ČR.....	22
3.2 Činnost policejního orgánu v přípravném řízení	22
3.2.1 Postup před zahájením trestního stíhání.....	23
3.2.2 Postup ve fázi vyšetřování	26
3.3 Vybrané úkony policejního orgánu	27
3.3.1 Zvláštní způsoby dokazování.....	30
4 Státní zastupitelství	34
4.1 Státní zástupce	36
4.2 Úkoly státního zástupce v přípravném řízení	38
4.2.1 Úkoly ve fázi prověřování.....	40
4.2.2 Úkoly ve fázi vyšetřování.....	41
5 Praktická část	43
5.1 Předmět výzkumu.....	43
5.2 Metodologie výzkumu.....	44
5.3 Shrnutí výsledků výzkumu.....	46
5.3.1 Rozhovor s JUDr. Romanem Heinzem, Ph.D.....	68
5.4 Vyhodnocení výzkumu	72

6	Úvahy de lege applicata a de lege ferenda	75
6.1	Úvahy de lege applicata.....	75
6.2	Úvahy de lege ferenda.....	81
7	Závěr	86
	Použité zdroje	89
Příloha A	Rozhovor	92
Příloha B	Odpovědi Policie ČR	94
Příloha C	Odpovědi okresní státní zastupitelství	115

Seznam pojmů a zkratk

OČTŘ	– orgán činný v trestním řízení
Policie ČR	– Policie České republiky
SKPV	– Úřad služby kriminální policie a vyšetřování
trestní řád	– zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
ZPČR	– zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZSZ	– zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

1 Úvod

Přípravné řízení, jako první stadium, plní stěžejní roli v celém trestním řízení a v jeho rámci probíhá spolupráce mezi Policií ČR a státním zastupitelstvím. Podle mého názoru je právě kvalitní spolupráce mezi těmito institucemi základním kamenem pro zajištění efektivního nejen přípravného, ale celého trestního řízení. Státní zástupce jako pán sporu má do jisté míry nad policejním orgánem autoritativní a dominantní postavení, zejména z toho důvodu, že v přípravném řízení vykonává dozor nad zachováním zákonnosti a odpovídá za výsledek ve věci. Policejní orgán je pak v rámci přípravného řízení vázán jeho pokyny. Ačkoliv je úkolem policejního orgánu prověřit a objasnit všechny podněty k trestní věci a provést potřebná šetření k odhalení spáchaného trestného činu a ke zjištění jeho pachatele, domnívám se, že státní zástupce má na uvedeném také nemalý podíl. Troufám si tvrdit, že spolupráce mezi policisty a státními zástupci ovlivňuje jednak kvalitu řízení, ale i samotný výsledek ve věci. Pokud tedy spolupráce nefunguje tak, jak má, odráží se to i na výsledné činnosti obou institucí.

Cílem diplomové práce je tak zjistit skutečný stav v postupu Policie ČR a okresního státního zastupitelství v přípravném řízení. Práce by měla přinést informace o tom, zda se teorie ohledně spolupráce policistů a státních zástupců slučuje s aplikační praxí, případně zdali by bylo vhodné přistoupit k jistým změnám. Zároveň by měla poskytnout odpovědi na nesrovnalosti, respektive na problematické aspekty činnosti Policie ČR a okresního státního zastupitelství v rámci přípravného řízení.

Diplomová práce se skládá ze dvou stěžejních částí, a to teoretické a praktické. Smyslem teoretické části je vytvořit dostatečný podklad pro následný praktický výzkum. Jejím obsahem je teoretické vymezení základních pojmů a institutů, jako zejména přípravného řízení, jeho jednotlivých fází, policejního orgánu a jeho činností a v neposlední řadě také státního zastupitelství a dozoru státního zástupce. Jednotlivé pojmy jsou taktéž uvedeny do souvislostí z hlediska trestního práva procesního a organizačního práva správního. Vymezení základních pojmů a jejich vzájemné propojení považuji za nezbytné pro lepší uchopení praktické části a samotného výzkumu.

Po části teoretické následuje část praktická, která představuje vlastní empirický výzkum. Praktická část je rozdělena do více podkapitol, v nichž je

nejprve popsán předmět a cíle výzkumu, zvolená metoda výzkumu a následně výběr jednotlivých respondentů včetně realizace vlastního výzkumu, jehož prostřednictvím budou sbírána data od příslušníků Policie ČR a státních zástupců okresních státních zastupitelství. V rámci praktické části jsem si také položila tři výzkumné otázky, na které jsem si dala za cíl v této práci odpovědět, a to prostřednictvím vytvořených otázek a kvalitativních rozhovorů. Získaná data od jednotlivých respondentů jsou následně shrnuta dle dílčích otázek a vzájemně porovnána. Výzkum jsem rozhodla obohatit také o rozhovor s osobou, jež působila jak ve funkci státního zástupce, tak i jako vyšetřovatel u Policie ČR, a má proto možnost poskytnout čtenáři pohled na problematiku z jiné perspektivy. Praktická část je poté zakončena vyhodnocením empirického výzkumu a zodpovězením na počátku stanovených výzkumných otázek.

Završením diplomové práce bude na základě zjištěných poznatků snaha formulovat možné návrhy na změnu a doporučení ve smyslu úvah de lege applicata a de lege ferenda. Celou práci pak bude zakončovat shrnující závěr.

2 Přípravné řízení

2.1 Charakteristika přípravného řízení

Trestní řízení v České republice probíhá v několika časových úsecích neboli stádiích, kdy prvním z nich je přípravné řízení. Přípravné řízení nazývané též jako předsoudní stadium trestního řízení je poměrně složitě definováno v ustanovení § 12 odst. 10 trestního řádu, jako „úsek řízení podle tohoto zákona od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí, a nebyly-li tyto úkony provedeny, od zahájení trestního stíhání do podání obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupení věci jinému orgánu, zastavení trestního stíhání, nebo do rozhodnutí či vzniku jiné skutečnosti, jež mají účinky zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, anebo do jiného rozhodnutí ukončujícího přípravné řízení, zahrnující objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a vyšetřování“.

Základním smyslem přípravného řízení je opatření podkladů pro následující řízení před soudem, jenž je nejdůležitějším stádiem trestního řízení. V přípravném řízení mají být vyhledány důkazy k objasnění základních skutečností důležitých pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu.¹ Obecný účel přípravného řízení je shodný s účelem trestního řízení, a to náležitě zjistit trestné činy, odhalit a spravedlivě potrestat jejich pachatele. Přípravné řízení vymezuje předmět řízení a tím v podstatě předurčuje budoucí řízení před soudem. Jedná se o projev obžalovací zásady, neboť soud se může zabývat jen tím skutkem, který je uveden v obžalobě. Tedy komplexně vzato, přípravné řízení ovlivňuje jak úspěšnost dokazování v hlavním líčení, tak i celkovou efektivnost trestního řízení.²

Přípravné řízení trestní plní čtyři funkce, jimiž jsou funkce filtrační, vyhledávací, fixační a odklonná. Funkce filtrační, nazývaná též jako verifikační, zajišťuje, aby byly před soud postaveny ty osoby, u nichž je dáno důvodné

¹ Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 533-543.

² Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 471.

podezření, že spáchaly žalovaný trestný čin, resp. má zabránit tomu, aby byly před soud stavěny osoby, u kterých nebylo podezření dostatečně odůvodněno. Přípravné řízení, které je neveřejné, je k podezřelým osobám šetrnější, než by bylo soudní projednání věci.³ Funkce vyhledávací spočívá v tom, že se v přípravném řízení hledají skryté informace o spáchaných trestných činech. Funkce fixační nebo též zajišťovací spočívá v procesním podchycení neboli fixaci pomíjivých důkazů pro nastávající soudní řízení, čímž se předejde jejich hrozcí zkáze či poškození.⁴ Odklonná funkce je funkcí nejnovější a je spojená, zejména v případech málo závažné (bagatelní) kriminality, s možností vyhnout se tradičnímu projednání a vyřízení věci v řízení před soudem a nahradit toto řízení jednoduššími procesními postupy (alternativní projednání trestní věci).⁵

2.2 Fáze přípravného řízení

Přípravné řízení lze rozdělit do dvou fází neboli časových úseků, jimiž jsou postup před zahájením trestního stíhání (tzv. prověřování) a postup po zahájení trestního stíhání (tzv. vyšetřování). Přípravné řízení, jemuž může předcházet i jakási předprocesní fáze ve formě neformální operativní policejní práce⁶, nemusí dojít až do fáze vyšetřování, ale může skončit již ve fázi prověřování. Zároveň je možné i to, že přípravné řízení započne samotným zahájením trestního stíhání a následným vyšetřováním, tedy fáze prověřování odpadne.⁷

2.2.1 Prověřování

Fáze prověřování, jako postup před zahájením trestního stíhání, je upravena v ustanoveních § 158 až 159b trestního řádu. Jde o „*počátek trestního procesu, jehož úlohou je zjišťovat podmínky, na základě nichž může být učiněn závěr o*

³ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 470.

⁴ Růžicka, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 385.

⁵ Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vyd. Praha: Leges, 2022, s. 530.

⁶ Šámal, P., Novotný, F., Růžicka, M., Vondruška, F., Novotná, J. *Přípravné řízení trestní*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 10.

⁷ Růžicka. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, s. 402.

přechodu věci do dalšího úseku trestního řízení nebo závěr o tom, že tu takové podmínky chybí a je nutno věc řešit mimo rámec trestního řízení“.⁸

Obecným účelem prověřování je tedy rozhodnout, zda na základě podnětu bude či nebude zahájeno trestní stíhání. Dochází ke shromáždění podkladů nutných pro rozhodnutí o konání trestního stíhání, kdy příslušné orgány musí získat určité poznatky, aby mohlo být podezření uvedené v podnětu řádně ověřeno.⁹ Tato fáze v sobě zahrnuje „*šetření, objasňování a prověřování skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a směřujících ke zjištění jeho předpokládaného pachatele*“. Prověřování začíná sepsáním záznamu o zahájení úkonů trestního řízení nebo provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů, které mu bezprostředně předcházejí a končí zahájením trestního stíhání, odložením nebo jiným vyřízením věci.¹⁰

2.2.2 Vyšetřování

Vyšetřováním se dle ustanovení § 161 odst. 1 trestního řádu označuje „*úsek trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu, postoupením věci jinému orgánu nebo zastavením trestního stíhání, včetně schválení narovnání a podmíněného zastavení trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu*“. Zahájení trestního stíhání je podmíněno prověřováním zjištěnými skutečnostmi, které nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, a zároveň dostatečně odůvodňují závěr, že jej spáchala určitá osoba, přičemž postačí, pokud se bude jednat o vyšší stupeň pravděpodobnosti podobného závěru.¹¹

Trestní řízení ve fázi vyšetřování se vede vždy proti konkrétní osobě, tj. obviněnému, jehož totožnost je známa. Hlavní smysl vyšetřování lze proto spatřovat v opatření dostatečného množství podkladů, které umožní státnímu zástupci rozhodnout o tom, zda podá obžalobu či rozhodne o věci jinak.¹² S ohledem na osobu obviněného, pro nějž může být postavení před soud

⁸ Šámal, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1936-1937.

⁹ Musil, Kratochvíl, Šámal. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*, s. 556.

¹⁰ Šámal, Novotný, Růžicka, Vondruška, Novotná. *Přípravné řízení trestní*, s. 15.

¹¹ Jelínek. *Trestní právo procesní*, s. 559.

¹² Růžicka. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, s. 419-421.

náročné, se musí vyšetřováním shromáždit takové množství informací, jež se svou přesvědčivostí přiblíží skutkovému stavu, který je důležitý pro rozhodnutí soudu.¹³

2.3 Orgány činné v přípravném řízení

V přípravném řízení působí všechny OČTŘ, jejichž výčet je uveden v ustanovení § 12 odst. 1 trestního řádu. Orgány činnými v přípravném řízení jsou tedy soud, státní zástupce a policejní orgán. Jedná se o základní subjekty řízení, jež mají vliv na průběh trestního řízení. Objasňování a prověřování skutečností provádí policejní orgán případně státní zástupce, který je oprávněn účastnit se jednotlivých úkonů policejního orgánu, osobně provést určitý úkon či vést celé vyšetřování.¹⁴ Pojmy policejní orgán a státní zástupce budou blíže popsány v následujících kapitolách, neboť právě tyto jsou pro práci stěžejní.

Soud je státním orgánem, jež zákonným způsobem poskytuje ochranu právům a jako jediný rozhoduje o vině a trestu za spáchané trestné činy.¹⁵ Soud v přípravném řízení rozhoduje jen v případech výslovně stanovených trestním řádem, a to tehdy, jedná-li se o nejzávažnější zásahy do ústavně zaručených práv a svobod člověka (např. rozhodnutí o vzetí do vazby, vydání příkazu k zatčení či příkazu k domovní prohlídce). Soudce v přípravném řízení také uděluje souhlas k otevření zásilky či záměně zásilky. Pokud je v rámci prověřování skutečností třeba provést neodkladný a neopakovatelný úkon, jako výslech svědka či rekognici, uskuteční se na návrh státního zástupce za účasti soudce, který v takovém případě odpovídá za zákonnost provedení úkonu.¹⁶

¹³ Musil, Kratochvíl, Šámal. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*, s. 593.

¹⁴ Jelínek. *Trestní právo procesní*, s. 537.

¹⁵ Šámal. *Trestní řád. Komentář. I. díl*, s. 234-235.

¹⁶ Jelínek. *Trestní právo procesní*, s. 546.

3 Policejní orgán

Policejní orgán je jedním z OČTŘ a lze ho definovat jako „*státní orgán, jehož úkolem v trestním řízení je, aby především státnímu zástupci aktivně pomáhal při plnění jeho úlohy v trestním řízení, kterou je uskutečňování trestního stíhání (naplňování požadavku zásady legality)*“.¹⁷ Policejní orgán je velmi významným subjektem přípravného řízení, neboť svou činností zásadně ovlivňuje úspěšnost řízení. Role policejního orgánu je v určitých situacích nezastupitelná, tedy nemůže ji nahradit ani státní zástupce ani soud. Zejména tehdy, kdy policejní orgány provádějí tzv. první zákrok na místě činu, do jehož rámce patří i neodkladné a neopakovatelné úkony. Policejní orgán je taktéž nepřetržitě dostupný oznamovatelům trestných činů a je v přímém kontaktu s veřejností.¹⁸

Pojem policejní orgán je vymezen v ustanovení § 12 odst. 2 trestního řádu a rozumí se jím například útvary Policie ČR a Generální inspekce bezpečnostních sborů. Trestní řád v ustanovení § 161 užívá také pojem vyšetřovací orgán. Mezi tyto orgány se kromě útvarů Policie ČR a Generální inspekce bezpečnostních sborů řadí i státní zástupce, jde-li o trestné činy spáchané například příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů. Jde o orgán, který působí v celém přípravném řízení, tedy jak před zahájením trestního stíhání, tak i ve fázi vyšetřování. Vyšetřování mohou konat pouze zmíněné vyšetřovací orgány. Z tohoto důvodu ty policejní orgány, jež nejsou vyšetřovacími orgány, jsou činné jen ve fázi před zahájením trestního stíhání (prověřování).¹⁹ K tomuto lze uvést rovněž ustanovení § 174 odst. 2 písm. c) trestního řádu, dle kterého je státní zástupce sám oprávněn provést celé vyšetřování a postupuje přitom dle jednotlivých ustanovení trestního řádu pro policejní orgán. Jedná se o jedno z dozorových oprávnění státního zástupce.²⁰

¹⁷ Fryšták, M. *Dokazování v přípravném řízení*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 117.

¹⁸ Musil, Kratochvíl, Šámal. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*, s. 548-549.

¹⁹ Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 192.

²⁰ Fryšták. *Dokazování v přípravném řízení*, s. 122.

3.1 Policie ČR

Policejními orgány v trestním, resp. přípravném řízení se rozumí zejména útvary Policie ČR, mezi které patří Policejní prezidium České republiky v čele s policejním prezidentem, útvary policie s celostátní působností, krajská ředitelství policie a útvary zřízené v rámci krajského ředitelství. Mezi ředitelství jednotlivých služeb policie lze zařadit například SKPV či Ředitelství služby dopravní policie a mezi útvary policie s celostátní působností například Národní centrálu proti organizovanému zločinu SKPV, Národní protidrogovou centrálu SKPV nebo Kriminalistický ústav.²¹

Policie ČR je zřízena zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, jako „jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor“ (§ 1 ZPČR). Policie ČR slouží veřejnosti a jejím úkolem je chránit bezpečnost osob a majetku a veřejný pořádek. Dále má dle ustanovení § 2 ZPČR předcházet trestné činnosti, plnit úkoly dle trestního řádu a úkoly na úseku vnitřního pořádku a bezpečnosti svěřené jí buď zákony, přímo použitelnými předpisy Evropské unie či mezinárodními smlouvami, jež jsou součástí právního řádu. Ustanovení § 4 ZPČR stanoví, že úkoly Policie ČR vykonávají příslušníci Policie ČR (policisté) a zaměstnanci zařazení v Policii ČR. Činnost Policie ČR lze označit jako veřejnou službu ve prospěch fyzických i právnických osob a ochrany hodnot společnosti.²²

3.2 Činnost policejního orgánu v přípravném řízení

Policejní orgán je obecně oprávněn ke všem úkonům trestního řízení, jež patří do jeho působnosti. Jeho hlavním úkolem je „objektivně a nestranně prověřit a objasnit podnět k trestnímu řízení a vytvořit státnímu zástupci předpoklady pro závěr o důvodnosti trestního stíhání a podání veřejné žaloby“. Na policejní orgán se vztahuje základní zásada oficiality, tedy, že je povinen konat řízení a provádět úkony z úřední povinnosti (ex officio) a z vlastní iniciativy. Pokud pojme policejní orgán podezření, že byl spáchán trestný čin, je povinen sám zahájit trestní, respektive přípravné řízení. S tímto také souvisí jeho povinnost

²¹ Vangeli, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 42-43.

²² Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 181.

přijímat oznámení a podněty.²³ Zároveň pro policejní orgán platí zásada vyhledávací, na které je v jisté míře postaveno trestní řízení, hovoříme-li o povinnosti samostatně rozhodovat a zjišťovat skutečnosti. Policejní orgán na základě této zásady objasňuje v přípravném řízení všechny okolnosti, tedy jak ty svědčící v neprospěch osoby, proti níž se řízení vede, tak i ty v její prospěch, a to i bez návrhu. Nutno dodat, že doznání obviněného nezbavuje policejní orgán uvedené povinnosti přezkoumat veškeré okolnosti.²⁴

Policejní orgán je zároveň v souladu se zásadou materiální pravdy povinen postupovat tak, aby byl dostatečně zjištěn skutkový stav, o němž nejsou důvodné pochybnosti. Jednotliví příslušníci policejního orgánu postupují v přípravném řízení samostatně, přičemž jsou vázáni pokyny dozorcujícího státního zástupce, jenž nese odpovědnost za zákonnost průběhu přípravného řízení.²⁵ Procesní samostatnost policejního orgánu je zdůvodněna především dominantním postavením státního zástupce v přípravném řízení, neboť ten, při zastupování veřejné žaloby v řízení před soudem, k tomu musí mít vytvořeny dostatečné předpoklady. Jednotliví policisté tak při plnění úkolů v trestním řízení musí postupovat odborně, iniciativně, nestranně a v souladu se zákonem. Lze rovněž dodat, že mezi policisty a státním zástupcem jde o vztah procesní, nikoli služební nadřízenosti. Avšak uplatňování služební nadřízenosti v policejním orgánu nesmí zpochybňovat pokyny, jenž státní zástupce dal.²⁶

3.2.1 Postup před zahájením trestního stíhání

Policejní orgán je podle ustanovení § 158 trestního řádu povinen na základě trestních oznámení, podnětů jiných osob a orgánů, ale i vlastních poznatků učinit všechna potřebná šetření a opatření k odhalení skutečností, jež nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin a směřující ke zjištění osoby pachatele trestného činu. Policejní orgán je zároveň povinen o těchto skutečnostech přijímat oznámení. O zahájení úkonů trestního řízení sepíše

²³ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 184.

²⁴ Draštík, A., Fenyk, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 14.

²⁵ Fenyk, Císařová, Gřivna. *Trestní právo procesní*, s. 193.

²⁶ Růžička, M. K otázce procesní samostatnosti policejního orgánu. *Státní zastupitelství*. 2008, č. 10, s. 22.

neprodleně záznam, v němž uvede všechny skutkové okolnosti, pro které trestní řízení zahajuje, a také způsob, jakým se o nich dozvěděl. Opis tohoto záznamu poté zašle do 48 hodin od zahájení trestního řízení státnímu zástupci, aby byl informován o tom, že se v dané věci vede trestní řízení a zároveň mohl vykonávat dozor. Výjimkou je situace, kdy hrozí nebezpečí z prodlení. V takovém případě sepíše policejní orgán záznam až po provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů. Policejní orgán si v rámci prověřování opatřuje potřebné podklady a vysvětlení a zajišťuje stopy trestného činu. Je například oprávněn vyžadovat vysvětlení od fyzických a právnických osob či státních orgánů, provádět ohledání místa činu a věci, pořizovat zvukové a obrazové záznamy osob nebo provádět neodkladné a neopakovatelné úkony.²⁷

Trestní řád definuje neodkladné a neopakovatelné úkony v ustanovení § 160 odst. 4. Neodkladným úkonem je „*takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání*“. Neopakovatelným úkonem je pak „*takový úkon, který nebude možno před soudem provést*.“ Státní zástupce vykonávající dozor v přípravném řízení sleduje, zda jsou splněny zákonné podmínky k provedení těchto úkonů. Neodkladné a neopakovatelné úkony je třeba od sebe odlišovat. Teorie uvádí, že pojem neodkladného úkonu se vztahuje k okamžiku zahájení trestního stíhání, oproti tomu pojem neopakovatelného úkonu až k řízení před soudem.²⁸ Ačkoliv jsou tyto úkony upraveny v ustanovení trestního řádu týkajícího se zahájení trestního stíhání, jsou definovány obecně pro celé trestní řízení, tedy i pro fázi před zahájením trestního stíhání. Provádí-li se ovšem neodkladný nebo neopakovatelný úkon, jenž spočívá ve výslechu svědka či rekognici, je vyžadována účast soudce, který odpovídá za zákonnost provedení tohoto úkonu (§ 158a odst. 1 trestního řádu). Zákon neuvádí konkrétní výčet těchto úkonů, proto je při posuzování neodkladnosti a neopakovatelnosti nutné přihlížet ke konkrétním okolnostem případu či vývoji soudní praxe. Neodkladným úkonem může být například zadržení osoby podezřelé ze spáchání trestného činu, domovní prohlídka a prohlídka jiných prostor a pozemku, odposlech a záznam telekomunikačního provozu či rekognice. Neopakovatelným úkonem by pak mohly být například

²⁷ Fenyk, Císařová, Gřivna. *Trestní právo procesní*, s. 194-195.

²⁸ Jelínek. *Trestní právo procesní*, s. 554-555.

výslech svědka nebo výslech osoby mladší 15 let, jestliže jde o osobu, která umírá, její život je vážně ohrožen či je velmi vysokého věku.²⁹

Policejní orgán je ve fázi prověřování oprávněn použít tzv. operativně pátrací prostředky, jejichž taxativní výčet je uveden v ustanovení § 158b trestního řádu. Není ale vyloučeno využití těchto prostředků i po zahájení trestního stíhání, tedy ve fázi vyšetřování. Těmito prostředky se rozumí předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta.³⁰ Operativně pátrací prostředky slouží zejména k předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti. Policejní orgán je užívá také za účelem pátrání po pachatelích, kteří se skrývají, hledaných nezvestných osobách či věcných důkazech.³¹ Trestní řád stanoví, že k použití operativně pátracích prostředků je nutné povolení. Například písemného povolení státního zástupce je třeba u předstíraného převodu či sledování osob a věcí, mají-li být pořizovány zvukové, obrazové či jiné záznamy.

Policejní orgán je povinen skončit prověřování v zákonem stanovených lhůtách a vyřídit věc jedním ze způsobů, které zákon uvádí. Jedná se o lhůty závazné, ale jejich dodržení není výslovně postihováno, tedy je možné i jejich opětovné prodloužení. Taková úprava posiluje postavení a dozor státního zástupce a umožňuje mu kontrolovat postup v řízení a korigovat jeho rychlost.³² V případě, že není možné prověřování v dané lhůtě skončit, policejní orgán písemně zdůvodní státnímu zástupci, proč nebylo možné prověřování skončit, jaké úkony je třeba ještě provést a jak dlouho má prověřování trvat.

Trestní řád zná čtyři způsoby vyřízení věci před zahájením trestního stíhání. Jedná se o odevzdání věci, odložení věci, dočasné odložení trestního stíhání a zahájení trestního stíhání. V případě, že se skutek stal, ale nejde o podezření z trestného činu, policejní orgán, případně státní zástupce, věc odevzdá příslušnému orgánu k projednání přestupku nebo jinému orgánu ke kázeňskému či kárnému projednání. Trestní řád v ustanovení § 159a umožňuje odložení věci z pěti důvodů. Ve třech případech se jedná o obligatorní odložení věci, tedy musí k němu dojít. Jedná se o situace, kdy ve

²⁹ Šámal, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2077-2079.

³⁰ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 507.

³¹ Němec, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. 1. vyd. Praha: Eurounion, 2004, s. 91.

³² Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 512.

věci nejde o podezření z trestného činu, je-li trestní stíhání nepřípustné nebo pokud se nepodařilo zjistit skutečnosti opravňující zahájit trestní stíhání. Ve zbylých dvou případech jde o fakultativní odložení věci, kdy trestní řád užívá spojení „může odložit“, a ponechává tak na policejním orgánu či státním zástupci, jak rozhodne. Jde o odložení věci z důvodu neúčelnosti trestního stíhání a z důvodů vyplývajících z ustanovení § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu, tedy je zřejmé, že účelu trestního řízení bylo dosaženo. Dočasné odložení trestního stíhání si lze představit jako časově omezené oddálení trestního stíhání. Trestní stíhání může policejní orgán se souhlasem státního zástupce dočasně odložit na nezbytnou dobu, nejdéle však o dva měsíce. O takovém opatření sepíše policejní orgán záznam, který musí do 48 hodin zaslat státnímu zástupci, aby bylo možné vykonávat dozor. Není-li možné věc vyřídit některým z uvedených způsobů, je třeba usnesením neprodleně zahájit trestní stíhání. K zahájení trestního stíhání je třeba splnit dvě zákonem stanovené podmínky, tedy že prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, a zároveň je dostatečně odůvodněn závěr, že tento čin spáchala konkrétní osoba. Vydáním usnesení o zahájení trestního stíhání počíná fáze vyšetřování.³³

3.2.2 Postup ve fázi vyšetřování

Jak již bylo uvedeno v úvodu třetí kapitoly, vyšetřování konají pouze ty orgány, které jsou označeny za vyšetřovací orgán. Prověřoval-li trestní oznámení či jiný podnět k trestnímu stíhání jiný policejní orgán, předloží tento orgán bezodkladně věc orgánu, který je příslušný konat vyšetřování. Výjimkou je situace, kdy nelze dosáhnout toho, aby neodkladné a neopakovatelné úkony provedl příslušný vyšetřovací orgán. V takovém případě je provede policejní orgán, který není vyšetřovacím orgánem a následně zahájí trestní stíhání. Ovšem nejpozději do 3 dnů od provedení úkonů předá věc příslušnému orgánu, který v řízení pokračuje. Vyšetřovací orgán v této fázi řízení postupuje z vlastní iniciativy tak, aby byly co nejrychleji a v dostatečném množství vyhledány důkazy k objasnění všech skutečností potřebných k posouzení případu. Vyšetřovací orgán, nejedná-li se o státního zástupce, sám meritorně ve vyšetřování nerozhoduje. Z tohoto vyplývá, že rozhoduje právě státní zástupce, jenž vykonává ve věci dozor.³⁴

³³ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 512-515.

³⁴ Fenyk, Císařová, Gřivna. *Trestní právo procesní*, s. 195.

Úkony, které byly provedeny před zahájením trestního stíhání, se nemusí ve vyšetřování opakovat, byly-li provedeny v souladu se zákonem. Policejní orgán či státní zástupce mohou v rámci vyšetřování provádět tzv. zajišťovací úkony dle hlavy čtvrté trestního řádu, jako například zadržet podezřelého či odejmout věc. Soud pak může na návrh státního zástupce vzít obviněného do vazby. Z ustanovení § 92 odst. 2 trestního řádu lze výkladem dovodit, že je nutné ve fázi vyšetřování provést výslech obviněného, který má možnost se k obvinění vyjádřit, a tím je i uplatněno jeho právo na obhajobu.³⁵

Policejní orgán skončí vyšetřování tehdy, jsou-li jeho výsledky postačující k podání obžaloby. Po skončení vyšetřování předloží policejní orgán spis s návrhem na podání obžaloby nebo jiného rozhodnutí státnímu zástupci, včetně seznamu navrhovaných důkazů a zdůvodnění, proč nevyhověl návrhům na provedení dalších důkazů. Ke skončení vyšetřování stanoví trestní řád tzv. pořádkové lhůty, jejichž uplynutím automaticky nedochází k právním následkům. Není-li ale vyšetřování skončeno ve stanovených lhůtách, je policejní orgán povinen státnímu zástupci písemně zdůvodnit, z jakého důvodu nedošlo ke skončení vyšetřování v dané lhůtě, jaké další úkony potřebuje provést a jak dlouho bude vyšetřování ještě pokračovat.³⁶

3.3 Vybrané úkony policejního orgánu

Úkonů, které může policejní orgán provést v rámci přípravného řízení, je nespočet. Avšak pro účely mé diplomové práce se v této podkapitole zaměřím pouze na určité úkony, jež jsou policejním orgánem v praxi prováděny nejčastěji. Pro následnou praktickou část a mnou prováděný výzkum je důležité uvést teoretický základ daných úkonů, jež předpokládám, že respondenti ve svých odpovědích zmíní. Zpravidla se jedná o úkony, kterých se může účastnit i státní zástupce, neboť tyto považuji v souvislosti s mou kvalifikační prací za nejdůležitější. Účast u těchto úkonů má podstatný význam při prokazování trestné činnosti a vliv na další průběh trestního řízení v rámci dokazování. Mezi tyto úkony jsem zařadila podání vysvětlení, ohledání místa činu, domovní prohlídku, výslech obviněného, výslech svědka a zvláštní způsoby dokazování.

³⁵ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 528-529.

³⁶ Ibid., s. 536.

Institut podání vysvětlení je upraven v ustanovení § 158 odst. 3 písm. a) trestního řádu. Jde o úkon, který je prováděn ve fázi prověřování a o jehož obsahu se sepíše úřední záznam (nemá-li povahu neodkladného a neopakovatelného úkonu). Takový záznam slouží orgánům činným k orientaci v okruhu potencionálních svědků či pachatelů a k rozhodnutí, koho po zahájení trestního stíhání předvolají k výslechu.³⁷ Úřední záznam je možné použít jako důkaz v řízení před soudem pouze tehdy, dá-li k tomu souhlas státní zástupce i obžalovaný (§ 211 odst. 6 trestního řádu).

Dalším úkonem je ohledání místa činu, jež umožňuje OČTŘ opatřit si přímé poznatky o skutečnosti. Předmětem ohledání může být člověk nebo věc, přičemž ohledání místa činu se považuje za zvláštní případ ohledání věci. Ohledání je obecně upraveno v ustanovení § 113 odst. 1 trestního řádu. Ohledání se provádí přímým pozorováním, k čemuž se zpravidla přibírá znalec. Užitím slova „zpravidla“ ponechává zákonná dikce policejnímu orgánu prostor k uvážení, zda znalce přibere či nikoliv.³⁸ Ohledání místa činu je definováno především v nauce o kriminalistice. Jde o jeden ze základních kriminalisticko-taktických a technických postupů sloužících mimo jiné k vyhledávání a zajišťování stop nacházejících se na místě.³⁹ Ohledání místa činu má velký význam pro odhalení trestného činu i jeho pachatele. Účelem tohoto úkonu je získat představu o situaci a okolnostech, za kterých byl trestný čin spáchán, zajistit stopy a případně pachatele trestného činu.⁴⁰ Ohledání v sobě často zahrnuje i ohledání mrtvoly, předmětů či stop, jež se na takovém místě nacházejí a lze jej provádět v každém stádiu trestního řízení. K ohledání místa činu, předmětů či stop se dle možností přibere důvěryhodná nezúčastněná osoba.⁴¹

Domovní prohlídka je upravena trestním řádem v ustanovení § 82 a násl., jejímž účelem je zajištění osoby či věci, jež jsou důležité pro trestní řízení. Předpokladem pro vykonání domovní prohlídky je „důvodné podezření, že v

³⁷ Fryšták, M., Provazník, J., Sedláčková, J., Žatecká, E. *Trestní právo procesní*. 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2015, s. 123-124.

³⁸ Fryšták, M., Texl, D. Mikrostopy a jejich využití v rámci dokazování v trestním řízení. *Trestněprávní revue*. 2021, č. 4, s. 228.

³⁹ Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J. *Kriminalistika*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001, s. 293.

⁴⁰ Jelínek. *Trestní právo procesní*, s. 484-485.

⁴¹ Šámal, Novotný, Růžička, Vondruška, Novotná. *Přípravné řízení trestní*, s. 224-225.

bytě nebo v jiné prostoře sloužící k bydlení nebo v prostorách k nim náležejících (obydlí)“ se taková osoba či věc nachází. Trestní řád rovněž umožňuje vykonat i prohlídku prostor nesloužících k bydlení (tzv. nebytovka) a pozemků, nejsou-li veřejně přípustné. Domovní prohlídku či prohlídku jiných prostor a pozemků pak provádí policejní orgán a osoba, u níž má být prohlídka vykonána, je povinna ji strpět. Před započítím samotné domovní prohlídky je nutné doručit písemný příkaz osobě, u které se má prohlídka konat. Příkaz musí být řádně odůvodněn a musí obsahovat nezaměnitelnou identifikaci obydlí a rozsah provedení prohlídky.⁴² U prohlídky jiných prostor a pozemků policejní orgán může konat v jistých případech i bez příkazu. Vykonat prohlídku, až na výjimky, lze pouze po předchozím výsledku osoby, u které má být úkon proveden. Domovní prohlídky se může účastnit osoba, u které se tato prohlídka má vykonat a zároveň se vždy přibere nezúčastněná osoba, která není na dané věci nijak zainteresována a dohlíží na zákonnost postupu. Zpravidla se jedná o zaměstnance obecního či městského úřadu nebo studenty právnických fakult.⁴³

Výslech obviněného patří mezi obligatorní vyšetřovací úkony a provádí se tedy až po zahájení trestního stíhání, kdy se z osoby podezřelé stává osoba obviněná (§ 90 a násl. trestního řádu). Podstatou výsledku je, aby obviněný poskytl v rámci možností úplný a jasný obraz o skutečnostech, jež jsou významné pro trestní řízení a jeho stanovisko k předmětu obvinění. Je třeba zmínit, že v trestním řízení platí zásada *nemo tenetur se ipsum accusare* (zákaz donucování k sebeobviňování), tedy že policejní orgán nesmí obviněného žádným způsobem k výpovědi či doznání nutit. Trestní řád rovněž zakazuje kladení kapciózních a sugestivních otázek, neboť mohou negativně ovlivnit důkazní hodnotu výpovědi obviněného. Kapciózní otázky jsou ty, které jsou klamavé a předstírají nepravdivou skutečnost. Sugestivní neboli návodné otázky, předkládají okolnosti, které mají být teprve zjištěny z výpovědi obviněného, a tím mu naznačují, jak odpovědět.⁴⁴ Než dojde k samotnému výsledku, je třeba zjistit totožnost obviněného, sdělit mu obvinění a jeho podstatu a poučit jej. Výsledku obviněného se může účastnit jeho obhájce, pokud ho obviněný má a jedná-li se o důvod nutné obhajoby

⁴² Musil, Kratochvíl, Šámal. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*, s. 346-351.

⁴³ Fryšták, Provazník, Sedláčková, Žatecká. *Trestní právo procesní*, s. 73-74.

⁴⁴ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 384.

podle ustanovení § 36 odst. 1 trestního řádu, musí být obhájce přítomen vždy.⁴⁵

Výslech svědka lze provést až po zahájení trestního stíhání, předtím (ve fázi prověřování) pouze jako neodkladný a neopakovatelný úkon za účasti soudce. Svědek je osoba odlišná od osoby obviněného, jenž byla OČTŘ vyzvána, aby vypovídala o skutečnostech týkajících se předmětu řízení, které viděla či slyšela, tedy vnímala svými smysly a na rozdíl od obviněného má povinnost vypovídat pravdu. Z tohoto důvodu je osoba svědka nezastupitelná.⁴⁶ Před samotným výslechem je nutné zjistit totožnost svědka, jeho vztah k obviněnému a poučit ho. V situacích, kdy svědkovi hrozí újma na zdraví či jiné nebezpečí, je třeba zajistit jeho ochranu, což upravuje zákon č. 137/2001 Sb., o ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením. Policejní orgán je tak povinen utajit totožnost svědka a jeho vzhled. Je-li jako svědek vyslýchána osoba mladší 18 let, je třeba výslech provádět obzvláště šetrně a zpravidla ho lze považovat za neodkladný úkon. K takovému výslechu se přibere orgán sociálně-právní ochrany dětí či jiná osoba, která má s výchovou mládeže zkušenosti.⁴⁷

3.3.1 Zvláštní způsoby dokazování

Dalšími úkony, jež jsou pevně spjaty s vyšetřováním trestných činů a je u nich možná účast státního zástupce, jsou tzv. zvláštní způsoby dokazování, které byly do trestního řádu zavedeny tzv. velkou novelou provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. Zvláštními způsoby dokazování jsou konfrontace, rekognice, vyšetřovací pokus, rekonstrukce a prověrka na místě (§ 104a-104e trestního řádu). Kriminalistická věda tyto způsoby dokazování tradičně považuje za specifické metody kriminalistické praktické činnosti a samostatné úkony, jež se vyznačují zvláštními postupy.⁴⁸ Zvláštních způsobů dokazování lze využít v kterémkoli stádiu trestního řízení. Jediná výjimka je dána v rámci konfrontace, kde zákon stanoví, že se provádí zásadně jen v řízení před soudem, a předtím pouze výjimečně, kdy lze očekávat, že její provedení

⁴⁵ Fryšták, Provazník, Sedláčková, Žatecká. *Trestní právo procesní*, s. 100-105.

⁴⁶ Jelínek. *Trestní právo procesní*, s. 440.

⁴⁷ Fenyk, Císařová, Gřivna. *Trestní právo procesní*, s. 395-396.

⁴⁸ Šámal. *Trestní řád. Komentář. I. díl*, s. 1529.

výrazně přispěje k objasnění věci a takového stavu nelze dosáhnout jinak (§ 104a odst. 7 trestního řádu).

Konfrontace je úkon sloužící k odstranění rozporů ve výpovědích, případně k získání nových důkazů ve věci. Podstatou tohoto úkonu je „*silné, bezprostřední psychologické působení na konfrontované osoby, které vzniká postavením osob tváří v tvář v konfliktní situaci*“.⁴⁹ Konfrontací se tedy rozumí postavení již dříve vyslechnutých osob tzv. tváří v tvář, a to z důvodu, že se tyto osoby ve svých výpovědích v podstatných bodech rozcházejí.⁵⁰ Trestní řád dle procesního postavení osob rozlišuje tři druhy konfrontací, a to mezi dvěma obviněnými navzájem, mezi obviněným a svědkem a mezi dvěma svědky navzájem (§ 104a odst. 1 a 2 trestního řádu). Konfrontace je možná pouze po předchozím výsledku všech konfrontovaných osob ve stejném procesním postavení, v jakém mají být konfrontovány.⁵¹

Rekognice neboli poznávací řízení spočívá ve znovupoznání osob či věcí. Podstatou je, aby podezřelý, obviněný nebo svědek znovu poznal osobu či věc a určil tak jejich totožnost. Při rekognici pak dochází k vyloučení nebo ztotožnění poznávaných objektů. Účelem rekognice je prověřit existující důkazy a popřípadě získat důkazy nové, přičemž se rekognice koná pouze tehdy, je-li to důležité pro trestní řízení.⁵² Trestní řád v ustanovení § 104b odst. 1 ukládá povinnost přibrat k provádění rekognice vždy alespoň jednu nezúčastněnou osobu, která dohlíží na zákonný postup. Budou-li splněny zákonné podmínky, může být rekognice provedena jako neodkladný a neopakovatelný úkon za účasti soudce. V případě, kdy je osobou poznávanou podezřelý, tedy doposud nebylo ve věci zahájeno trestní stíhání, lze rekognici provést pouze za předpokladu, že se jedná o neodkladný úkon.⁵³ O neodkladný úkon půjde i tehdy, jde-li o rekognici provedenou ukázáním osob svědkovi a OČTŘ nemá k dispozici jiné prostředky, jak by objasnil skutečnosti, jež podmiňují zahájení trestního stíhání.⁵⁴ Trestní řád rozlišuje rekognici jednak podle charakteru poznávaných objektů na rekognici osob (živých i mrtvých) a

⁴⁹ Konrád, Z., Porada, V., Straus, J., Suchánek, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 71.

⁵⁰ Fenyk, Císařová, Gřivna. *Trestní právo procesní*, s. 411.

⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 5. 1991, sp. zn. 2 Tz 35/91.

⁵² Fenyk, Císařová, Gřivna. *Trestní právo procesní*, s. 422-423.

⁵³ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 1. 1996, sp. zn. 3 To 937/95.

⁵⁴ Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 22. 3. 2002, sp. zn. 1 To 29/2002.

věcí (movitých i nemovitých), včetně živých a mrtvých zvířat, a jednak podle způsobu předvádění těchto objektů na rekognici in natura a podle fotografií. Vedle rekognice podle fotografií existuje také tzv. natypování, jež provádí policejní orgán zpravidla bezprostředně po oznámení trestného činu. Natypování spočívá v předložení alba tzv. kriminálně závadových osob, zejména recidivistů daného druhu trestné činnosti, očitému svědkovi, který v nich může poznat pachatele. Výsledek takto vzešlý ovšem není použitelný jako důkaz, proto se poté zpravidla provádí rekognice in natura.⁵⁵ Osoba či věc, jež mají být poznány, nesmí být poznávající osobě před rekognicí ukázány, jinak by mohlo dojít ke znehodnocení výsledků rekognice. U rekognice in natura se poznávaná osoba ukáže mezi nejméně třemi osobami, které se od sebe výrazně neodlišují. V určitých případech je umožněno provést tzv. skrytou rekognici, tedy že osoba poznávající a osoba poznávaná se bezprostředně nesetkají. K takové rekognici se využívá jednostranné polopropustné zrcadlo.⁵⁶ Nelze-li provést rekognici in natura, provede se rekognice podle fotografie, která se předloží osobě poznávající s obdobnými fotografiemi alespoň tří dalších osob. Přičemž takový postup nesmí bezprostředně předcházet rekognici in natura (§ 104b odst. 4 trestního řádu).

Vyšetřovací pokus, nazýván též jako vyšetřovací experiment, je úkon, kterým se mají uměle vytvořit a měnit obdobné jevy a děje relevantní pro trestní řízení, o nichž vznikly pochybnosti, zda se mohly ve skutečnosti odehrát. Účelem experimentu je ověření či upřesnění, zda se skutečnost, důležitá pro řízení, stala nebo mohla stát určitým způsobem a za konkrétních místních, časových, světelných, povětrnostních a jiných podmínek.⁵⁷ Provádí-li se vyšetřovací pokus v přípravném řízení, je nutné přibrat alespoň jednu nezúčastněnou osobu. Od její účasti je možné upustit výjimečně tehdy, jestliže její přítomnost nelze zajistit a v důsledku toho hrozí zmaření provedení pokusu (§ 104c odst. 3 trestního řádu).

Rekonstrukce spočívá v obnovení situace a okolností, za nichž byl trestný čin spáchán, případně k získání informací či důkazů, jež měly vliv na prověření výpovědí osob, nebylo-li možné je získat jinými důkazními prostředky či jiné důkazy nepostačovaly k objasnění věci (požadavek subsidiarity). Účelem tak je prověřit pravdivost výpovědi osoby podezřelého, obviněného, poškozeného

⁵⁵ Fryšták, Provazník, Sedláčková, Žatecká. *Trestní právo procesní*, s. 143.

⁵⁶ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 413.

⁵⁷ Šámal. *Trestní řád. Komentář. I. díl*, s. 1553.

či svědka.⁵⁸ Rekonstrukce tedy představuje jakýsi proces vytváření shodného modelu ve zvolených vlastnostech s originálem, který již zanikl.⁵⁹ Provádí se na základě „*porovnávání skutkových zjištění získaných vyšetřováním s obnovenou situací zpravidla na místě činu*“. Rekonstrukce se provádí zejména při vyšetřování obecné a násilné kriminality, tedy například u loupeží, zabití či vražd a u trestných činů v dopravě.⁶⁰ Bude-li rekonstrukce prováděna v přípravném řízení, je nutné k ní přibrat alespoň jednu nezúčastněnou osobu, ledaže by nemožnost zajistit její přítomnost zmařila provedení rekonstrukce (§ 104c odst. 3 ve spojení s § 104d odst. 2 trestního řádu).

Prověrka na místě je úkon, který slouží k upřesnění či doplnění údajů důležitých pro trestní řízení, jež se vztahují k určitému místu (§ 104e odst. 1 trestního řádu). V kriminalistice je prověrka výpovědi na místě považována za specifickou metodu kriminalistické praxe, kterou se „*získávají kriminalisticky a právně relevantní informace srovnáváním dříve učiněné výpovědi s momentální objektivní situací místa a na něm se nacházejících objektů, přímo demonstrováných dříve vyslechnutou osobou*“.⁶¹ Prověrku na místě je možné provést pouze tehdy, jde-li o dobrovolnou účast podezřelého, obviněného nebo svědka, jehož se zmíněné upřesnění či doplnění údajů týká. Tato osoba pak označuje místa a objekty spojené s případem a zároveň popisuje či předvádí určitou činnost, o níž vypovídala. Je tedy vyžadována osobní přítomnost vyslechnuté osoby.⁶²

⁵⁸ Fenyk, Císařová, Gřivna. *Trestní právo procesní*, s. 428.

⁵⁹ Konrád, Porada, Straus, Suchánek. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*, s. 116.

⁶⁰ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 415-416.

⁶¹ Konrád, Porada, Straus, Suchánek. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*, s. 77-78.

⁶² Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 416-417.

4 Státní zastupitelství

Státní zastupitelství je podle ustanovení § 1 odst. 1 ZSZ považováno za soustavu „úřadů státu, určených k zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech svěřených zákonem do působnosti státního zastupitelství“. Pojem státního zastupitelství definuje také článek 80 Ústavy České republiky, podle kterého státní zastupitelství zastupuje veřejnou žalobu v trestním řízení a vykonává i další úkoly, pokud tak stanoví zvláštní zákon. Státní zastupitelství je tímto článkem řazeno mezi orgány moci výkonné, avšak jeho ústavní postavení není zcela zřejmé a názory se ohledně toho liší. Jedni tvrdí, že státní zastupitelství je orgánem moci výkonné, jenž respektuje politiku vlády, a proto je zařazeno do resortu ministerstva spravedlnosti. Druzí se naopak přiklání k tomu, že se jedná o orgán *sui generis* obsahující rysy jak moci výkonné, tak i moci soudní.⁶³ Státní zastupitelství je v trestním řízení orgánem veřejné žaloby a plní úkoly, které vyplývají z trestního řádu nebo vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů tam, kde je dle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda (například v místě, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody nebo zabezpečovací detence). Státní zastupitelství působí i v jiném řízení než trestním, kdy je například oprávněno podat návrh na zahájení občanského soudního řízení či vstoupit do takového již zahájeného řízení (§ 5 odst. 1 ZSZ).

Věci svěřené do působnosti státního zastupitelství, není-li zákonem stanoveno jinak, vykonávají státní zástupci. Jiné osoby či orgány nesmí do jejich činnosti zasahovat, ani je při jejím výkonu zastupovat (§ 3 odst. 1 ZSZ). Státní zastupitelství je tedy při výkonu své působnosti nezávislé. Soustava státního zastupitelství je čtyřstupňová a je tvořena Nejvyšším státním zastupitelstvím, vrchním státním zastupitelstvím, krajskými státními zastupitelstvími a okresními státními zastupitelstvími. Označení státních zastupitelství se ovšem liší v obvodu hlavního města Prahy a v Brně. V Praze působnost krajského státního zastupitelství vykonává Městské státní zastupitelství v Praze a působnost okresních státních zastupitelství vykonávají obvodní státní zastupitelství. V obvodu města Brna vykonává působnost okresního státního zastupitelství Městské státní zastupitelství v Brně (§ 6 ZSZ). Sídla a obvody územní působnosti státních zastupitelství jsou pak shodná se sídly a obvody soudů (§ 7 ZSZ).

⁶³ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 158-159.

Zákon zakotvil hierarchickou závislost stupně státního zastupitelství a státního zástupce při výkonu činnosti. Uvnitř soustavy je tak uplatňována subordonace neboli služební podřízenost, kdy mohou státní zástupci v určitých případech podléhat pokynům.⁶⁴ Podle principu nadřízenosti je nejvyšší státní zástupce nadřízen vrchním státním zástupcům, vrchní státní zástupce pak krajským státním zástupcům v obvodu vrchního státního zastupitelství a krajský státní zástupce okresním státním zástupcům v obvodu krajského státního zastupitelství. V čele státního zastupitelství stojí vedoucí státní zástupce, který je nadřízen státním zástupcům působícím u tohoto státního zastupitelství (§ 11a ZSZ). V souvislosti se státním zastupitelstvím rozlišuje zákon pojmy dozor a dohled. Dozor je spojován s činností státního zástupce v rámci přípravného řízení, jehož aktivita směřuje k žádoucímu ovlivnění postupu zejména policejního orgánu. Oproti tomu dohled „*spočívá v pozorovací činnosti subjektu, který vykonává dohled nad dozíraným*“.⁶⁵ Dohled nadřízeného bezprostředně vyššího státního zastupitelství nad postupem nejbližších nižších státních zastupitelství se označuje jako dohled vnější. Dohled vnitřní pak vykonává vedoucí státní zástupce nad postupem státních zástupců působících u státního zastupitelství, v jehož čele stojí. V rámci dohledu je možné dávat pokyny k postupu při vyřizování věcí, jimiž se pak nižší státní zastupitelství nebo daní státní zástupci musí řídit.⁶⁶

Zákon v sobě nese základní principy postavení, činnosti a výstavby státního zastupitelství, kdy kromě výše zmíněné nezávislosti jde zejména o principy zákonnosti, nestrannosti, objektivity, účinnosti, nedílnosti a hierarchie. Princip zákonnosti znamená, že státní zastupitelství musí využívat prostředky poskytnuté mu zákonem a musí postupovat z úřední povinnosti. Státní zastupitelství by dále mělo vykonávat působnost bez jakékoli diskriminace, respektovat lidskou důstojnost a rovnost před zákonem, mělo by být při výkonu svých povinností objektivní, tedy věnovat pozornost všem relevantním okolnostem a postupovat rychle, účinně a v souladu se zákonem. Nedílnost státního zastupitelství lze označit také jako celistvost, tedy že každé státní zastupitelství a jednotliví státní zástupci při výkonu působnosti představují instituci a celý systém státního zastupitelství jako celku. Princip hierarchie je vyjádřením určité míry centralizace struktury orgánů státního zastupitelství, kdy v rámci čtyřstupňové soustavy jde o hierarchii dvou

⁶⁴ Chmelík, J. a kol. *Trestní řízení*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 108.

⁶⁵ Růžička. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*, s. 482.

⁶⁶ Šamal, Novotný, Růžička, Vondruška, Novotná. *Přípravné řízení trestní*, s. 562.

nejbližších stupňů a u Nejvyššího státního zastupitelství se hierarchie projevuje částečně i ve vztahu k nižším státním zastupitelstvím.⁶⁷

S činností a působností státního zastupitelství úzce souvisí také správa státního zastupitelství. Úkolem správy je vytvářet státnímu zastupitelství podmínky k tomu, aby mohl řádně vykonávat svou působnost (§ 13a odst. 1 ZSZ). Ústředním orgánem správy státního zastupitelství je Ministerstvo spravedlnosti, které zajišťuje chod státního zastupitelství. Do oblasti správy státního zastupitelství patří organizační, personální, finanční a hospodářské záležitosti, kontrola hospodaření či vyřizování stížností. Mezi další úseky správy se řadí i sledování odborné způsobilosti státních zástupců. Správa Ministerstva spravedlnosti se vztahuje na celou soustavu státního zastupitelství, kdežto vedoucí státní zástupci vykonávají správu pouze svého úřadu, v jehož čele stojí. Výjimku tvoří správa okresních státních zastupitelství, kterou vykonávají krajsí státní zástupci stojící v čele nadřízených krajských státních zastupitelství. V oblasti správy státního zastupitelství má pak nejvyšší státní zástupce speciální oprávnění, kdy prostřednictvím pokynu obecné povahy vydává vzorový organizační řád státního zastupitelství, případně kontroluje a sjednocuje výkon spisové služby jednotlivých státních zastupitelství.⁶⁸

Úpravu organizace, působnosti či dozoru státního zastupitelství nalezneme také ve vyhlášce Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů nebo v interních předpisech, jako jsou pokyny obecné povahy. Zejména se jedná o pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení.

4.1 Státní zástupce

Zatímco ustanovení ZSZ hovoří o státním zastupitelství jako takovém, trestní řád v ustanovení § 12 odst. 1 užívá při výčtu OČTŘ přímo pojem státní zástupce, neboť státní zastupitelství vykonává působnost prostřednictvím státních zástupců. Státní zástupce je významným a specifickým subjektem

⁶⁷ Musil, Kratochvíl, Šámal. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*, s. 195-196.

⁶⁸ Kocourek, J., Záruba J. *Zákon a soudech a soudcích; Zákon o státním zastupitelství. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 504.

trestního řízení, jež zastupuje veřejný zájem. Jako OČTŘ je vázán zásadou oficiality (§ 2 odst. 4 trestního řádu), tedy je povinen postupovat ex officio (z úřední povinnosti).⁶⁹ Pokud jsou dány zákonné podmínky k provedení určitého úkonu, musí jej státní zástupce z vlastní iniciativy provést, přičemž toto platí pro všechny OČTŘ. Ze zásady oficiality ovšem existují výjimky, kdy například k zahájení opravného řízení je třeba podání opravného prostředku.⁷⁰ Ze zásady oficiality je pak odvozena zásada legality, jež představuje dominantní postavení státního zástupce v přípravném řízení a ukládá mu povinnost stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví (§ 2 odst. 3 trestního řádu). Tato povinnost se skládá ze složky iniciační, tedy podat trestní stíhání a akuzační, tedy podat obžalobu k soudu a zastupovat ji. Ze zásady legality rovněž existují výjimky, a to například, že nelze konat trestní stíhání pro jeho nepřípustnost.⁷¹ Trestní stíhání před soudem je pak možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání či návrhu na schválení dohody o vině a trestu, jež státní zástupce podává a v řízení před soudem zastupuje (§ 2 odst. 8 trestního řádu).

Z hlediska postavení státního zástupce je třeba taktéž zmínit, že byl ke dni 1. června 2021 zřízen Úřad evropského veřejného žalobce. Základní právní rámec činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce je zakotven v nařízení Rady Evropské unie 2017/1939 ze dne 12. října 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce a směrnice Evropského parlamentu a Rady Evropské unie 2017/1371 ze dne 5. července 2017 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie. V ustanoveních § 34b až § 34g ZSZ je pak upraveno dočasné přidělení státního zástupce k Úřadu evropského veřejného žalobce, oprávnění žalobce a jeho povinnosti. Úřad evropského veřejného žalobce vznikl jako orgán Evropské unie, ale jeho působnost je omezena jen na ty členské státy, jež se na jeho zřízení domluvily a ty, které k nim později přistoupily. Aktuálně se jedná o 22 zemí Evropské unie, a to včetně České republiky⁷². Úřad evropského veřejného žalobce je OČTŘ bez jakékoli vazby na výkonné orgány a působí ve všech stádiích trestního řízení vyjma

⁶⁹ Musil, Kratochvíl, Šámal. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*, s. 199.

⁷⁰ Chmelík. *Trestní řízení*, s. 110.

⁷¹ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 167.

⁷² Evropská rada, Rada Evropské unie. Úřad evropského veřejného žalobce. [online]. *Evropská rada, Rada Evropské unie*. [cit. 5. 12. 2022]. <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eppo>

vykonávacího. Hlavním cílem jeho činnosti je trestní stíhání pachatelů určitých trestných činů proti finančním zájmům Evropské unie a trestných činů s nimi spjatých, včetně plnění úlohy veřejného žalobce před vnitrostátními soudy. Klíčovou pozici má v rámci přípravného stadia řízení, ve kterém je u daných trestných činů oprávněn provádět šetření a úkony trestního řízení, jež předcházejí zahájení trestního stíhání a následně vést vyšetřování.⁷³

4.2 Úkoly státního zástupce v přípravném řízení

Státní zástupce má v přípravném řízení dominantní postavení, proto se označuje jako tzv. dominus litis (pán sporu). V rámci přípravného řízení vykonává státní zástupce dozor nad zachováním zákonnosti a má oprávnění ukládat policejnímu orgánu provedení úkonů, jež jsou potřebné pro objasnění věci a zjištění pachatele. Dozor vykonává státní zástupce průběžně a soustavně, a to nejen z hlediska zákonnosti postupu, ale i z hlediska jeho věcné správnosti, úplnosti a odůvodněnosti. Kromě dozoru plní státní zástupce v přípravném řízení také funkci instančního orgánu, kdy rozhoduje o stížnostech proti usnesením policejního orgánu.⁷⁴

K prověření skutečností, jež nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, může státní zástupce vyžadovat od policejního orgánu spisy, dokumenty a zprávy o jeho postupu. Rovněž může kteroukoliv věc policejnímu orgánu odejmout, přikázat věc jinému policejnímu orgánu nebo dočasně odložit zahájení trestního stíhání (§ 157 odst. 2 trestního řádu). Státní zástupce dále podle ustanovení § 157a trestního řádu rozhoduje o žádostech o přezkoumání postupu policejního orgánu poškozeného nebo toho, proti němuž se trestní řízení vede. V rámci výkonu dozoru je státní zástupce také oprávněn dávat policejnímu orgánu závazné pokyny k vyšetřování trestných činů, vyžadovat od něj spisy a materiály za účelem prověrky, vydat rozhodnutí ve věci, vracet věc policejnímu orgánu se svými pokyny k doplnění, rušit nezákonná či nedůvodná rozhodnutí a opatření policejního orgánu, jež může nahradit

⁷³ Sotolařová, D. S. Zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce a ochrana finančních zájmů EU [online]. *Právní rozhledy*. 2021, č. 13-14. *Beck-online*. [cit. 5. 12. 2022]. <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpxa4s7gezv6mjul5zv6nbxha&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>

⁷⁴ Šámal, Novotný, Růžička, Vondruška, Novotná. *Přípravné řízení trestní*, s. 632-634.

vlastními nebo přikázat, aby úkony v určité věci provedla jiná osoba služebně činná v policejním orgánu. Má také oprávnění zúčastnit se provádění úkonů policejního orgánu či osobně provést jednotlivý úkon nebo celé vyšetřování (§ 174 trestního řádu).

Účast státního zástupce na úkonech v přípravném řízení upravuje rovněž článek 26 pokynu obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení. Uvedený článek účast státního zástupce oproti zákonu více specifikuje, kdy říká, že státní zástupce „*zváží svou účast při provádění neodkladných a neopakovatelných úkonů za účasti soudce, ohledání, domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor a pozemků, dále při rekonstrukci, vyšetřovacím pokusu a prověrce výpovědi na místě, a to zejména s přihlédnutím k povaze a závažnosti věci, jakož i ke způsobu, rozsahu, místu a dalším okolnostem jejich předpokládaného provedení. Státní zástupce se zpravidla zúčastní na ohledání místa nálezu mrtvoly, i když není zřejmé, zda k úmrtí osoby došlo či mohlo dojít v důsledku trestného činu (podezřelá úmrtí a sebevraždy).*“ Účastní-li se státní zástupce úkonu, sleduje postup policejního orgánu, dbá na jeho zákonný postup a náležitou protokolaci. Do provádění úkonů zasahuje pouze výjimečně, je-li to nutné k zajištění jejich správného a zákonného provedení. Šámal a Růžicka k účasti státního zástupce uvádí, že je „*nanejvýš vhodné, aby se státní zástupce již v prověřování zpravidla zúčastnil provádění výslechů svědků a rekognicí jako neodkladných nebo neopakovatelných úkonů podle § 158a. Svou účast dále zváží i při ohledání místa činu, vyšetřovacím pokusu, rekonstrukci, prověrce na místě nebo výsledku dalších důležitých svědků, nejde-li v tomto případě o neodkladný či neopakovatelný úkon, popřípadě při výslechu znalce*“.⁷⁵ Žádný předpis tedy státnímu zástupci nenařizuje povinnou účast na úkonech v rámci přípravného řízení, avšak existuje Metodika Nejvyššího státního zastupitelství ze dne 6. 10. 2015 sp. zn. 1 SL 733/2015, z níž jakási „povinnost“, spíše morálního charakteru, vyplývá.⁷⁶

Mezi další oprávnění státního zástupce se řadí taktéž podání obžaloby a zastavení či přerušování trestního stíhání. Státní zástupce rovněž rozhoduje o propuštění obviněného z vazby, nařizuje zajištění majetku obviněného nebo exhumaci mrtvoly. Jedná se o výlučná oprávnění státního zástupce upravená v ustanovení § 175 trestního řádu, jež vyjadřují jednak rozsah jeho vlastní

⁷⁵ Šámal. *Trestní řád. Komentář. II. díl*, s. 2228.

⁷⁶ Metodika není veřejně dostupná, neboť slouží pouze pro potřeby státních zástupců.

odpovědnosti, ale také jeho dominantní postavení v přípravném řízení. Jak již vyplývá z označení „výlučná“, jedná se o rozhodnutí a opatření, která není oprávněn vydat policejní orgán a ani se při nich nemůže nechat státní zástupce zastoupit právním čekatelem.⁷⁷ Státní zástupce také uděluje policejnímu orgánu předchozí souhlas například k zadržení osoby podezřelé, odnětí věci či k dočasnému odložení zahájení trestního stíhání. Kromě souhlasu vydává rovněž povolení, například ke sledování osob a věcí s pořízením záznamu, jak již bylo uvedeno v oddílu 3.2.1 této práce. Státní zástupce disponuje i návrhovými oprávněními, a to tehdy, rozhoduje-li o provedení procesního úkonu soudce. Jedná se například o návrh na vzetí obviněného do vazby, návrh na vydání příkazu k domovní prohlídce nebo návrh na vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. V rámci působnosti státního zástupce je třeba také zmínit mezinárodní justiční spolupráci, která je upravena zákonem č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Státní zástupce v závislosti na povaze mezinárodní úpravy zajišťuje tuto spolupráci. Mezi jeho významná oprávnění patří zejména podání návrhu na vydání evropského zatýkacího rozkazu a návrhu na dočasné předání osoby do členského státu Evropské unie. Může rovněž provádět dožádání ohledně vykonání úkonu právní pomoci do ciziny i z ciziny nebo vydat evropský vyšetřovací příkaz. Nejvyšší státní zastupitelství je ústředním orgánem, jež vykonává justiční spolupráci ve vztahu k cizozemským orgánům v přípravném řízení trestním nebo poskytuje metodickou pomoc nižším státním zastupitelstvím a orgánům Policie ČR.⁷⁸ V různých fázích přípravného řízení pak státní zástupce plní specifické úkoly.

4.2.1 Úkoly ve fázi prověřování

Výkon dozoru státního zástupce začíná okamžikem doručení záznamu o zahájení úkonů trestního řízení, případně provedením neodkladných či neopakovatelných úkonů. Státní zástupce pak v rámci dozoru může přezkoumat uvedený záznam o zahájení úkonů či protokol o nedokladných či neopakovatelných úkonech provedených v bezprostřední souvislosti se záznamem.⁷⁹

⁷⁷ Draštíř, Fenyk. *Trestní řád. Komentář*, s. 1303.

⁷⁸ Fenyk, Císařová, Gřivna. *Trestní právo procesní*, s. 183-185.

⁷⁹ Šámal, Novotný, Růžička, Vondruška, Novotná. *Přípravné řízení trestní*, s. 682.

Ve fázi před zahájením trestního stíhání je státní zástupce povinen přijímat oznámení o skutečnostech nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin. Jedná se o jakékoli podněty a poznatky, bez ohledu na jejich formu a na to, zda se o nich dozvěděl zvenčí (z televize) nebo je získal vlastní činností. Nedodrželi-li policejní orgán lhůty pro skončení prověřování, je státní zástupce oprávněn tyto lhůty prodloužit, případně pokynem určit úkony, jež má policejní orgán provést. Takový pokyn musí být vydán v písemné formě a musí být formulován zcela jednoznačně. Státní zástupce, stejně jako policejní orgán, má oprávnění věc odložit, a tím ukončit prověřování. Stejně tak může zrušit usnesení policejního orgánu o odložení věci ve lhůtě 30 dnů od doručení, popřípadě jej nahradit vlastním rozhodnutím, jako například usnesením o zahájení trestního stíhání či odevzdání věci.⁸⁰

4.2.2 Úkoly ve fázi vyšetřování

Státní zástupce je oprávněn usnesením rozhodnout o zahájení trestního stíhání, čímž se řízení dostává do fáze vyšetřování. Vydání takového usnesení ovšem není jeho výhradní pravomocí, neboť jej zpravidla činí policejní orgán. Trestní řád mu takovou pravomoc umožňuje v rámci výkonu dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení. Důvody pro vydání usnesení o zahájení trestního stíhání státním zástupcem mohou být různé. Například se může jednat o nesouhlas státního zástupce s postupem vyšetřovatele, průtahy v jeho činnosti či nezahájení trestního stíhání řádně a včas.⁸¹ V souladu s ustanovením § 160 odst. 7 trestního řádu může obviněný podat stížnost proti usnesení o zahájení trestního stíhání. Státní zástupce usnesení přezkoumá, zejména zda jsou z popisu skutku zřejmé všechny znaky skutkové podstaty trestného činu včetně subjektivní stránky, zda je trestný čin pojmenován včetně označení jeho stadia a formy účastenství a zda jsou v odůvodnění uvedeny konkrétní důkazy a skutečnosti.⁸²

Státní zástupce je jako jediný oprávněn konat vyšetřování trestných činů spáchaných například příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů či příslušníky Bezpečnostní informační služby (§ 161 odst. 4 trestního řádu). Je oprávněn požádat policejní orgán v rámci jeho působnosti o opatření určitého

⁸⁰ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 172.

⁸¹ Musil, Kratochvíl, Šámal. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*, s. 206.

⁸² Šámal, Novotný, Růžička, Vondruška, Novotná. *Přípravné řízení trestní*, s. 710-712.

důkazu či provedení jednotlivého úkonu vyšetřování, dále o součinnost při opatřování důkazů nebo provádění úkonu, o předvedení osoby či o doručení písemnosti. Policejní orgán je pak povinen státnímu zástupci urychleně vyhovět. V závěru vyšetřování je státní zástupce oprávněn rozhodnout o postoupení věci jinému orgánu, o zastavení trestního stíhání a o přerušení trestního stíhání. Podle ustanovení § 173a trestního řádu doručí státní zástupce usnesení o postoupení věci a o zastavení trestního stíhání bezodkladně po právní moci Nejvyššímu státnímu zastupitelství. Nejvyšší státní zástupce může tato rozhodnutí, jsou-li nezákonná, do tří měsíců od právní moci zrušit. Zruší-li nejvyšší státní zástupce dané usnesení, pokračuje v řízení státní zástupce, který ve věci rozhodoval v prvním stupni. Ten je poté vázán právním názorem nejvyššího státního zástupce a je povinen provést úkony, jejichž provedení nejvyšší státní zástupce nařídil (§ 174a trestního řádu). Státní zástupce ve fázi vyšetřování rozhoduje také o tzv. odklonech (alternativní druhy trestního řízení), jenž umožňují odchýlení od běžného průběhu řízení. Jedná se zejména o podmíněné zastavení trestního stíhání, schválení narovnání nebo návrh na schválení dohody o vině a trestu.⁸³

Není-li vyšetřování skončeno v zákonem stanovených lhůtách a policejní orgán písemně zdůvodní státnímu zástupci, z jakého důvodu nebylo možné vyšetřování skončit ve stanovené lhůtě, jaké úkony je třeba ještě provést a po jakou dobu bude vyšetřování pokračovat, je poté státní zástupce oprávněn pokynem stanovit lhůtu odlišně či změnit výčet úkonů, které mají být ještě provedeny. U věcí, ve kterých nebylo vyšetřování skončeno v dané lhůtě, je státní zástupce povinen v rámci dozoru alespoň jednou za měsíc provést prověrku věci, o níž sepíše záznam (§ 167 trestního řádu).

⁸³ Šámal, Musil, Kuchta. *Trestní právo procesní*, s. 173-174.

5 Praktická část

Praktická část práce je rozdělena do několika podkapitol, v nichž jsou nejprve popsány předmět a cíle vlastního výzkumu, zvolená metoda výzkumu a výběr jednotlivých respondentů. Dále jsou předneseny výsledky provedeného výzkumu a v závěru je provedeno shrnutí získaných poznatků, jejich porovnání a vyhodnocení.

5.1 Předmět výzkumu

Předmětem mého výzkumu bylo zjistit názory a představy jednotlivých respondentů ze sféry okresního státního zastupitelství a Policie ČR na jejich vzájemnou spolupráci a fungování v rámci přípravného řízení. Tyto názory poté podrobit analýze, její výsledky vyhodnotit a získat potřebné informace pro zodpovězení výzkumných otázek, jež jsem si předem stanovila. Záměrem výzkumu bylo zjistit, zda v praxi v rámci objasňování trestných činů při jednání mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím dochází k určitým nuancím. Zejména tedy o jaké rozpory se konkrétně jedná, v jakém množství, v jaké oblasti a jak je popisují jednotliví respondenti. Mým cílem bylo porovnat teorii s praxí, zda se shodují a doplňují, či zde vyvěrají konkrétní problémy, jež je třeba řešit, a případně tak formulovat návrhy *de lege ferenda* či *de lege applicata*. Mým cílem rovněž bylo v této diplomové práci v rámci provedeného vlastního výzkumu odpovědět na následující výzkumné otázky, jež jsem si na samotném počátku položila.

VO 1: Jak respondenti hodnotí komunikaci mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím v přípravném řízení?

VO 2: Jak respondenti pohlíží na účast státních zástupců okresních státních zastupitelství na úkonech v přípravném řízení?

VO 3: Hodnotí respondenti spolupráci mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím v rámci přípravného řízení jako dostatečnou?

5.2 Metodologie výzkumu

K výzkumu je obecně možné využít přístup jak kvantitativní, tak kvalitativní. Výzkum kvantitativní užívá náhodné experimenty a silně strukturovaný sběr dat prostřednictvím dotazníků, testů nebo pozorování. Mezi základní metody kvantitativního přístupu se řadí například statistické šetření, experiment, strukturované pozorování či obsahová analýza. V rámci kvantitativního výzkumu se zjišťují konstruované koncepty pomocí měření a získaná data se následně analyzují statistickými metodami s cílem je zkoumat a popisovat. Na druhé straně výzkum kvalitativní je označení pro více přístupů, kdy například metodolog Creswell jej definuje jako „*proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“ Základními metodami kvalitativního výzkumu jsou pozorování, texty a dokumenty, rozhovor či audio/videozáznamy.⁸⁴ Kvalitativní výzkum je hodnotný především tím, že se jedná o metodologii, která se zabývá analýzou toho, jak lidé interpretují své zkušenosti a svět, v němž žijí. Umožňuje nám dostat se k bohaté složitosti jevu a prohloubit naše chápání toho, jak věci fungují. Výhodou kvalitativního výzkumu je, že pracuje na zlepšení „periferního vidění“ výzkumníka. Je přínosný nejen tím, že poskytuje bohatý popis událostí, ale rovněž pomáhá porozumět tomu, jak a proč různé zúčastněné osoby/strany vidí „stejně“ události v různém světle.⁸⁵

Vlastní výzkum jsem se rozhodla provést prostřednictvím kvalitativních rozhovorů, neboť se mi tato metoda jevila pro získání potřebných informací a k hlubšímu pochopení skutečností jako nejvhodnější. Rozhovor můžeme definovat jako „*systém verbálního kontaktu mezi tazatelem a dotazovaným s cílem získat informace prostřednictvím otázek, které klade tazatel*“ a při kvalitativním aspektu jde zejména o podstatnost znaku, dle kterého se hodnotí reprezentativnost.⁸⁶ Rozhovory byly vytvářeny jako kategorizované (standardizované) s předem připravenými otázkami. Dotazník jsem nezvolila

⁸⁴ Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 4. přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Portál, 2016, s. 42-46.

⁸⁵ Trochim, W. M. K., Donnelly, J. P., Arora, K. *Research methods: the essential knowledge base*. Boston: Cengage Learning, 2016, s. 57-59.

⁸⁶ Večeřa, M., Urbanová, M. *Sociologie práva*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 266-276.

jednak z toho důvodu, že se jedná o metodu spíše pro získávání kvantitativních dat a jednak jsem se obávala malé návratnosti. Také informační hodnota by nebyla tak přínosná, jako u rozhovoru, kde mohou respondenti odpovídat samovolně a své odpovědi více rozvádět do detailu. Spíše než elektronicky, jsem se rozhodla pro osobní rozhovor k předejití možným komplikacím, například při neporozumění otázky, abych dotazovanému blíže vysvětlila, na co otázka směřuje a jak byla konkrétně myšlena.

Pro jednotlivé rozhovory bylo nutné vytvořit jednotnou sadu otázek, aby měli všichni respondenti stejné podmínky. Tedy otázka byla vždy položena tak, aby směřovala jak na dotazovaného z řad Policie ČR, tak i z okresního státního zastupitelství. Celkem se jednalo o 8 otevřených otázek, z nichž některé obsahovaly i podotázky. Důvodem pro takto zvolené otázky bylo získat co nejobsáhlejší a nejpodrobnější odpovědi od respondentů. Otázky byly koncipovány spíše obecně a až při osobním rozhovoru docházelo k jejich případné konkretizaci, zejména podle toho, kam respondent svými odpověďmi směřoval a dle toho, jak se rozhovor rozvíjel.

Výběr respondentů probíhal na úrovni územních odborů Policie ČR a okresních státních zastupitelství v různých okresech České republiky, a to z důvodu zajištění co nejširšího úhlu pohledu na dané téma. Respondenty z řad policistů jsem kontaktovala zpravidla přes vedoucího oddělení, a to jak telefonicky, tak prostřednictvím e-mailu a zdvořile je žádala o součinnost. Na konkrétních rozhovorech jsem se poté již domlouvala přímo s příslušníky Policie ČR dle jejich časových možností. U státních zástupců jsem postupovala výhradně cestou elektronickou, kdy jsem formou e-mailu kontaktovala dané okresní státní zastupitelství s žádostí o poskytnutí rozhovoru s jejich státními zástupci. Následně jsem povětšinou dostala zpětnou vazbu od okresního státního zástupce, který se mnou prodiskutoval podrobnosti a domluvil schůzku s ostatními státními zástupci daného okresního státního zastupitelství, jež s rozhovorem dali souhlas. Rozhovory byly prováděny na bázi dobrovolnosti, tedy nebylo možné respondentům účast jakkoli nařídít, a proto ne všichni oslovení vždy souhlasili. Avšak i přes tuto skutečnost se mi podařilo oslovit celkem 23 respondentů, z nichž 13 jich bylo z řad policistů a 10 z řad státních zástupců a provést s nimi rozhovor.

Rozhovory se uskutečňovaly přibližně v průběhu 2 až 3 měsíců podle možností respondentů. Jednotlivé rozhovory jsem s respondenty vedla v jejich místě výkonu práce, kam jsem se po předchozí domluvě dostavila. Délka

prováděných rozhovorů se pohybovala mezi 10 až 50 minutami. Vždy záleželo na respondentovi, jaký časový prostor si na rozhovor vymezil a jak moc se k dílčím otázkám rozpovídal. V souhrnu by se dalo říci, že rozhovor v průměru trval 20 minut. Všechny rozhovory probíhaly striktně anonymně, s čímž byli všichni respondenti dopředu obeznámeni. Při samotném rozhovoru jsem respondentům pokládala jednotlivé otázky a vyslechla si jejich názor a postoj k danému tématu. Někteří měli otázky před sebou a odpovídali dle svých preferencí. Jiní si otázky vyžádali předem, zpravidla státní zástupci, aby se s nimi mohli seznámit blíže a lépe se připravit. Každý respondent odpověděl na všechny otázky, žádná nebyla vynechána. U některých otázek odpovídali stroze, u jiných se naopak rozpovíдали a zacházeli do detailů, případně zabrouzdali i trochu mimo téma. Respondentů jsem se v průběhu rozhovoru spíše nedoptávala a nechala mluvit je samotné. Pouze pokud mne při jejich vyprávění něco zaujalo, zeptala jsem se. Po uvážení všech okolností jsem se rozhodla rozhovory nezaznamenávat na nahrávací zařízení, a to zejména z důvodu, abych tím neztratila potenciální respondenty, kteří by se k tomuto postupu mohli stavět kriticky, ale raději jsem zvolila cestu zápisu a jednotlivé odpovědi respondentů jsem zapisovala do počítače. Výsledný zápis si někteří respondenti nechali přečíst, aby si byli jisti jeho zněním. Jiní si jej přečetli sami a případné nejasnosti si i upravili. Jeden z respondentů mi zápis nadiktoval dokonce slovo od slova.

5.3 Shrnutí výsledků výzkumu

Samotný výzkum lze rozdělit do dvou úseků, a to výzkum, jež byl prováděn v rámci Policie ČR a výzkum prováděný v rámci okresních státních zastupitelství. K oběma úsekům bych ráda uvedla jen krátké shrnutí toho, jak jsem při jednotlivých rozhovorech a jejich sjednávání postupovala.

Výzkum prováděný v rámci Policie ČR probíhal na úrovni územních odborů. Konkrétně jsem se obracela na Oddělení obecné a hospodářské kriminality. Jak jsem již uvedla výše, zprvu jsem s žádostí o provedení rozhovoru oslovila vedoucí oddělení, kteří poté o mé žádosti informovali jednotlivé policisty na společné poradě. Předali jim mé kontaktní údaje a nechť se mi ozvou ti, kteří s rozhovorem souhlasí. Tento proces byl velmi zdoluhavý a náročný, neb někteří policisté na mou žádost ve svém pracovním vytížení zapomněli a jiní ztratili kontakt. Musela jsem proto policisty opakovaně kontaktovat, abychom našli vhodný termín pro osobní schůzku, který by jim vyhovoval. Rozhovory

jsem uskutečnila jak s policisty z operativy, tak i s vyšetřovateli. Z celkového počtu 13 policistů, s nimiž byl rozhovor proveden, se jednalo o 8 operativců a 5 vyšetřovatelů. Převažovali tedy operativci, a to zejména proto, že jich je na oddělení více a pracují zpravidla ve dvojicích, kdy pokud mi rozhovor přislíbil jeden operativce, většinou se mi nabídl i jeho spolupracující kolega. Pro kompletnost jen doplním, že ze 13 respondentů bylo 12 mužů a pouze jedna z nich byla žena.

Výzkum v rámci státních zastupitelství byl prováděn na okresní úrovni, tedy respondenti z řad státních zástupců byli vybíráni z okresních státních zastupitelství po České republice. Jak je uvedeno v podkapitole 5.2, okresní státní zastupitelství jsem nejprve kontaktovala elektronicky, tedy formou e-mailu. Zpravidla jsem na sekretariát či výjimečně na okresního státního zástupce zaslala žádost o poskytnutí rozhovoru v rámci mé diplomové práce a vyčkávala jsem na odpověď. Některá se dostavila ihned, někdy to trvalo 2-3 týdny. Až na jednu negativní výjimku, kdy jsem byla okresním státním zástupcem hrubým způsobem odmítnuta, jsem se setkala s ochotou a vstřícností. Organizaci rozhovorů měli pod taktovkou zpravidla okresní státní zástupci, kteří své kolegy o rozhovorech a mé diplomové práci informovali. Ti, kteří s provedením rozhovoru souhlasili, si na mne poté vyhradili určitý čas a postupně jsme jednotlivé rozhovory zrealizovaly. Ve výsledku byl rozhovor proveden s celkem 10 státními zástupci. Pro úplnost opět jen uvádím, že se jednalo o 6 žen a 4 muže.

Vzhledem k obsáhlosti odpovědí, jež jsem v rámci výzkumu získala, jsem se rozhodla tyto poznatky přehledně shrnout a vyhodnotit dle jednotlivých otázek. Získané závěry jsem porovnávala mezi sebou navzájem a taktéž jsem tak učinila s vlastními názory. Především jsem ale získané poznatky využila k zodpovězení na počátku stanovených výzkumných otázek.

Otázka č. 1

V rámci první otázky jsem se zajímala o formu spolupráce, tedy především komunikaci mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím. Ohledně komunikace panovala mezi respondenty z řad Policie ČR a okresního státního zastupitelství obecně shoda. Jak policisté, tak státní zástupci mezi sebou převážně komunikují telefonicky. Jedná se o nejrychlejší způsob, jak se s druhou osobou spojit. Zejména tak činí v urgentních případech či naopak v bagatelních záležitostech a běžných věcech. Valná většina respondentů

využívá také ETR⁸⁷, o čemž hovořili zejména státní zástupci, kteří do něj policistům zapisují například pokyny, kdy výhodou je, že je uvidí všichni ti, jenž k elektronickému spisu mají přístup. Nejde-li o urgentní záležitost, někteří policisté, a taktéž i státní zástupci, využívají své služební e-maily, přičemž jeden policista ve své odpovědi zmínil dokonce i užívání datové schránky, což mne překvapilo, neboť jsem o této možnosti doposud neslyšela (viz Příloha B – C1). V neposlední řadě všichni respondenti uvedli komunikaci ve formě písemné. Jedná se nejčastěji o situace, kdy státní zástupci dávají policistům formální cestou pokyny nebo kdy policisté zasílají státnímu zástupci různá usnesení. Státní zástupci ve svých odpovědích také zmínili mezirezortní porady (viz Příloha C – A1 a C1), které se konají párkrát za rok a účastní se jich zejména vedoucí pracovníci Policie ČR, okresního státního zastupitelství, ale i soudu. Na zmíněných poradách se řeší především spolupráce těchto institucí, různé postupy v trestních věcech, koordinace či řešení nastalých problémů. Tyto i jiné porady považuji za velké plus, neboť právě díky nim může být dosaženo efektivní spolupráce mezi oběma institucemi a jsem ráda, že byly v odpovědích zmíněny. Při položení dotazu na osobní konzultace jsem se setkala s různorodými názory, jak ze strany policistů, tak i státních zástupců. Policisté zpravidla možnost osobních schůzek u této otázky ani nezmínili. Ti, kteří ve své odpovědi jako jednu z forem komunikace uvedli i tu osobní, to označili za výjimečnou situaci. Je tomu tak zpravidla jen tehdy, kdy potřebují se státním zástupcem probrat něco důležitého nebo to vyžaduje trestní věc, zejména jde-li o závažné trestné činy. Na tomto se shodli i státní zástupci, kteří se s policisty schází osobně jen tehdy, je-li to opravdu nutné, tedy jde-li o složitý případ a je potřeba si ke spisu společně sednout a probrat to. Mezi odpověďmi jak policistů, tak státních zástupců se našly také ty, jež osobní schůzky úplně vyloučily. Jeden ze státních zástupců například uvedl: „*Osobní schůzky s policisty nemám.*“ (viz Příloha C – F1) a jeden dotazovaný policista ve své odpovědi uvedl: „*Osobně jsem nikdy nikoho z nich neviděl.*“ (viz Příloha B – I1). Jiný policista pak vyslovil názor, že osobní schůzky u nich nejsou časté, a to z důvodu časové vytíženosti státních zástupců a větší vzdálenosti mezi institucemi (viz Příloha B – K1). Pouze jeden policista ve své odpovědi uvedl, že osobní schůzky jsou u něj vcelku běžné (viz Příloha B – B1). Co se týká osobních konzultací policistů a státních zástupců, tyto odpovědi jsem očekávala. Vzhledem k inovacím a technologickým pokrokům lze předpokládat větší aktivitu s využitím elektronických prostředků, které šetří čas, jenž je mnohdy klíčový. Překvapila mne ovšem,

⁸⁷ Jedná se o informační systém Policie ČR nazývaný Evidence trestního řízení.

v souvislosti s tímto, odpověď jednoho z policistů, který uvedl: „*Tedy mnohdy ani nevíme, s kým hovoříme a jak daný státní zástupce vlastně vypadá.*“ (viz Příloha B – D1). Nad touto větou jsem přemýšlela a podle mého názoru je to špatný přístup. Myslím si, že by bylo vhodné, kdyby se státní zástupce s policisty alespoň jednou setkal tváří v tvář. Jednak by to mohlo pomoci vytvořit lepší vztahy a atmosféru, a rovněž by se, podle mého názoru, lépe pracovalo a komunikovalo s člověkem, kterého „znáte“ osobně.

V rámci této otázky jsem se respondentů také ptala na kvalitu spolupráce mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím v přípravném řízení. Výsledné odpovědi se mezi institucemi značně lišily. Zatímco státní zástupci shodně hodnotili spolupráci s Policií ČR kladně a kvalitně, na straně policistů tomu tak již nebylo. Pouze tři policisté posoudili spolupráci s okresním státním zastupitelstvím jako kvalitní a bezproblémovou. Jeden z nich k tomu navíc dodal, že mají se státním zástupcem dobré vztahy a rozumí si. Naopak další tři policisté ve svých odpovědích popsali spolupráci spíše negativně a uvedli k ní jisté výhrady. Jeden z nich vyslovil jako problematické ty situace, kdy od státních zástupců něco vyžadují, a ačkoliv jsou splněny zákonné podmínky, působí to často potíže. Jako příklad uvedl využití tipovacích fotoalb⁸⁸ a poskytnutí údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu dle § 88a trestního řádu (viz Příloha B – A1). Druhý policista poukázal na to, že je státní zástupci velmi často zatěžují a někdy i zbytečně, svými pokyny (viz Příloha B – E1). Oba se však shodli na tom, že problematická je zejména komunikace se státními zástupci. Třetí z této trojice se vyjádřil zejména k neaktivitě státních zástupců, ale zároveň dodal, že záleží na konkrétním státním zástupci: „*Spolupráce více méně dobrá, co potřebujeme, to jde. Sami od sebe ale aktivní nejsou, musíme my konat, být aktivní jako první, oni pak nějak reagují. Vše se ale odvíjí od konkrétního státního zástupce. Přišli noví státní zástupci, jeden jde více na ruku, druhý je spíše proti nám. Občas hází klacky pod nohy, přijde nám, že spíše ve prospěch pachatelů. Takový zástupce obhájce. Záleží, jak si vykládají trestní řád.*“ (viz Příloha B – J1). Podle názoru ostatních policistů je spolupráce na průměrné úrovni. Tedy stále je co zlepšovat, ale aktuální situaci nespatřuji vyloženě negativně. Oproti tomu, jak jsem již zmínila, mezi státními zástupci

⁸⁸ Tipovací fotoalbum je album, jenž může obsahovat fotografie buď tzv. kriminálně závadových osob či osob náhodně vybraných, mezi které policejní orgán vloží osobu natipovanou, u níž se domnívá, že by mohla být pachatelem. Toto album je následně předloženo očitému svědkovi, který v uvedených osobách může poznat pachatele. K tomuto viz také oddíl 3.3.1.

panovala všeobecná shoda. Ti vyslovili názor, že považují spolupráci za kvalitní. Policisté dle jejich slov dodržují pokyny, spolupracují a komunikují. Jedna ze státních zástupkyň ke spolupráci blíže uvedla, že spolu s policisty tvoří jeden tým a musí spolupracovat. (viz Příloha C – D1).

Osobně se ztotožňuji s názorem, že kvalitu a efektivitu spolupráce mnohdy ovlivňuje lidský faktor, jak také uvedli někteří respondenti ve svých odpovědích. Jeden policista vyslovil názor, že kvalita spolupráce není špatná, ale komunikace je problémová, zejména pokud se na něčem se státním zástupcem domluví, a poté to již neplatí (viz Příloha B – F1). Tři policisté pak uvedli, že se komunikace i spolupráce odvíjí od daného státního zástupce. Někteří komunikují hned, někteří naopak nezvedají telefony (viz Příloha B – CH1, I1, K1). Jeden ze státních zástupců posoudil kvalitu taktéž jako individuální, závisející na konkrétním policistovi (viz Příloha C – F1). Je tedy těžké plošně hodnotit a posuzovat komunikaci a spolupráci mezi jednotlivými policisty a státními zástupci, neboť každý z nich je jiný a jak uvedl i jeden z policistů, nelze házet všechny do jednoho pytle (viz Příloha B – H1). Toto platí jak ve vztahu k policistům, tak i státním zástupcům. Mnohdy nezáleží jen na věku a zkušenostech, ale také na povaze a jiných faktorech. S čímž souvisí i zmíněné tykání a vykání. Nedokáží říci, zdali je vhodnější tykání či vykání mezi policistou a dozorujícím státním zástupcem, neb je tam mnoho proměnných, které hrají velkou roli. Pokud oběma stranám více vyhovuje přátelská atmosféra, je tykání jistě lepší. Někdo ale naopak raději vyká, například z důvodu projevení úcty ke staršímu či zachování profesního vztahu. Záleží, jak si to osoby mezi sebou nastaví. Tedy vše je v lidech a o lidech.

Otázka č. 2

U této obecné otázky jsem předpokládala, že budou respondenti odpovídat kladně, tedy že přímo a osobně komunikují buď s Policií ČR nebo příslušným okresním státním zastupitelstvím. Otázka byla však položena pro případ, kdyby některý z dotazovaných respondentů komunikoval například skrze sekretářku, asistenta a podobně. Ze všech odpovědí následně jasně vyplynulo, že všichni policisté i státní zástupci komunikují a spolupracují napřímo, tedy nikoli zprostředkovaně a jejich odpověď byla proto kladná. Policisté ve svých odpovědích povětšinou uváděli, že komunikují s těmi státními zástupci, kteří jim dozorují spis. U policistů je pak běžné, oproti státním zástupcům, kteří pracují spíše „solo“, že fungují jako operativa ve dvojicích. Jak vyplynulo z odpovědí čtyř policistů, je u nich i menší výjimka v komunikaci. S dozorovým

státním zástupcem komunikují oba operativci, přičemž není důležité, který z nich, neboť oba dva zpracovávají jeden spis, ale povětšinou se střídají (viz Příloha B – CH2). Podstatnou roli v komunikaci má i vyšetřovatel, kterého v určitých situacích považují za jakousi spojku, kdy na jedné straně stojí státní zástupce a na straně druhé stojí policisté – operativci: „*Jako vyšetřovatel komunikuji s jednotlivými státními zástupci. Řeším, co chce zástupce v rámci prověřování a musím hlídat a úkolovat operativu.*“ (viz Příloha B – L2). Státní zástupci pak shodně uváděli, že zpravidla komunikují se zpracovateli příslušného spisu. Jeden z dotazovaných státních zástupců ve své odpovědi zmínil i komunikaci s koordinátorem⁸⁹ a vedoucím odboru (viz Příloha C – F2). Velmi výjimečně komunikují státní zástupci také přes spojovatelku (viz Příloha C – D2). Přímá komunikace s policisty je pro státní zástupce na okrese běžná. Liší se však, se kterými konkrétními policisty probíhá. Co mne ale zaujalo, byla odpověď jedné státní zástupkyně, která uvedla: „*Máme sice čekatelku⁹⁰, ale ta má své spisy a každý si to řešíme sám.*“ (viz Příloha C – E2). Prvně jsem si myslela, že i právní čekatel bude za státního zástupce vyřizovat různé telefonáty a bude komunikovat s policejním orgánem, pokud bude státní zástupce například časově zaneprázdněn. Avšak jak je uvedeno v odpovědi státní zástupkyně a jak mi situaci vysvětlila, tak ačkoliv má dané okresní státní zastupitelství právní čekatelku, tak ta má přidělené své spisy, kterým se věnuje a státní zástupci si záležitosti ohledně jimi dozorovaných spisů řeší sami.

Otázka č. 3

U této otázky respondenti navazovali na otázku č. 1, kde jsme spolu hovořili o formách komunikace. Policisté a státní zástupci měli posoudit, zda je podle jejich názoru dostačující komunikace elektronická, zejména telefonická, případně například formou e-mailu nebo spíše preferují osobní setkání. Svě odpovědi měli zdůvodnit. Ačkoliv někteří respondenti na tuto otázku v podstatě odpověděli již v rámci zmíněné otázky č. 1, budu nyní pracovat s odpověďmi, které uvedli konkrétně k této otázce. Obecně se respondenti

⁸⁹ Koordinátor zpravidla působí v policejním orgánu jako prostředník mezi státním zastupitelstvím a jednotlivými policisty. Hlídá spisy, píše pokyny a koordinuje trestní řízení v rámci policie. Zajišťuje také komunikaci mezi jednotlivými odděleními v rámci územního odboru.

⁹⁰ Čekatelkou je zde myšlena právní čekatelka podle části desáté ZSZ. Právní čekatel podle tohoto zákona vykonává tříletou čekatelskou praxi a připravuje se na výkon funkce státního zástupce.

shodli, že záleží na situaci a věci, kterou právě řeší a podle toho volí i formu komunikace. Z odpovědí vyplynulo, že jak policisté, tak státní zástupci, až na výjimky, komunikují zpravidla telefonicky, kdy tuto formu preferují tehdy, když potřebují osobu rychle kontaktovat, vyřešit jednoduchou otázku a podobně. Telefonický styk je pro obě strany nejjednodušší a nejrychlejší varianta, proto jej využívají nejčastěji. Dále respondenti v odpovědích uvedli, že mimo telefonický styk preferují v běžných věcech také styk písemný a služební e-mail. Našli se však tři odpovědi, v nichž jeden policista a dva státní zástupci uvedli, že e-mail ke komunikaci nepoužívají, a to zejména z důvodu kybernetické bezpečnosti (viz Příloha B – G3 a Příloha C – B3 a C3). Státní zástupci rovněž zmiňovali užívání ETŘ a jeden z nich ve své odpovědi dodal, že není pouze na státním zástupci, případně policejním orgánu, aby si určili, jak bude komunikace probíhat, neboť někdy je to předem stanoveno (viz Příloha C – A3). K osobním setkáním většina respondentů uvedla, že ta preferují tehdy, kdy se jedná o závažný trestný čin, který je náročnější na objasňování. Jedná-li se o složitý případ, je pro obě strany lepší sejít se osobně, celou věc vzájemně prodiskutovat, podívat se společně na spis in natura, ukázat si fotografie a domluvit se, jak dále postupovat. Policisté v odpovědích uvedli, že osobní setkání preferují například v případě řešení odposlechů či nasazování techniky (viz Příloha B – A3 a C3). Pouze jeden policista odpověděl, že by osobní komunikaci preferoval vždy, neboť dle jeho názoru je komunikace „face to face“ lepší, zejména proto, že po telefonu mohou mít lidé zábrany (viz Příloha B – E3). Naopak dva policisté uvedli, že je podle nich dostačující komunikace elektronická (viz Příloha B – J3 a K3). Podobně se k tomu vyjádřili i tři státní zástupci, kteří se s policisty osobně neschází a preferují pouze elektronickou komunikaci, zejména kvůli nedostatku času (viz Příloha C – H3, CH3 a I3). Policisté si osobní schůzky se státními zástupci domlouvají předem, a to tak, že se k nim „objednávají“. Je tomu tak právě z důvodu časové vytíženosti státního zástupce. V souvislosti s žádostmi o osobní schůzky ze strany policistů, byl jedním státním zástupcem vysloven názor, že policisté osobní setkání občas nadužívají (viz Příloha C – C3). Nad tímto názorem, že policisté osobní schůzky nadměrně užívají, jsem se chvíli pozastavila. Jednak je přeci ke sjednání takové schůzky potřeba konsensu obou stran a jednak bych se zamyslela nad důvodem, proč tomu tedy tak je. Mnohdy je problém v komunikaci jako takové, kdy policisté neví, co se po nich žádá a je pro ně lepší, když si to mohou se státním zástupcem vyříkat z očí do očí. V takových případech je ale na uvážení zúčastněných, aby posoudili, jaký postup bude pro ně vhodnější. Jak bylo řečeno respondenty, v případech, kdy postačí zvednout telefon, napsat poznámku do ETŘ či sepsat e-mail, není podle

mého názoru nutné si domlouvat osobní schůzku na státním zastupitelství. Tu považuji za vhodnou v situaci, kdy je v řešení složitý a závažný trestný čin či například figurují ve věci mladiství a podobně. Rozumím rovněž argumentu času a vzdálenosti, kdy ne vždy je časový prostor se osobně sejít a konzultovat věc na místě, případně se policejní služebna nenachází v bezprostřední blízkosti okresního státního zastupitelství, tedy je obtížné osobní schůzku realizovat. Ale zároveň mají osobní setkání velké výhody a nemyslím si, že vyřadit je z komunikace úplně, je ideální a správné řešení, ačkoliv jak jsem již uvedla, argumentům k tomuto vedoucím rozumím.

Otázka č. 4

V této otázce jsem se respondentů ptala na to, zda je dle jejich názoru spolupráce Policie České republiky a okresního státního zastupitelství v rámci přípravného řízení dostatečná. Případně měli popsat, jak by z jejich pohledu vypadala ideální spolupráce. Při porovnání odpovědí policistů a státních zástupců byly patrné markantní rozdíly. Dá se shrnout, že všichni státní zástupci spatřují spolupráci a komunikaci s Policií ČR jako dostatečnou. Dodávají, že když už se nějaký drobný problém vyskytne, obrátí se na vedoucího, ať jej vyřeší (viz Příloha C – F4). Dvě státní zástupkyně zmiňují, že spolupráce se odvíjí také od toho, jak si ji nastaví (viz Příloha C – B4 a E4). Většina státních zástupců se ale shodla na tom, že velkou roli hraje lidský faktor a záleží na jednotlivém policistovi, neboť někteří jsou „lepší“, jiní zase „horší“. Jeden státní zástupce pak vyslovil názor, že ideální spolupráce by byla taková, kdy by instituce mezi sebou komunikovaly a neposílaly věci na poslední chvíli (viz Příloha C – D4). Oproti tomu odpovědi policistů již nebyly tolik optimistické. Pouze třem policistům se spolupráce s okresním státním zastupitelstvím jevila jako dostatečná a neshledávali žádné zásadní problémy. Jeden z nich však doplnil, že dříve tomu tak nebylo (viz Příloha B – I4). Čtyři policisté si ve svých odpovědích nebyli zcela jisti, tedy spolupráci by neoznačili za dostatečnou, ale ani za nedostatečnou. Vyslovili názor, že spolupráce v rámci možností funguje, ale vždy je prostor pro zlepšení. Jeden z nich například uvedl, že by bylo potřeba zlepšit osobní komunikaci, a to zejména při vykonávání náročnějších úkonů v řízení. Zároveň k tomuto dodal, že překážkou je přespřílišná opatrnost státních zástupců při provádění některých úkonů (viz Příloha B – C4). Další z nich v rámci zlepšování zmínil i mezirezortní porady, na kterých čas od času řeší vzniklé problémy a probírají věci, se kterými nesouhlasí a následně jsou z toho výstupy (viz Příloha B – G4). Dva z nich ve svých odpovědích vyjádřili jistou nelibost v postupu státního

zástupce: „Na něčem se domluvíme, tak oni to pak změní a neplatí to a dělají z nás blbce. Nebo když něco nedají písemně, tak je to jen ústně a samozřejmě tam může být problém, že to tak udělám a jim se to nelíbí a nejsem kryt tím písemným papírem.“ (viz Příloha B – F4), „Třeba máme koordinace zejména před zahájením trestního stíhání, kdy nám dá pokyn, co máme zajistit, ale poté už je to slabší. Zástupce má strach, že mu to soud shodí, že nebude s obžalobou úspěšný, takže často nám to vrátí, že to nestačí.“ (viz Příloha B – H4). Zbylých šest policistů popsalo spolupráci s okresním státním zastupitelstvím jako nedostatečnou. Ve svých odpovědích pak uvedli, jak by dle jejich názoru měla vypadat ideální spolupráce. Jeden z dotazovaných policistů odpověděl, že by chtěl, aby byla ze strany státních zástupců lepší zpětná vazba (viz Příloha B – CH4). Další policista poukázal na obecně horší kvalitu spisů, a tím i horší spolupráci mezi policisty a státními zástupci. Ve své odpovědi zároveň uvedl, že spolupráce se bude odvíjet od lidí, kdy někteří státní zástupci jsou lajdáci, někteří jsou pedanti a puntičkáři, někteří hlídají lhůty dost dopředu a jiní si nevšimnou lhůty propadlé. Vyslovil tedy, že ideální by byla taková spolupráce, kde by byla dobrá komunikace a státní zástupci by si hlídali lhůty (viz Příloha B – K4). Čtyři policisté se poté víceméně shodli na tom, že státní zástupci nejsou aktivní, nezajímají se o policejní práci a neuvědomují si její složitost a náročnost. Ideální spolupráci by si tedy představovali tak, že by se státní zástupci více zajímali o věc a byli více aktivní. Jejich odpovědi byly dosti podrobné a specifické, proto si je dovolím zde uvést celé: „Dostatečné to určitě není, kolikrát mi přijde, že vůbec nevím, o čem je ta policejní práce. Kolikrát spíš hází klacky pod nohy, nevyjdou vstříc, takže místo toho, aby prodali naši práci u soudu, tak někdy dělají opak. Ideální spolupráce by byla, kdyby se začali více zajímat, měli větší snahu nad tím, aby se objasňovalo, než aby se odkládalo a rušilo.“ (viz Příloha B – A4), „Z mého pohledu je spolupráce nedostatečná. Oni dohlíží na zákonnost, tedy zejména je-li nějaký problém, jinak se nezajímají a nevíme o nich. Za celou dobu od nich není žádný pokyn. Stalo se nám, že kolikrát ani nevěděli, že daný spis dozorují. U každého spisu není aktivní spolupráce, jeho účast. Oficiálně/formálně dozorují, ale zejména v prověřování ta aktivita skoro není (nemluví pouze o těch méně závažných činech, jako jsou například krádeže, ale jde i o zvláště závažné zločiny, jako třeba loupež). Myslím si, že by se měli více zajímat o věc, být více aktivní. My je oslovujeme tehdy, kdy něco potřebujeme, zejména souhlas s nějakým úkonem atd., ale sami od sebe nedávají pokyny, nevědí si nás. Když se zahájí úkony v trestním řízení, tak je spis přidělen konkrétnímu dozorujícímu státnímu zástupci, pak probíhá prověřování, on se zpravidla nezapojuje, nevyvíjí aktivitu a na konci mu zasíláme usnesení, případně prodloužení, pokud nestíháme věc ukončit ve stanovené lhůtě.“ (viz

Příloha B – D4), „V současné době je spíše nedostatečná, spíše se projevuje opatrnost ze strany státních zástupců, jaké trestné činy zahajovat a s čím půjdou k soudu (projevují se jak charakterové znalosti státního zástupce, znalosti a aplikace práva – ješitnost, aby ho soud nezesměšnil a podobně). Neuvědomují si složitost práce policie, zejména operativy. Někteří nevědí, jak policie funguje, co musí činit, tedy měli by se více zajímat. Ve většině případů se obracíme my na ně, ne oni na nás.“ (viz Příloha B – E4), „Spolupráce za mě dostatečná není. Státnímu zástupci na té věci více méně nezáleží. Operativa a pak i vyšetřovatelé na tom dřou, záleží jim na výsledku a měli by s tím jít i k soudu, prodat tu práci. Protože zástupce tohle málokdy dokáže. Jde mu o to, dokončit to a jít k další věci. Kdežto policie se snaží na maximum. Čím více je článků, tím horší je pak zájem na výsledku. Policie by se buď měla zapojit u soudu nebo státní zástupce více do práce policie. Rozplývá se ta snaha po spravedlnosti. Ideální neexistuje. Někdy je lepší jít sám na soud, státního zástupce podle mě občas není potřeba. My podáme podnět, návrh a oni to jen opíšou.“ (viz Příloha B – J4).

Lze tedy shrnout, že zatímco státní zástupci spatřují spolupráci a komunikaci s Policií ČR jako dostatečnou a neshledávají v ní problém, valná většina dotazovaných policistů ji naopak popsala jako nedostatečnou či k ní měla jisté výhrady. Právě s takovou výhradou, že by bylo vhodné dávat policistům lepší zpětnou vazbu, souhlasím, a to jednak pro budoucí vyvarování se chyb či určitý sebezrovoj a sebevzdělávání se. Zároveň je to dobrý můstek pro budování kvalitní spolupráce mezi institucemi, a také efektivního trestního řízení. Rovněž by si policisté představovali se státními zástupci takovou spolupráci, kde by byla dobrá komunikace. Zní to až neuvěřitelně a smutně, neb právě komunikace je základem všeho, ale dle provedených rozhovorů vyplynulo, že ona komunikace bude jedním z kamenů úrazu. A v neposlední řadě byl policisty uveden požadavek na větší aktivitu a zájem o policejní práci a danou trestní věc, s čímž se naprosto ztotožňuji. Avšak je těžké takto obecně hodnotit, neboť každá mince má dvě strany. Kdybych měla uvést protiargument, státní zástupci, zejména ti na okrese, mají denně několik nových spisů, tedy z časového hlediska je pro ně náročné dozorovat několik desítek trestních věcí a z počátku se z toho důvodu v řízení moc nezapojují. U méně závažných trestných činů, zejména ve fázi prověřování, je to pro ně většinou jen přítěží a nával administrativy⁹¹. Na druhou stranu se dokáží vžít do postavení policisty, který ze všech sil hledá pachatele, po náročném výslechu získá od pachatele

⁹¹ Úprava dozoru státního zástupce je jedním z bodů připravované rekodifikace trestního řádu, čemuž se budu blíže věnovat v kapitole 6 této práce.

přiznání, a poté jde se svým úspěchem za státním zástupcem, který má na stole x dalších věcí, a ten mu například sdělí, že k soudu nepůjde a podobně. Jak již ale bylo zmíněno, spolupráce se odvíjí zejména od osob. Záleží tedy především na lidech, jak se k tomu postaví.

Otázka č. 5

U páté otázky se měli respondenti zamyslet nad důležitostí a potřebností účasti státního zástupce na úkonech v přípravném řízení. Svá tvrzení měli odůvodnit a zároveň uvést, jakých úkonů by státní zástupce měl být případně účasten. Státním zástupcům byla navíc položena doplňující otázka, zda se osobně účastní či zda se někdy účastnili samotného úkonu v přípravném řízení. Tato otázka vyvolala u respondentů vlnu různých reakcí a rozdělila jak policisty, tak státní zástupce na dva tábory. Tři z dotazovaných policistů vyslovili názor, že účast státního zástupce na úkonech v rámci přípravného řízení není důležitá a víceméně ani potřebná. Všichni se shodli na tom, že u potřebných úkonů, tedy těch neodkladných a neopakovatelných jsou přítomni nezúčastněná osoba a soudce, kteří zaručují zákonnost. Státní zástupce by dle jejich slov byl v takovém případě zbytečný. Jiná by byla situace, jak uvedl jeden z nich, kdyby se státní zástupce účastnil namísto soudce, tedy navýšila by se mu oprávnění. Tento model zdůvodnil tak, že státní zástupce je ten, kdo zná celý případ, hájí práva, a proto by například u rekognice postačila účast státního zástupce (viz Příloha B – B5). Jeden z nich vyslovil názor, že stačí, když státního zástupce informují telefonicky a on si pak vše přečte ve spisu: „*U závažných případů je dosahový státní zástupce⁹² (celý týden) informován, když kriminálka jede na místo. Tedy má možnost se účastnit. Znásilnění, loupeže, tam by se účastnit mohl, ale státní zástupce se většinou informuje, co se děje... Protokol je tak podrobný, že si to přečte.*“ (viz Příloha B – H5). Ve vztahu k bagatelní trestné činnosti policista uvedl, že účast u ní nemá smysl, a také časově to není zvladatelné (viz Příloha B – CH5). Zde bych si dovolila oponovat, neboť dle mého názoru, ačkoliv bývá protokol u některých trestných činů jistě dosti podrobný, nedočteme se tam vše. Zejména u zvlášť závažných zločinů znásilnění a loupeže, jež respondent zmiňuje ve své odpovědi, si myslím, že je vhodné účast zvážit a v nejlepším případě i realizovat. Zbylých deset policistů by naopak účast státního zástupce na úkonech uvítalo. Ve většině odpovědích zmiňovali neodkladné a neopakovatelné úkony jako ty, u nichž by měl být

⁹² Dosahový státní zástupce je ten státní zástupce, který má daný den tzv. dosah (službu) a vždy má při sobě dosahový mobilní telefon, aby byl kdykoli k zastižení.

státní zástupce přítomen, zejména pak rekognici, rekonstrukci, domovní prohlídku, vyšetřovací pokus a výslech svědka či přímo pachatele⁹³. Policisté uvedli, že u jednodušších úkonů a méně závažných činů účast státního zástupce důležitá není, v ostatních případech však ano. Svá tvrzení zdůvodnili zpravidla potřebou většího zájmu o policejní práci. Dle jejich slov by právě díky účasti na úkonech státní zástupci viděli, jak práce s pachateli vypadá, jak probíhá. Zejména jak se daný pachatel chová, jak reaguje a zda s policejním orgánem spolupracuje (viz Příloha B – A5). Také by byla, dle názoru jednoho z policistů, účast státního zástupce vhodná z hlediska postupu ve věci, neboť by mohl sám vnímat místo, okolí, danou situaci, osoby či detaily. Sám by si to mohl následně vyhodnotit a lépe pak prezentovat soudu (viz Příloha B – J5). S těmito tvrzeními se ztotožňuji, neb účast je podle mého názoru potřebná právě z hlediska toho, aby mohl státní zástupce věc přímo vnímat a nahlížet na všechny okolnosti a následně vše využít v řízení před soudem. Samozřejmě v souvislosti s účastí na úkonech mohou vyvstat jisté problematické otázky, z nichž jednu zmínil i jeden z policistů: *„Někdy to může být limitováno, vyslýchaný se může zadrhnout, že tam je státní zástupce, ale to záleží.“* (viz Příloha B – E5). Tato situace samozřejmě nastat může. Pokud by se vyslýchaný „zadrhl“, jak policista uvádí, nemyslím si ale, že by to bylo zapříčiněno přítomností právě státního zástupce. Mohlo by k tomu podle mého názoru dojít například i za účasti soudce či nezúčastněné osoby. Ostatně běžně bývá u výslechu přítomno více osob, tudíž mohl by mít potencionálně problém i s nimi. Nevidím v tom tedy důvod neúčasti. Co se týká aktuální účasti státních zástupců na úkonech, uvedli policisté, že se buď neúčastní nebo jen velmi výjimečně, v ojedinělých případech. Jeden z policistů uvedl, že je to v průměru tak 2x za rok (viz Příloha B – C5), druhý policista odpověděl, že se u úkonu se státním zástupcem setkal pouze jednou: *„Za mou více jak 20ti letou službu jsem zažil pouze 1x, že se státní zástupce účastnil úkonu, konkrétně se jednalo o rekognici in natura u trestného činu loupeže.“* (viz Příloha B – D5). Dva policisté pak za své působení u policie nezažili, aby se státní zástupce někdy nějakého úkonu účastnil. K tomu blíže jeden z nich uvedl: *„Máme povinnost jim volat, kde je náhlé úmrtí například, ale ještě se nám nestalo, že by některý státní zástupce přijel (tady na okrese). Například u mladistvých tu nikdy státní zástupce na úkonu nebyl, u výslechu mladistvých se dělají kamerové záznamy, kde oni to mohou vidět zpětně.“* (viz Příloha B – G5). Jak již bylo zmíněno u otázek výše, i v souvislosti s účastí na úkonech je důležitý lidský faktor. Záleží tak na

⁹³ Jednotlivé úkony byly specifikovány v teoretické části této práce, konkrétně v podkapitole 3.3.

konkrétním státním zástupci, jak uvedl jeden z dotazovaných policistů: „*Jsou státní zástupci, kteří mají přes víkend službu, kteří volají, že když něco bude, tak pojedou, jiní ale ani neberou telefon.*“ (viz Příloha B – K5). Jeden policista k tomuto vyslovil, že dříve se státní zástupci účastnit nechtěli, naopak teď projevují zájem (viz Příloha B – I5). Naopak jiný policista uvedl, že státní zástupci nikdy neprojevili snahu účastnit se jakéhokoli úkonu, ani nezavolali (viz Příloha B – D5). Důvodem jejich neúčasti je dle názoru jednoho z policistů to, že nechtějí riskovat: „*Samozřejmě státní zástupci se neúčastní, a to zejména proto, že pokud by tam byli, lze to napadnout jako protizákonné. Spíše volají, že až bude provedeno, tak to zkontrolují. Hodnotí práci policie až když je hotovo, to, co mají na stole, ale sami neriskují a neúčastní se.*“ (viz Příloha B – E5).

Odpovědi státních zástupců mohu rozdělit na dvě poloviny. Prvních pět státních zástupců vyslovilo názor, že je jejich účast na úkonech v přípravném řízení často důležitá nebo potřebná a když ne to, tak je alespoň vhodná. Důležitá je podle nich účast zejména u neodkladných a neopakovatelných úkonů na počátku trestního řízení, například u výslechu svědka či domovní prohlídky. Podle slov jednoho ze státních zástupců je účast vhodná ve složitějších případech nebo tehdy, kdy o to policisté požádají. Zejména pak když mají službu, by u úkonu měli být (viz Příloha C – E5). Státní zástupci se s policisty shodli na tom, že je pro ně výhodou, být na místě a vidět celou situaci. Účast u úkonu pak tvoří dobrý základ pro lepší argumentaci, státní zástupce má lepší půdu pod nohama, lépe se orientuje a dokáže si to lépe představit (viz Příloha C – A5). Jeden ze státních zástupců poukázal nejen na kvalitu řízení, ale také na zajištění případné právní pomoci: „*Obecně lze říct, že čím více se státní zástupce bude účastnit úkonů, tím bude výstup a celé řízení kvalitnější. Když bude státní zástupce u úkonu, je to zpravidla určitá garance kvality. Policisté nejsou obvykle právníci, je tedy poskytnuta právní pomoc na místě.*“ (viz Příloha C – C5). Právní pomoc ve své odpovědi zmínil i další státní zástupce: „*Policisté nejsou většinou právně vzdělaní, takže jsme pro ně jako takové právní zázemí, aby úkon proběhl v pořádku.*“ (viz Příloha C – E5). Státní zástupci neopomněli ve svých odpovědích zmínit pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, konkrétně se odkazovali na článek 26, který upravuje účast státního zástupce na některých úkonech.⁹⁴ Účast na úkonech se bude odvíjet pravděpodobně i od specializace konkrétního státního zástupce. Neboť státní zástupce, který má na starosti například trestné činy v kyberprostoru, se

⁹⁴ Blíže viz podkapitola 4.2 této práce.

nebude účastnit úkonů zpravidla tolik, jako státní zástupce, který dozoruje násilné trestné činy (viz Příloha C – B5). Specializace státního zástupce bude hrát roli také ve druhu daného úkonu, kdy například státní zástupce se specializací na drogy se bude účastnit zejména domovních prohlídek (viz Příloha C – B5). Na doplňující otázku, zda se osobně účastní nebo se někdy účastnili úkonu v rámci přípravného řízení, všech pět státních zástupců uvedlo, že se účastní často, případně se snaží účastnit. Jako příklad úkonu, jehož se účastní, uváděli nejčastěji rekognici, domovní prohlídku a vyšetřovací pokus. K vyšetřovacímu pokusu uvedl jeden ze státních zástupců příklad: *„Například u nehody měl obhájce námitku, jestli auto může v dané rychlosti projet, tak jsme tam byli já, soudce, obhájce atd. a projíždělo se autem.“* (viz Příloha C – D5). Další státní zástupkyně pak uvedla, že se účastní výsledků nezletilých osob, obětí a mladistvých (viz Příloha C – B5) a jiný státní zástupce v odpovědi zmínil, že se účastní i náhlých úmrtí (viz Příloha C – E5). Naopak zbylých pět státních zástupců k účasti na úkonech zaujalo spíše negativní postoj. Ve svých odpovědích uvedli, že účast státního zástupce na úkonech v přípravném řízení není podle jejich názoru důležitá ani potřebná. Svá tvrzení zdůvodnili především tím, že provést určitý úkon je prací policejního orgánu a jejich účast není z časového hlediska možná. Rovněž se státní zástupci shodli na tom, že nejsou odborníci, a proto je jejich účast povětšinou zbytečná. Dva z nich ve svých odpovědích uvedli, že vhodná by mohla být účast u domovní prohlídky, výsledku svědka či obviněného nebo u vyšetřovacího pokusu, ale záleží na okolnostech věci. V rámci účasti na úkonech tři ze státních zástupců vyslovili názor, že tím hlavním činitelem má být policejní orgán, nikoli státní zástupce: *„Primárně si myslím, že policejní orgán je profesionálem v hledání důkazů, my jsme orgánem, který udělá spis a hájí ho před soudem. Pokyn obecné povahy je úlet, nejsme odborníci na ohledání mrtvol, je to práce policie, pokud někdo chce jet, ať jede, ale myslím, že tam spíše překážíme. Kolikrát vše vyčteme ze spisu.“* (viz Příloha C – F5), *„Je to primárně v režii policie, nikoli naší. My spíše poradíme po telefonu, což je vzhledem k času pro nás lepší.“* (viz Příloha C – H5), *„Od toho je tam policie, aby úkon provedla, zajistila vše potřebné. My jsme kdyžtak na telefonu. Nevidím důvod se účastnit, když je to práce policie. Já mám jinou, svou práci.“* (viz Příloha C – I5). V rámci aktuální účasti státních zástupců na úkonech v přípravném řízení jsem se rovněž setkala s neúspěchem. Všech pět státních zástupců odpovědělo, že se úkonů neúčastní. Jeden z nich odpověděl, že se účastnil asi jednou nebo dvakrát, kdy šlo o závažný zločin (viz Příloha C – I5). Tři státní zástupkyně dokonce uvedly, že se nikdy žádného úkonu neúčastnily. Jedním z hlavních důvodů, proč se neúčastní úkonů, byl nedostatek času a mnoho spisů. Ačkoliv rozumím časové náročnosti spisů a

souhlasím s tím, že policejní orgán je hlavním zpracovatelem, nepovažuji za správný argument, že státní zástupce se nebude a nemusí účastnit úkonů z důvodu, že není odborník na ohledání mrtvol a podobně. Domnívám se, že zde může být problém v mylném výkladu účasti státního zástupce na úkonech. Jako problematickou vidím rovněž situaci, kdy někdy se to ukáže až zpětně, že účast měla proběhnout (viz Příloha C – G5). Tedy již je pozdě a státní zástupce tak například ztratil výhodu pro řízení před soudem. Toto spatřuji jako určité pochybení státního zástupce, kterému se dalo předejít právě tím, že by se alespoň v rámci možností snažili úkonů účastnit. Okresní státní zástupce navíc dodal, že je oprávněn účast nařídít, ale nikdy tak neučinil: *„Moji státní zástupci se spíše neúčastní, jen sporadicky. Je to na těch státních zástupcích, neznám jejich spisy. Například mohu v rámci vnitřního dohledu nařídít kolegovi, aby se účastnil úkonu, pokud to považují za důležité. Ale nikdy jsem tak neučinil, je to jejich rozhodnutí.“* (viz Příloha C – F5).

Otázka č. 6

Cílem této otázky bylo zjistit názor respondentů na to, zda by měla být v zákoně zakotvena povinná účast státního zástupce na určitých úkonech v přípravném řízení. Svá tvrzení měli odůvodnit a případně uvést, u kterých konkrétních úkonů by měla být účast povinná. Obecně se respondenti k povinné účasti vyjadřovali spíše skepticky. Pouze čtyři policisté vyslovili názor, že by měla být účast státního zástupce na úkonech v zákoně zakotvena jako povinná. Shodli se na tom, že by bylo dobrým krokem, zakotvit tuto povinnost zejména u zvláště závažných trestných činů, a to u úkonů jako například rekonstrukce, výslech, rekonstrukce či vyšetřovací pokus. Jeden z nich uvedl, že by to byla pozitivní změna, neboť by byli státní zástupci účastni od začátku (viz Příloha B – K6). Druhý z nich navrhl, že by mohla být povinná účast určená sazbou (viz Příloha B – CH6). Oproti tomu se osm policistů ve svých odpovědích shodlo na tom, že zakotvit v zákoně účast státního zástupce na úkonech jako povinnost, není řešením. Argumentovali zejména případnou nucenou přítomností státního zástupce, časovými problémy, neshodami, zátěží na místě a podobně. Účast by proto ponechali na dobrovolnosti a uvážení daného státního zástupce, případně na vzájemné dohodě, avšak uvítali by větší aktivitu z jejich strany. Jeden z policistů uvedl, že nařízením povinné účasti by mohlo docházet ke třecím plochám, neboť policisté by po státním zástupci účast vyžadovali a ten by se naopak účastnit nechtěl. Mělo by to pak špatný vliv na jejich vztahy (viz Příloha B – E6). Většina z nich vyslovila názor, že by státní zástupci měli sami od sebe mít opravdu zájem se účastnit a mít

snahu vidět a chápat policejní práci. Tři policisté uvedli, že je to hlavně o lidech, a že zakotvením účasti jako povinnosti, by se asi nic nezměnilo. Jeden z nich uvedl situaci, která se mi zprvu zdála úsměvná, ale ve výsledku je vcelku smutná: „*Jednou se mi stalo, že tam přijela státní zástupkyně v šatech, lodičkách, podívala se na mrtvolu v lese, řekla, že je mrtvý a odjela. Takže to o něčem trochu vypovídá...*“ (viz Příloha B – H6). Taková účast státního zástupce je podle mého názoru zbytečná a akorát připraví o čas jak státního zástupce, tak i policisty. K tomuto bych jen dodala: „lepší žádná účast, nežli špatná účast“. Jeden z policistů pak zhodnotil, že někteří státní zástupci jsou spíše na obtíž a musí se na ně čekat, neboť to mají daleko (viz Příloha B – I6). Mladí státní zástupci, jsou dle slov policistů, ambiciózní a většinou se snaží úkonů účastnit, oproti těm, co jsou ve výkonu funkce déle (viz Příloha B – L6). Jediná policistka pak na danou otázku neměla jednoznačný názor. Uvedla, že by to mělo být státním zástupcem posuzováno u každého případu zvlášť, zda se bude účastnit (viz Příloha B – G6). Z odpovědí policistů se mi zalíbily dvě, které pojednávaly o vedení státních zástupců k účasti na úkonech a obecně k zájmu o práci mimo kancelář⁹⁵: „*Toto je dosti problematické, pokud to neukládá zákon, není to povinnost a pokud nechtějí, tak nepřijdou. Nemělo by to být povinné, protože by to dělali z donucení, ale mělo by to být dle jejich vůle, oni by se měli chtít účastnit, být součástí procesu. Asi by měli být nějak vychováváni tímto směrem.*“ (viz Příloha B – D6), „*Bylo by dobré vybírat státní zástupce, aby měli zájem na tom. Zájem na objasňování, na trestání, a i na té policejní práci, aby viděli, co to obnáší. Není to jen o papírech, o paragrafech a zákonech. Je to umění, a taky psychologie, vyhledat pachatele a získat přiznání. Měli jsme státní zástupce, kteří se vždy účastnili. Vychovávali si je tam k tomu. Prohlídli si, jak to vypadá, promluvíli s pachatelem a odjeli a měli představu. To dneska není.*“ (viz Příloha B – J6).

Odpovědi státních zástupců se v jistých bodech shodovaly s odpověďmi policistů. Všichni státní zástupci vyslovili názor, že by účast na úkonech v přípravném řízení měla být ponechána jako dobrovolná, tedy na uvážení daného státního zástupce. Zpravidla se státní zástupci odkazovali na již několikrát zmíněný pokyn obecné povahy, který je dle jejich slov stěžejní. Jedná se o interní předpis, v němž je činnost státních zástupců, včetně samotné účasti, upravena podrobněji než v zákoně, a právě tato úprava se státním zástupcům zamlouvá spíše. Tedy dle jejich názoru není nutné zakotvit povinnou účast ještě v zákoně. Další z důvodů, proč neměnit účast na

⁹⁵ K tomuto se budu blíže vyjadřovat v kapitole 6 této práce.

povinnou, jenž byl státním zástupcem zmíněn, byla samostatnost policejního orgánu (viz Příloha C – A6). S tímto tvrzením souhlasím, pouze jej nepovažuji jako vhodný argument pro zachování dobrovolné účasti státního zástupce na úkonech. Státní zástupci se rovněž shodli na tom, že povinná účast není možná vzhledem k vysokému počtu nápadů na státním zastupitelství. Jeden z nich k tomuto dodal, že soustava státních zastupitelství není stavěna na povinnou účast na úkonech, a to i kvůli personální situaci (viz Příloha C – C6). Jedna ze státních zástupkyň navíc doplnila, že většinou u úkonů nejsou potřební a zdržovalo by je to od práce (viz Příloha C – H6). Jiná státní zástupkyně se vyslovila, že zakotvení povinné účasti je v pravomoci zákonodárce (viz Příloha C – CH6). Obecně pak vyslovili názor, že účast na úkonech v přípravném řízení je na uvážení státního zástupce. Je na každém, aby vyhodnotil, kdy se má účastnit. Zejména je to na zodpovědném dozoru a přístupu k práci státního zástupce (viz Příloha C – A6).

Otázka č. 7

Tato otázka volně navazovala na otázku č. 4. Respondenti zde měli odpovídat na to, zda v rámci spolupráce mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím spatřují nějaké nedostatky. Dále se měli zamyslet nad možným zlepšením spolupráce a navrhnout případná řešení. Lze shrnout, že v rámci Policie ČR převažovaly odpovědi policistů, kteří ve spolupráci se státními zástupci nedostatky shledávají. Naopak v rámci okresních státních zastupitelství převažovaly odpovědi pozitivní, kdy státní zástupci ve svých odpovědích uvedli, že jsou se spoluprací spokojeni a nedostatky zpravidla neshledávají. Pouze tři policisté vyslovili názor, že ve spolupráci s okresním státním zastupitelstvím žádné nedostatky nespátřují a pokud se něco vyskytne, není problém danou věc řešit. Všichni tři se shodli na tom, že také záleží na lidech, neboť někteří kolegové například nečtou pokyny a někteří státní zástupci zase dávají pokyny pozdě. Státní zástupce tedy navrhl, že by je mohli dávat dříve, než po ukončení věci (viz Příloha B – L7). Druhý z nich uvedl, že jsou se státními zástupci propojeni on-line, tedy komunikační blok nemají a případné problémy jsou schopni řešit oboustranně (viz Příloha B – K7). Naopak osm policistů vnímá situaci spíše negativně a spatřuje ve spolupráci jisté nedostatky, jež ve svých odpovědích popsali. Nejčastěji zmiňovaným nedostatkem bylo zdlouhavé schvalování žádostí státními zástupci, zejména podle § 88 a § 88a trestního řádu. Policisté k tomuto uvedli, že ačkoli splní zákonné podmínky, tak státní zástupci žádost buď neschválí a celý proces pak trvá několik měsíců nebo žádost schvalují nepřiměřeně

dlouho. Řízení se pak dle jejich slov zbytečně prodlužuje a práce policie není ze strany státního zástupce docenována (viz Příloha B – A7). Jedním z návrhů na zlepšení spolupráce, které se v odpovědích vyskytovaly, byla úprava pravomocí: „*Takže jak jsem řekl, buď bych odebral pravomoci soudu a přidal je státnímu zástupci nebo nějaké státnímu zástupci odebral a přiznal je přímo policejnímu orgánu. Zejména by se tím snížila zatíženost a urychlilo trestní řízení.*“ (viz Příloha B – B7). Jeden z policistů uvedl ve své odpovědi konkrétní výčet nedostatků a zároveň návrh na zlepšení: „*Nedostatky spatřuji zejména v rychlosti reakce na určité neodkladné a neopakovatelné úkony, při podávání podnětu na odposlech podle § 88 odstavce 1 trestního řádu, při podávání podnětu na výpis telekomunikačního provozu podle § 88a odstavce 1 trestního řádu a v neposlední řadě vydávání předchozích souhlasů se zadržením osoby podezřelé. Ještě doplním průtahy při provádění sledování. Co se týká zlepšení, vytvořil bych tzv. dosahově-operativního státního zástupce, jenž by měl na starosti vyřizování takových záležitostí.*“ (viz Příloha B – C7). Tato myšlenka mi přijde zajímavá, avšak nedovedu si konkrétně představit, jak by to fungovalo v praxi. Státní zástupce, který tyto žádosti schvaluje, musí mít přece jen povědomí o dané trestní věci a pokud by všechny žádosti měla schvalovat jedna osoba, nebylo by to podle mého názoru zvladatelné a pravděpodobně by nastal mezi státními zástupci chaos. Jiný policista ve své odpovědi uvedl, že by bylo vhodné na poradách sdělovat, jaké se vyskytly nedostatky. Zároveň by státní zástupci mohli hledět na požadavky a připomínky policistů a více sdělovat novinky (viz Příloha B – E7). Potřeba lepší komunikace a kvalitnějších porad zazněla i v odpovědi dalšího policisty, který by uvítal porady s vyšetřovateli i operativci, na nichž by se ujednotily postupy a sdělily představy (viz Příloha B – F7). Tento návrh se mi líbí. Jistě by to bylo pro trestní řízení a celkově pro spolupráci mezi institucemi přínosem. Musela by se však vyřešit otázka času, neboť momentálně, jak vyplývá z provedených rozhovorů, jsou státní zástupci na okrese zahlceni spisy. Avšak vidím to jako dobrý krok, neboť by se porad účastnili i operativci, kteří by se mohli k problematice rovněž vyjádřit. Přece jen, oni jsou ti, kteří konají jako první, a na které je naléháno, tedy zejména s nimi by státní zástupci měli nejvíce komunikovat. Posledním uvedeným návrhem byla lepší zpětná vazba ze strany státního zástupce. Policisté se snaží navrhopvat sazby a tresty, ale je to na uvážení státního zástupce, zda k tomu přihlédnou. Pokud nikoli a rozhodne se jinak, již to policistům nevysvětlí. Policisté by ocenili, kdyby se s nimi státní zástupce poradil, případně jim svůj závěr vysvětlil (viz Příloha B – CH7). Zbývající dva policisté neměli na nedostatky ve spolupráci zcela jednoznačnou odpověď. Oba vyslovili názor, že to nelze obecně posoudit, neboť je to osoba od osoby a

případ od případu. Jeden z nich zmínil i mezirezortní porady, kde se právě nedostatky řeší (viz Příloha B – G7).

Jak jsem již zmínila, oproti policistům hodnotili státní zástupci spolupráci spíše kladně. Osm z dotazovaných státních zástupců vyslovilo názor, že ve spolupráci s Policií ČR žádné nedostatky neshledávají či nejsou tak zásadní. Nastalé problémy pak případně řeší okresní státní zástupce (viz Příloha C – CH7). Jeden ze státních zástupců uvedl, že policisté občas nestíhají termíny, ale většinou to není významné pro dané řízení (viz Příloha C – D7). Obecně se státní zástupci shodli na tom, že záleží na konkrétních policistech. Někteří policisté se snaží více, jiní méně. Někteří komunikují pořád a zbytečně, jiní naopak volají málo a pak nastává problém (viz Příloha C – B7). Dle slov jednoho ze státních zástupců, je každý policista jiný. Plno policistů odchází a přichází noví, kteří se zaučují, takže dělají více chyb (viz Příloha C – E7). Jeden ze státních zástupců navrhl zavést elektronizaci spisů, neboť když se spis vede v ETŘ i v listinné podobě, je to jak neekonomické, tak i časově náročné (viz Příloha C – C7). Tento návrh je v dnešní moderní době s technologicky vyspělou civilizací očekávatelný. Domnívám se ale, že přejít z listinné podoby do čistě elektronické, bude velmi náročné a může to trvat i několik let. Do budoucna je to však krok pravděpodobně nevyhnutelný. Zbylí dva státní zástupci ve svých odpovědích uvedli, že jisté nedostatky ve spolupráci s Policií ČR spatřují, a to právě na straně policistů. Jeden z nich vyslovil názor, že vidí problém v kvalitě zpracovaných spisů: *„Policistů je málo, nemají na ten případ moc času (zpracovatel má víc věcí) nebo se na tom střídají a pak to není úplně kvalitní. OOP s OOK⁹⁶ mají problém se spoluprací, OOP to nepřipraví kvalitně a OOK to pak musí napravovat. Je tam personální problém, málo lidí, odráží se to na práci a státní zástupce s tím má pak problém, jak to napravit.“* (viz Příloha C – H7). Druhý státní zástupce v odpovědi uvedl, že policisté občas nedodržují lhůty a mají problém se samostatností (viz Příloha C – I7).

Otázka č. 8

U poslední otázky se měli respondenti zamyslet, zda je podle jejich názoru aktuální zákonná úprava ohledně spolupráce Policie ČR a státního zastupitelství dostačující anebo by potřebovala změnit. Následně mohli navrhnout novou úpravu zákona. Názory na tuto otázku se napříč institucemi

⁹⁶ OOP je zkratka pro obvodní oddělení policie a OOK je zkratka pro oddělení obecné kriminality.

různily. Čtyři policisté popsali aktuální zákonnou úpravou jako postačující a neshledali nic, co by bylo v rámci vztahu Policie ČR a státního zastupitelství potřeba měnit. Dva z nich uvedli, že současná úprava je nastavená tak, aby se ji každý přizpůsobil dle konkrétního případu (viz Příloha B – CH8 a I8). Další z nich vyslovil názor, že spolupráce je především o lidech, zejména o státních zástupcích. Zákonná úprava v tom dle jeho slov nehraje role a je tedy dostatečná (viz Příloha B – H8). Jiný policista se vyslovil, že trestní řád je jasný, tedy není potřeba něco upravovat či vytvářet nový, a co v něm není obsaženo, upravuje zpravidla interní akt (viz Příloha B – L8). Zde bych si dovolila nesouhlasit, neboť dle mého názoru je trestní řád zastaralý, a i vzhledem k připravované rekodifikaci je to o něčem vypovídající. Sedm policistů se naproti tomu vyslovilo pro úpravu zákona a někteří ve svých odpovědích navrhli i různá řešení. Dva z nich navrhli ve svých odpovědích úpravu pravomocí, a to buď tak, že by některé pravomoci soudu byly přeneseny na státního zástupce nebo by některé pravomoci státního zástupce přešly přímo na policejní orgán. Toto řešení uvedl policista na příkladu: „*Například u domovní prohlídky neposílat návrh státnímu zástupci a pak soudu, ale rovnou soudu. Zkrátilo by se tím řízení. Nebo by stačilo, kdyby státní zástupce například napsal „souhlasím“, „beru na vědomí“. Administrativně je to pro nás zátěž.*“ (viz Příloha B – J8). Uvedený návrh byl zmíněn i v otázce č. 7 a ačkoliv se mi na jednu stranu líbí, zejména kvůli možnému snížení nadměrné administrativy a urychlení řízení, tak nelze přehlédnout fakt, že tento „trojúhelník“ má svůj význam. Ten spatřuji zejména v zajištění jistých demokratických principů. Dříve docházelo k podceňování úlohy trestního řízení, zejména ohledně ochrany práv a svobod občanů. Důsledkem toho pak byly povětšinou nepřiměřené a neodůvodněné zásahy do soukromí občanů a omezování jejich osobní svobody.⁹⁷ Proto se domnívám, že zachování tohoto postupu je jistou pojistkou jak pro jednotlivce, tak pro stát. Dále jedna policistka vyslovila, že by bylo vhodné jednotně upravit výslech nezletilého (viz Příloha B – G8). Avšak nejčastějším problémem, který se objevoval jak v odpovědích policistů, tak i státních zástupců, byly úřední záznamy podle § 158 odst. 6 trestního řádu, respektive jejich procesní nepoužitelnost⁹⁸. K tomuto jeden z policistů doplnil, že by upravil přílišné opakování výslechů osob v jednotlivých stádiích trestního řízení: „*Například podání vysvětlení dle § 158 odstavce 6 trestního řádu a s tím navazující výslech svědka, případně podezřelého nebo obviněného,*

⁹⁷ Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1999, s. 28.

⁹⁸ K problematice úředních záznamů se vyjádřím v kapitole 6 této práce.

poté opětovný výslech osob před soudem. Ty osoby nechtějí pak mluvit. Oni vám řeknou, že už vám to jednou řekli, proč by to říkali, znovu. Mění výpověď, zapomínají, zkreslují atd. Trestní řád bych pozměnil tak, že by postačovalo poučení osoby v trestním řízení pouze jednou, a poté by byl úkon možný použít i v řízení před soudem. Například v jiných zemích k opakování výslechů osob nedochází. Třeba jako Německo a Rakousko, tam to nedělají.“ (viz Příloha B – C8). Jiný policista vyslovil shodnou myšlenku, tedy že by ujednotil výslechy osob, neboť jejich opakování postrádá smysl a efektivnost. Taktéž by zkrátil či sjednotil poučení, aby se tak ulehčilo administrativě (viz Příloha B – F8). Opakované výslechy jako problematické spatřuje i další policista, který k nim uvedl, že by je omezil. A to z toho důvodu, že jednak může pachatel pokaždé tvrdit něco jiného, a jednak nemusí již mluvit vůbec a prvotní výslech je pak shozen a nemá žádnou váhu. Jako další problematickou situaci zmínil pasivní přístup státních zástupců: *„Jako problémovou spatřuji situaci, kdy nám přijde, že státní zástupce spíše obtěžujeme. Už se mi stalo, že nám státní zástupce řekl, že se mu to nehodí, že o víkendu nemáme ani volat apod., ačkoliv mají dosah.“* V uvedeném s policistou souhlasím a z mého pohledu se jedná o neprofesionální přístup ze strany státního zástupce. Nelze hodnotit plošně, neboť v tomto případě se jednalo o konkrétního státního zástupce, ale nic to nemění na faktu, že by k takovému jednání docházet nemělo. Největší problém však spatřuje v úředních záznamech, kdy doznání pachatele na tento záznam se nebere u soudu jako přímý důkaz: *„Nemá to žádnou důkazní hodnotu a chtělo by s tím konečně něco dělat. Státní zástupci s doznáním pachatele na tento záznam ani nechtějí chodit k soudu, že to nemá smysl a vlastně v tom řízení nic nemáme a pachateli jeho protiprávní jednání projde, neboť toto státní zástupci shazují ze stolu a trestní stíhání se zastavuje.“* (viz Příloha B – D8). Jiný policista ve své odpovědi uvedl, že zákonná úprava je podle jeho názoru dostačující, avšak zároveň nastínil několik problematických situací, které za svou praxi postřehl: *„Trestní řád je podle mě dostačující. Výkladová stanoviska pak ukáží, jak to v praxi funguje, nemůže tam být vše obsaženo. Uniká nám ale podstata, že nemáme anglosaské právo, ale germánské. Státní zástupci a soudy se řídí zejména judikáty. To je podle mě špatně. Státní zástupce by měl ukázat, jak rozhoduje sám. Buď bychom se měli řídit jen precedenty (anglosaský) nebo se vrátit čistě ke germánskému. Soudy pak nejsou samostatné, stále se odkazují na judikáty. Dále třeba co se týká fyziodetekčního vyšetření⁹⁹, tak to by mělo být*

⁹⁹ Fyziodetekční vyšetření (fyziodetekce) je vyšetření na digitálním polygrafu známém rovněž jako detektor lži a provádí jej specializované pracoviště Kriministického ústavu Praha Policie ČR.

bráno jako přímý důkaz. Jinde to funguje, mají i speciální oddělení. Pak znalecké posudky, ty by neměly být brány a priori, měl by to být jeden z důkazů, měly by hodnotit dle volného hodnocení důkazů. Tj. samostatnost rozhodování, nevázat se na judikáty, nevázat se na jeden znalecký posudek, ale v rámci kontradiktornosti přibrat další, objektivita.“ (viz Příloha B – E8). Zbývajícím policista pak navrhl možnost vytvořit specializovaný tým, jenž by byl složen z policistů, státního zástupce a soudce. Vznikla by tak provázanější a těsnější spolupráce, policie by byla pod dohledem, státní zástupce by se účastnil úkonů a konaly by se různé porady (viz Příloha B – K8). Jak ovšem sám dodal, nastal by problém s financemi, muselo by dojít ke změně právní úpravy a rovněž k personálním změnám.

Mezi státními zástupci převládaly spíše odpovědi pro zachování současné právní úpravy. Šest státních zástupců vyslovilo názor, že aktuální zákonná úprava je dostatečná. Dva z nich ve svých odpovědích zmínili interní předpisy, které povětšinou detailněji upravují to, co je zákonem stanoveno obecně. Jedna státní zástupkyně k aktuální úpravě uvedla, že je podle ní nastavená vhodně, neboť ustanovení jsou obecná a nabízí tak dostatečnou míru interpretace. Zmínila však, že problematické jsou úřední záznamy podle § 158 odst. 6 trestního řádu: *„Třeba evropská praxe je jiná, tam se nedává rozdíl na postavení osoby, naopak výpověď prvotní je dle psychologů nejpravděpodobnější. Například Holandsko, Švédsko nebo Německo.“ (viz Příloha C – G8). Zbylí čtyři státní zástupci odpověděli, že současná zákonná úprava v sobě nese jisté problematické části. Poukázali na jednotlivé zákonné nedostatky, jež v praxi působí problémy a nastínili možná řešení. Jedna ze státních zástupkyň taktéž zmínila problematiku procesní použitelnosti úředních záznamů: „Například § 158 odstavec 6 trestního řádu. Procesní použitelnost u soudu, to vidím jako problém. Osoba se dozná, u soudu to nelze ale použít. To je potřeba změnit, mělo by to být použitelné jako důkaz. Víme, že to udělal, ale nemáme to jak dokázat. My pak musíme rušit usnesení policie, ale jinak to nejde, bohužel.“ (viz Příloha C – CH8). K úředním záznamům se vyjádřili i další dva státní zástupci: „Co je problematické, tak jsou úřední záznamy. Jsme jedna z mála zemí, která to neuznává (například Německo). Já bych to udělala tak, že to, co řeknou na § 158 odstavec 6 trestního řádu, by bylo použitelný v případě, že by byl přítomen advokát.“ (viz Příloha C – H8), „Pak je také kámen úrazu úřední záznam o výsledku osoby. Mám představu, že záznam by mohl být použit (záleží na soudu), třeba když bude výslech například nahrán, pokud by to smrdělo s podpisem a obhájce by tam nebyl, bylo by to na soudu, jak by rozhodl. Záleželo by na soudci, jestli by to připustil. Ne že obviněný nebude souhlasit a celé to padá. Chtělo by to*

porovnat se zahraniční úpravou, protože jinde to normálně funguje.“ (viz Příloha C – F8). Jeden ze státních zástupců dále navrhl zlepšení možnosti dohlížet na aktivitu a důkladnost jednotlivých policistů: „Například policista studoval spis, ale my nevíme jak dlouho a jak pečlivě. Občas mají policisté výmluvy, že dělají na jiných věcech, a tím pádem nelze zkontrolovat, jak pracují a co jak dělají. Postup policisty lze sledovat jen podle papírů zpravidla.“ (viz Příloha C – C8). K tomuto návrhu jsem trochu skeptická, neboť mi to zní příliš byrokraticky. Práci každého policisty by si měl podle mého názoru ohlídat jeho vedoucí, nikoli státní zástupce. A co se týká pečlivosti, tam je to bohužel individuální. Další státní zástupce ve své odpovědi uvedl, že by v rámci ustanovení § 174 odst. 2 trestního řádu odebral písmeno f), podle kterého je státní zástupce při výkonu dozoru oprávněn přikázat, aby úkony ve věci prováděla jiná osoba služebně činná v policejním orgánu.¹⁰⁰ Dodal, že se mu toto jeví jako nadbytečné a v praxi je to ojedinělé, neboť se s tím nikdy nesetkal (viz Příloha C – F8). Státní zástupkyně jako poslední navrhovanou změnu uvedla, že by zjednodušila a zpřesnila ustanovení § 157 a 157a trestního řádu, neboť se jí zdají nepřehledná a policie a obhájci neví, na co přesně se vztahují (viz Příloha C – H8).

5.3.1 Rozhovor s JUDr. Romanem Heinzem, Ph.D.

Pro ilustraci jsem se rozhodla na rozhovor oslovit také osobu, jež za svou praxi působila jak ve funkci státního zástupce, tak jako vyšetřovatel u Policie ČR, neboť tak může poskytnout úhel pohledu z obou pozic. O rozhovor jsem požádala pana JUDr. Romana Heinze, Ph.D., který mimo jiné vede na Právnické fakultě Masarykovy univerzity povinně volitelný seminář Kriminalistika, na němž jsme se seznámili. Pan doktor je jak teoretik, tak i praktik a jedná se tedy o ilustrativní názor toho, kdo má nyní odstup od problematiky a nahlíží na věci objektivně. Výsledkem by mělo být kontrolní srovnání, jak moc se shodují názory pana doktora s názory těch, kteří vykonávají aktuální praxi.

Pan doktor začínal v roce 1983 až 2008 u Policie ČR. Z počátku působil jako vyšetřovatel, následně se stal vedoucím oddělení, poté byl ředitelem krajského úřadu vyšetřování v Brně a poté končil jako náměstek ředitele Policie ČR Jihomoravského kraje pro trestní řízení. Následně byl 2 roky v advokacii, 2

¹⁰⁰ K uvedenému návrhu se vyjádřím v kapitole 6 této práce.

roky na státním zastupitelství a posledních 10 let působí na Krajském úřadě Jihomoravského Kraje.

V rámci rozhovoru bylo panu doktorovi položeno, oproti ostatním respondentům, pouze 6 otázek namísto 8, neboť otázka č. 1 a 2 se vztahovaly na současného státního zástupce a příslušníka Policie ČR. Rozhovor jsme tedy započali otázkou č. 3.

Otázka č. 3

U třetí otázky měl pan doktor posoudit, zda je dle jeho názoru mezi příslušníky Policie ČR a státními zástupci okresního státního zastupitelství postačující komunikace elektronická, zejména telefonická, případně s využitím například e-mailu nebo by byla lepší osobní setkání:

„U mě to prošlo vývojem, takže dříve neexistoval internet, ETŘ (evidence trestního řízení), tudíž se to odehrávalo v rovině telefonické, písemné, ale i osobní. Na druhou stranu jsme se více znali. Státních zástupců (prokurátorů) a vyšetřovatelů bylo méně a zpravidla jsme se znali osobně. Věděli jsme, s kým komunikujeme a jakým způsobem spolu máme komunikovat. Tehdy jsme byli zdánlivě rovnocenní, ale zároveň nebyli. Vždy byli státní zástupci (prokurátoři) ti, co dávali pokyny a my je plnili. Vykání a tykání nehrálo roli, spíše jsme si vykali, zejména proto, že prokurátoři byli věkově starší. Nemyslím si osobně, že by bylo tykání lepší či přínosnější. Vždy je to o vzájemné úctě a o konkrétních lidech. Nyní se více dávají neformální pokyny, např. telefonicky na dálku. Propojení v systému ETŘ dnes také umožňuje, že státní zástupce vidí „policistovi“ přímo do spisu a může přímo dávat pokyny. Jsou věci, které se dají vytelefonovat, někde je ale lepší a přínosnější osobní konzultace, zkrátka „vyříkat si to z očí do očí“. Například u složitých trestných činů, s mnoha skutky či více pachateli. Dříve byl osobní kontakt na úrovni okresu výjimečný. Na Krajském státním zastupitelství v Brně, tam se osobní kontakt preferoval a dodnes preferuje (u násilné trestné činnosti například minimálně 1x za týden, u hospodářské trestné činnosti například minimálně 1x za měsíc). U státních zástupců nižšího stupně je samozřejmostí, že mají daleko více rozpracovaných věcí, tedy nemají tolik času se setkávat s policisty. Ne vše ale lze na papír přenést. Je to ad hoc, věc od věci a opět je to o lidech.“

Otázka č. 4

Čtvrtá otázka se ptala na to, zda si pan doktor myslí, že je spolupráce s Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím v rámci přípravného řízení dostatečná:

„Spolupráce je určitě postačující, funguje to. Musí to tak být, jinak by to nefungovalo. Ale vždy je co zlepšovat, to je samozřejmé. Vždy je to o lidech na obou stranách, velkou roli hraje otázka zkušeností, vzdělanosti policistů i státních zástupců, ale i vzájemná úcta či řekněme „sympatie“ a porozumění pro práci druhých.“

Otázka č. 5

V rámci páté otázky se měl pan doktor zamyslet nad důležitostí či potřebností účasti státního zástupce na úkonech v rámci přípravného řízení:

„U některých úkonů je důležitá a někdy i potřebná. Nedá se říct konkrétně na kterých, nemusí to být na všech. Dle mého názoru policista vnímá zájem státního zástupce a získává pocit, že se o tu věc státní zástupce skutečně zajímá a mohou se profesně i lidsky k sobě přiblížit v rámci zájmu o vyšetření věci. Na druhé straně, státní zástupce vnímá obtížnou práci policie a lépe jí pochopí a svou účastí vnímá to, co se děje např. při výslechu, rekonstrukci či rekognici a nechte vše jen ze spisu. Důležitá je účast u trestných činů, kde je třeba vnímat všechny skutečnosti dopodrobna, například ohledání místa činu vraždy. Státní zástupce zároveň může na místě udílet pokyny či klást otázky, tedy může pomoci či dokonce vést policistu při úkonu. Velmi to přispívá k rychlému a bezvadnému vedení trestního řízení. Aktivní účast na určitých úkonech ze strany státního zástupce je policisty vnímána převážně pozitivně. U trestných činů násilného charakteru je taková užší spolupráce naprosto běžná. Dříve se direktivně trvalo na tom, aby státní zástupci vyjížděli „za každou cenu“ na místo činu, byť i formálně. Myslím si, že i na „okresní úrovni“ by byla v konkrétních případech přítomnost státního zástupce vhodná, ale je to opět o lidech a jejich vnímání důležitosti a potřebnosti takové účasti státního zástupce.“

Otázka č. 6

Otázka šestá měla za cíl zjistit, zda by bylo podle názoru pana doktora vhodné, zakotvit v zákoně povinnou účast státního zástupce na určitých úkonech v přípravném řízení:

„Účast by podle mě neměla být povinná. Nejsem zastánce direktivního jednání. Státní zástupce by měl vědět, kdy a na jakém úkonu se účastnit. Je to i o zkušenost člověka, aby zvážil a rozeznal, kdy je jeho účast přínosem a je potřebná a naopak. Direktivní jednání by k ničemu nevedlo, nebylo by to ve prospěch ani jedné ze stran, mohlo by to naopak věci uškodit, pokud by tam státní zástupce jel jen proto, že to „zákon vyžaduje“, ale sám by nevnímal potřebnost a důležitost své přítomnosti u konkrétního úkonu.“

Otázka č. 7

U sedmé otázky měl pan doktor odpovědět, zda v rámci spolupráce Policie ČR a okresního státního zastupitelství spatřuje nějaké nedostatky:

„Někdy tam může nastat, že si policisté a státní zástupce nesednou, zkrátka si lidsky nerozumí. Tam může nastat problém v komunikaci, a to se může projevit v jejich vzájemné spolupráci a v celém trestním řízení. Ale oba by měli být profesionálové, aby odstranili vzájemné antipatie a dělat vše proto, aby to neovlivnilo řízení ve věci. Vždy si je třeba uvědomit, že mají společný zájem a jde jim o společnou věc.“

Otázka č. 8

Poslední otázka se věnovala aktuální zákonné úpravě. Pan doktor se měl zamyslet, zda je podle jeho názoru současná úprava ohledně spolupráce Policie ČR a státním zastupitelstvím dostatečná nebo je třeba něco změnit:

„Úprava je podle mého názoru naprosto dostačující, je dobře zažitá, naprosto fungující. Momentálně mě nenapadá, že bych něco změnil.“

Na závěr našeho rozhovoru dodal pan doktor ještě pár vět k situacím, které shledává jako problematické:

„Obecně je to více o lidech než o systému. Státní zástupci by měli mít stejný zájem na usvědčení pachatele jako policisté. Někdy je problém v tom, že státní zástupce bere policistu jako spíše podřízeného, nikoli jako svého partnera. Naopak policista má často pocit, že mu státní zástupce ukládá úkony, které podle jeho názoru nejsou potřebné, s věcí nesouvisí, ale je to o nepochopení postavení obou

a vzájemné komunikaci. U policie mám výhradu ohledně vzdělanosti. Na většinu tabulkových míst se vyžaduje magisterský stupeň vzdělání, ale už není specifikovaný obor vzdělání, zkrátka je jedno „čeho jste magistr, hlavně, že jste magistr“. Tudiž vystudovaný sociální pedagog, strojní inženýr, magistr optometrie nebo magistr práva, všechno jedno a na stejné úrovni. A podle mého názoru by to tak nemělo být. Pro konkrétní funkce a pozice by mělo být preferováno vzdělání určitého směru, tedy například právo nebo bezpečnostně-právní studia na policejní akademie pro vedoucí funkce u policie a zejména pro policisty zařazené do Služby kriminální policie a vyšetřování. U některých státních zástupců mám naopak pocit, že na sobě pracují a vzdělávají se jen v období „čekatelství“, a složením zkoušky a jmenováním do funkce státního zástupce, jako by jejich vzdělávání „polevilo“. A tak by to také nemělo být. Ale vždy je to o systému, ale hlavně o lidech!“

5.4 Vyhodnocení výzkumu

Smyslem provedeného výzkumu bylo zjistit, jak funguje spolupráce mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím v praxi a jak na ni nazírají jednotlivé zúčastněné osoby. Především mne zajímalo, zda se praxe shoduje s teorií a zda se v rámci této spolupráce nevyskytují jisté problematické situace, se kterými se policisté či státní zástupci potýkají. Rozhovory, jež jsem s respondenty mohla provést, mi poskytly pouze nepatrný náhled na to, jak spolupráce mezi oběma institucemi v České republice funguje. Vzhledem k nízkému počtu provedených rozhovorů, nebylo možné očekávat, že má práce přinese převratná zjištění. Získané rozhovory tak tvoří pouze inspirativní část, jenž mají snahu čtenáři alespoň částečně přiblížit současnou situaci.

Na závěr praktické části je třeba odpovědět na tři výzkumné otázky, jež jsem si položila.

VO 1: Jak respondenti hodnotí komunikaci mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím v přípravném řízení?

Z provedených rozhovorů vyplynulo, že komunikace mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím funguje v obecné rovině dobře. Ze strany policistů ovšem v odpovědích zaznívaly výtky na její kvalitu. Naopak státní zástupci hodnotili komunikaci většinově kladně, což značí o odlišnosti ve vnímání problematiky. Policisté zmiňovali například situace, kdy státní

zástupce nezvedá telefon či jim dokonce předem sdělí, ať mu nevolají. Dále někteří policisté spatřují problém v osobní komunikaci, tedy že jsou v kontaktu se státními zástupci jen elektronicky a v podstatě neví, s kým vlastně pracují. Většina policistů se shodla na tom, že od státních zástupců nedostává žádnou zpětnou vazbu (či jen po málu) a nekonzultují s nimi své postupy, rozhodnutí a názory. Mohu tak shrnout, že komunikace, ač mezi institucemi funguje, tak nikoli kvalitně a je zde prostor pro zlepšení, zejména na straně okresního státního zastupitelství. Dá se říci, že vše je nastaveno na vzájemné komunikaci a odvíjí se od ní pak samotná spolupráce.

VO 2: Jak respondenti pohlíží na účast státních zástupců okresních státních zastupitelství na úkonech v přípravném řízení?

Vzhledem k učiněným zjištěním lze na tuto otázku odpovědět, že účast státních zástupců na okrese je velmi nízká. Ačkoliv polovina z dotazovaných státních zástupců odpověděla, že se úkonů v přípravném řízení účastní či alespoň snaží účastnit, jednalo se ve výsledku o menšinu ze všech respondentů. Druhá polovina státních zástupců odpověděla, že se úkonů v přípravném řízení neúčastní či dokonce nikdy neúčastnila. Stejný názor vyslovili i policisté, kteří se se státními zástupci u úkonů potkávají velmi zřídka či vůbec. Ti se také shodli na tom, že o účast na úkonech státní zástupci zpravidla nejeví zájem. Policisté, a i někteří státní zástupci pak vyslovili názor, že účast státního zástupce na okrese je vhodná zejména u neodkladných a neopakovatelných úkonů, jako například rekognice, rekonstrukce či vyšetřovací pokus, a to jedná-li se o závažný trestný čin. Vzhledem k tomu, že tyto úkony jsou náročné na realizaci, jak vyplývá z teoretické části této práce, je pochopitelné, že právě těchto by měl být státní zástupce účasten. Na aktivní účast tak respondenti pohlíží zpravidla pozitivně, neboť to vnímají jako možnost, jak urychlit a zlepšit trestní řízení. Státní zástupci mohou díky účasti na úkonech přímo pozorovat nastalou situaci, chování pachatele a následně tyto vjemy využít v řízení před soudem. Z hlediska účasti na okresní úrovni hraje roli především nadměrná administrativa a vysoký počet spisů. Je tedy třeba rozlišovat účast na úkonech státního zástupce okresního státního zastupitelství a krajského státního zastupitelství, neboť zde bude rozdíl jak v množství trestních věcí, tak i v čase. To však neznamená, že se státní zástupci působící na okresním státním zastupitelství nemusí či nemají účastnit v jistých případech určitých úkonů prováděných v přípravném řízení.

VO 3: Hodnotí respondenti spolupráci mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím v rámci přípravného řízení jako dostatečnou?

Na základě získaných odpovědí je možné vyslovit závěr, že spolupráce mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím je v základním měřítku, i přes uvedené výtky, dostatečná. Někteří respondenti v ní shledali určité nedostatky, které v rozhovorech popsali. Státní zástupci například zmiňovali nedodržování lhůt ze strany policistů. Policisté pak uváděli pasivní přístup státních zástupců, nezájem o policejní práci a trestní věc. Obecně se ale všichni shodli na tom, že spolupráce v rámci možností funguje, kdy při takovém množství trestních věcí, je spolupráce na dobré úrovni. Ačkoliv vždy je zde prostor pro zlepšení.

Jak jsem již zmínila, provedený výzkum mi poskytl pouze letný pohled do problematiky spolupráce a komunikace Policie ČR a okresního státního zastupitelství. I přesto se domnívám, že výsledné rozhovory přinesly zajímavé poznatky a zjištění, které mohou být přínosem například pro budoucí praxi. Závěrem zmíním ještě jednu zajímavost, na kterou jsem narazila v průběhu zpracovávání rozhovorů. Při porovnávání odpovědí respondentů z jednotlivých okresních státních zastupitelství jsem vyzorovala, že odpovědi státních zástupců působících v každém jednom okrese se zpravidla shodují. Výrazně se tato shoda projevila u otázky týkající se účasti na úkonech v rámci přípravného řízení. Napadla mě tak myšlenka, jestli na každém okresním státním zastupitelství je nějaký zakotvený systém, tradice a názor, jímž se všichni státní zástupci, i ti nově příchozí, řídí a poslušně jej následují?

Zároveň bych chtěla uvést, že jak komunikace, tak i spolupráce se budou vždy odvíjet od lidí, bude tedy záležet na jednotlivých policistech a státních zástupcích, jak se k tomu postaví. Je tedy čistě na nich, zda to bude „jen“ fungovat nebo to bude fungovat dobře a kvalitně. Myslím si ale, že obě tato povolání vyžadují jistou dávku nadšení, zápalu a vášně pro věc, proto by bylo vhodné ji adekvátně využít.

6 Úvahy de lege applicata a de lege ferenda

V předešlých kapitolách jsem se snažila nastítnit instituty Policie ČR a okresního státního zastupitelství a na základě provedených rozhovorů poukázat na problematické aspekty, jež trápí jednotlivé policisty a státní zástupce v aplikační praxi. V této kapitole se tak pokusím formulovat návrhy de lege applicata a de lege ferenda, jenž by mohly vést ke zlepšení spolupráce v rámci Policie ČR a státních zastupitelství nejen na okresní úrovni, a tím i zefektivnění trestního řízení.

6.1 Úvahy de lege applicata

Nejprve bych chtěla uvést, že si jsem vědoma toho, že zde hovořím pouze o návrzích na okresních úrovních, ačkoliv máme i úroveň krajské a vrchní, kde se podobné či stejné nedostatky mohou taktéž vyskytovat. Avšak podle tématu této práce jsem se zaměřila výhradně na úroveň okresů, kde jsem i získala jistou „zkušenost“, a na základě toho jsem se mohla pokusit navrhnout uvedená opatření a doporučení. Mohu se jen domnívat, že na vyšších úrovních bude situace trochu odlišná, než je tomu na okresní úrovni, neboť tam vyšetřují ty nejzávažnější trestné činy. Tedy pravděpodobně i spisů bude méně a například i užší okruh policistů, s nimiž státní zástupci společně spolupracují na konkrétní věci (viz Příloha B – E6). Rovněž mohou mít již zavedené porady, které tvoří jeden z mých návrhů, či účast státních zástupců na úkonech může být mnohem více aktivní, než je tomu na okresech¹⁰¹. Netroufám si proto zde hodnotit a navrhnout řešení pro krajské či vrchní úroveň, neboť jsem se nesetkala s tím, jak to na dané úrovni funguje a primárně tak mířím na úroveň okresní, kde bych navrhovala níže uvedené. Zároveň ale nevylučuji, že by některý z uvedených návrhů nebyl využitelný i pro státní zastupitelství a Policii ČR na krajské a vrchní úrovni.

Na počátku psaní této diplomové práce jsem měla v hlavě myšlenku, a to zakotvit účast státního zástupce na úkonech v zákoně jako povinnou. I z tohoto důvodu se jednalo o jednu z otázek v rámci rozhovoru, neboť mne zajímal názor osob z praxe. Avšak již v průběhu psaní práce a provádění rozhovorů jsem dospěla k závěru, že zakotvit povinnou účast státního zástupce na úkonech do zákona není tím správným řešením, a naopak by to mohlo vést ke

¹⁰¹ K tomuto se v rozhovoru vyjadřoval pan doktor Heinz. Blíže viz oddíl 5.3.1 této práce.

značným problémům. Zejména by mohlo docházet ke snížení efektivity přípravného řízení, neboť by se státní zástupci účastnili úkonů z donucení a nikoli pro to, že chtějí a mají o věc zájem. Rovněž by bylo problémové účast paušalizovat. Negativní postoj k povinné účasti zaujala i většina respondentů včetně pana doktora Heinze¹⁰². Z provedených rozhovorů však vyplynulo, že je vyžadována změna právní praxe. Současná situace je taková, že se státní zástupci na okresních státních zastupitelstvech úkonů spíše neúčastní, ačkoliv by to policisté často uvítali. Průzkum ukázal, že účast na úkonech je vhodná, mnohdy potřebná a pro trestní řízení dosti přínosná. Tedy aby se situace zlepšila, navrhovala bych vydat pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce, který by zavazoval okresní státní zástupce k tomu, aby na účast státních zástupců daného okresního státního zastupitelství na úkonech kladli důraz. Podle mého názoru je právě okresní státní zástupce ten, kdo má ostatní státní zástupce k účasti vést. Tedy i on sám by ji měl být nakloněn a měl by ji podporovat. Důležitým bodem pokynu by byla rovněž aktivní účast právních čekatelů a nových státních zástupců na úkonech, neboť se domnívám, že právě oni jsou tím klíčem. Myslím si, že je potřeba mladší generaci vést a směřovat k tomu, že účast na úkonech v přípravném řízení je i na okresním státním zastupitelství standard a nikoli jen výjimkou.

Dalším z problematických bodů, na které jsem během psaní této práce narazila, je komunikace mezi policisty a státními zástupci. Na základě provedených rozhovorů se ukázalo, že právě komunikace působí v praxi potíže. Respondenti zmiňovali jako problematické zejména situace, kdy policisté a státní zástupci mezi sebou komunikují zcela či převážně jen elektronicky. Tedy mnohdy ani neví, s kým vlastně jednájí. Policisté dále uváděli, že ze strany státních zástupců nedostávají zpravidla žádnou zpětnou vazbu. V rámci usměrnění uvedené praxe bych tedy doporučila zavést například jednou za čtvrtletí interní porady. Tyto porady by se od mezirezortních lišily tím, že by se jednak konaly častěji, jednak by policisté měli informace přímo, nikoli zprostředkovaně a jednak by se jich účastnili řadoví policisté, zejména operativci, vyšetřovatelé, případně vedoucí územního odboru, a také státní zástupci, jež se specializují na danou trestnou činnost (například majetková či násilná). Výhodu takových porad spatřuji hned v několika věcech. Jednou z nich je, že se jich budou účastnit nejen vedoucí, ale také zmiňovaní operativci, kteří provádí dané úkony ve věci, jsou v terénu a plní pokyny státního zástupce. Pokud jim tak nebude něco jasné či

¹⁰² Viz oddíl 5.3.1 této práce.

budou chtít státnímu zástupci sdělit svůj názor a poznatek, mohou tak tvář v tvář učinit právě na takové poradě. Další výhodou je příležitost ostatním sdělit vlastní zkušenosti, postřehy a názory, ať už z prostředí policie, státního zastupitelství či soudu, které by mohly napomoci v řešení trestní věci. V neposlední řadě se domnívám, že právě tyto porady by mohly poskytnout vhodnou půdu pro sdělování zpětných vazeb policistům, které jsou dle mého názoru důležité, a to nejen k tomu, aby daný policista věděl, co udělal špatně a co je třeba zlepšit, ale také pro zajištění kvalitnějšího přípravného řízení. Ostatně stejný názor zastává i Turková¹⁰³, podle které je lepší i v rámci pokynů vysvětlovat, k čemu má který úkon sloužit a co se jím má zjistit či vyvrátit. Každý policista si od státního zástupce zaslouží patřičné vysvětlení, zejména pokud nevyslyší jeho podnět, návrh či žádost. Dále uvedla, že může být obohacující a pro samotnou věc prospěšné, pokud si státní zástupce vyslechne i jiný názor, postoj či argument. Závěrem uvedu tvrzení, se kterým se zcela ztotožňuji, a to že mezi státním zástupcem a policejním orgánem, potažmo policistou má být partnerství, i když ne procesně rovnocenné. Tedy státní zástupce, ačkoliv je dominus litis a má „nadřazené“ postavení, měl by s policisty otevřeně mluvit a vysvětlovat jim své postupy. Osobně tyto dva považuji za spolupracovníky a kolegy, kteří mají mít společný zájem na vyřešení věci a měli by proto vzájemně chápat své názory.

Jako jeden z hlavních problémů, které v souvislosti s tématem mé diplomové práce spatřuji, je administrativní přetíženost a nízký personální stav okresních státních zastupitelství. Z provedených rozhovorů rovněž vyplynulo, že se s tímto státní zástupci v praxi výrazně potýkají. Tyto nedostatky pak mají negativní dopad na spolupráci státních zástupců působících na okresních státních zastupitelstvích s Policií ČR a na průběh celého trestního řízení. Proto se domnívám, že by bylo již potřeba situaci změnit a nastavit ji k lepšímu. Personální otázka je provázána s množstvím administrativy, tedy tyto dva body je třeba řešit pospolu, neboť spolu jdou „ruku v ruce“. Z personálního hlediska bych navrhovala navýšení státních zástupců v řádech jednotek až desítek osob na jedno okresní státní zastupitelství. Ideální varianta by dle mého názoru byla ta, kdyby každý okresní státní zástupce vytvořil zprávu o svém státním zastupitelství, která by referovala o jeho aktuálním stavu a zároveň by navrhl počet osob, o kolik by dané státní zastupitelství navýšil. Přičemž si jsem vědoma toho, že zde není dána stoprocentní záruka funkčnosti a efektivity. Je těžké odhadnout přesný počet státních zástupců tak, aby se

¹⁰³ Turková, G. Když se policista stane státním zástupcem. *Státní zastupitelství*. 2022, č. 2, s. 3.

snížila přílišná zahlcenost okresních státních zastupitelství a napomohlo se tomu, vést efektivní trestní řízení. Avšak považuji za vhodné řešení, pokud se do procesu zapojí právě okresní státní zástupci, jež o daných státních zastupitelstvích a jeho státních zástupcích ví nejvíce a je schopen posoudit, kdo a jak pracuje. Řešení by se taktéž nabízelo z hlediska regionálního „rozprostření“ státních zástupců, kdy se může stát, že zastoupení státních zástupců je v jednotlivých okresech nerovnoměrné. Případně by mohlo dojít k přesunu státních zástupců na okresní úroveň i z krajských státních zastupitelství, kde by byli nepotřební, ale na okrese naopak využitelní. Tedy dalo by se uvažovat o rozmístění státních zástupců do okresů podle potřeby. K podobnému řešení se vyjadřovala i odborná veřejnost, avšak v rámci soudní soustavy, kdy navrhovala reformu soudní mapy. Taková mapa by mohla poskytnout přesné informace, kolik státních zástupců působí v určitých okresech a krajích a případně v souvislosti se zprávou, jež navrhuji výše, by bylo možné získat závěr, jaký reálný počet státních zástupců je potřeba v dané oblasti. Šámal¹⁰⁴ zdůrazňuje, že „pozornost je nutné zaměřit na soudy prvního stupně, které jsou z hlediska velikosti i zatížení značně nevyrovnané“. Rychetský¹⁰⁵ zastává stejný názor, kdy podle něj dochází v soustavě obecných soudů k asymetrii, kterou je třeba odstranit: „Na jedné straně jsou v ČR okresní soudy, které mají ke stovce soudců, na druhé straně stojí třeba Okresní soud v Rokycanech, který jich má pouze osm.“ Domnívám se, že jelikož soustava státních zastupitelství kopíruje soustavu soudů¹⁰⁶ a dochází k prolínání celého systému, lze názory vyslovené k soudnictví vztáhnout i ke státnímu zastupitelství. Tento proces je ovšem po všech stránkách náročný a ani ve vztahu k soudnictví nebylo doposud rozhodnuto. Taktéž je vhodné zmínit zde limity, kterými je přesun státních zástupců vázán a které jsou upraveny v ustanoveních § 19 a 19a ZSZ. Tedy k přidělení, přeložení a dočasnému přeložení státního zástupce k výkonu funkce je zpravidla vyžadován jeho souhlas či žádost. Není tedy možné přemísťovat státní

¹⁰⁴ Šámal, P. Uspořádání soudní soustavy v České republice [online]. *Právní prostor*. 2. 5. 2016. [cit. 29. 3. 2023]. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/usporadani-soudni-soustavy-v-ceske-republice>

¹⁰⁵ Paseková, E., Dimun, P. Rychetský vyzval k totální revizi soustavy obecných soudů, je podle něj asymetrická. [online]. *ceska-justice.cz*. 26. 11. 2019. [cit. 29. 3. 2023]. <https://www.ceska-justice.cz/2019/11/rychetsky-vyzval-k-totalni-revizi-soustavy-obecných-soudu-podle-nej-asymetricka/>

¹⁰⁶ Blíže viz kapitola 4 této práce.

zástupce "jen tak", ale je třeba dodržovat určitá zákonem stanovená pravidla, kdy toto by bylo například otázkou motivace státních zástupců k přesunu.

Co se týká množství administrativy, tam je naopak třeba její podstatné snížení. Nedostatek času a velký počet spisů byl státními zástupci v odpovědích nejčastěji zmiňovaný problém. Při takové kvantitě nápadů nelze očekávat, že budou mít státní zástupci prostor se trestním věcem blíže věnovat a vést každé trestní řízení kvalitně. Mám tedy za to, že by bylo vhodné a účelné oprostit státní zástupce na okrese od běžné administrativy, kterou zastane i osoba, která nemá patřičné vzdělání či funkci. Tato osoba by tak mohla vykonávat potřebnou agendu, zejména vyhotovení jednoduchých podání, čímž by se ulehčilo státním zástupcům a ti by tak měli více času se věnovat potřebným úkonům v trestních věcech. V souvislosti s tímto bych ráda zmínila osobu vyššího úředníka státního zastupitelství, jenž je oprávněn provádět úkony, které jsou mu v trestním řízení a na úseku netrestní působnosti státního zastupitelství svěřeny¹⁰⁷. Avšak v rámci provedených rozhovorů se o vyšším úředníkovi žádný z respondentů nezmínil a dle dohledaných informací se na mnou navštívených okresních státních zastupitelstvích ani jeden nenachází. Kladu si tedy otázku, proč? Ze Zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 vyplývá, že pozice vyšších úředníků jsou hodnoceny jako velmi přínosné, zejména s ohledem na rozsáhlou netrestní agendu. Státní zástupci okresních státních zastupitelství v obvodu působnosti Krajského státního zastupitelství v Ústí nad Labem uvedli, že jim vyšší úředníci ulehčují práci od zhotovení jednodušších úkonů zpravidla administrativního charakteru a oni se tak mohou soustředit na úkoly složitější. Ve Zprávě však dále stojí, že pozice vyšších úředníků nebyly na Krajském státním zastupitelství v Praze a na okresních státních zastupitelstvích v jeho obvodu zřízeny, a to z důvodu nemožnosti provedení personální změny s ohledem na stav rozpočtových prostředků na platy zaměstnanců.¹⁰⁸ Nevím jistě, zda se uvedená situace do dnešního dne nějak změnila, avšak nic to nemění na faktu, že je potřeba administrativní zátěž státních zástupců na okrese snížit a vyšší úředník by byl vhodnou volbou. Navrhovala bych proto navýšit počet stávajících míst vyšších

¹⁰⁷ Viz § 1 odst. 2 zákona č. 121/2008 Sb., o vyšších soudních úřednících a vyšších úřednících státního zastupitelství a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰⁸ Stríž, I. Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 [online]. *Nejvyšší státní zastupitelství*. 28. 6. 2022. [cit. 23. 3. 2023]. https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoČ_2021-textová_část.pdf

úředníků státního zastupitelství a vytvořit tyto pozice na všech okresních státních zastupitelstvích.

V návaznosti na snižování administrativy považuji za vhodné zmínit i plánovanou změnu v rámci rekodifikace trestního práva procesního z hlediska výkonu dozoru státního zástupce v přípravném řízení. Podle současné právní úpravy počíná výkon dozoru státního zástupce okamžikem zahájení úkonů trestního řízení, a to obligatorně. Návrh nového trestního řádu¹⁰⁹ však zavádí diferenciaci dozoru podle kategorizace trestných činů, a to tak, že obligatorní dozor je v rámci prověřování stanoven pouze u zločinů, u přečinů bude dozor v této fázi pouze fakultativní. Obligatorně jej začne státní zástupce vykonávat až od okamžiku zahájení trestního stíhání nebo dříve, bude-li k tomu důvod.¹¹⁰ Tato změna má být reakcí na zahlcenost okresních státních zastupitelství. Jde o snahu ulehčit státním zástupcům od administrativy a uvolnit pracovní kapacitu, neboť tak státní zástupci nebudou nuceni procházet desítky spisů, v nichž prakticky žádný dozor nevykonávají. Jedná se zpravidla o bagatelní trestnou činnost, jako například krádež, kde státní zástupce vykonává spíše dozor „formální“. Na tuto úpravu pohlížím trochu skepticky, ačkoliv je to z hlediska zmíněného snížení administrativy dobrým krokem. Je pro mne těžko představitelné, jak bude fakultativní dozor u přečinů fungovat v praxi. Přece jen, státní zástupce dohlížel na to, jak policejní orgán v rámci řízení koná a postupuje, avšak nyní by tomu bylo až od zahájení trestního stíhání. Tedy po celou dobu fáze prověřování by policejní orgán „konal“ po své ose, aniž by státní zástupce věděl, co se děje. Další otázka, kterou si kladu je, podle čeho by státní zástupci rozlišovali, zda v dané věci, u níž je stanoven dozor fakultativní, tento dozor vykonají. Nejsem si proto zcela jista, zda je tato nová úprava tím správným a ideálním řešením. Oceňuji však snahu vytvořit nový trestní řád, jenž je odrazem dnešní doby, a který usiluje o potlačení přílišného formalismu a posílení zásady oportunity.

¹⁰⁹ Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Rekodifikace trestního práva procesního [online]. *justice.cz*. 14. 10. 2022. [cit. 23. 3. 2023]. <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>

¹¹⁰ Důvodová zpráva k návrhu nového trestního řádu [online]. *Právnická fakulta UK*. [cit. 24. 3. 2023]. <https://rekodifikacnictvrtyky.cz>

6.2 Úvahy de lege ferenda

Dalším nedostatkem, jež shledávám, je vzdělání jednotlivých policistů. Nemyslím tím teď policisty, kteří slouží například 20 let a déle, u nichž si troufám tvrdit, že za svou dlouholetou službu posbírali mnoho zkušeností a znalostí a policejní práci vykonávají na velmi dobré úrovni. Rovněž se bude zpravidla jednat o policisty, kteří již mají nějaký ten věk a studium u nich už není myslitelné. Má myšlenka míří spíše na nově příchozí policisty a ty, kteří jsou ve službě jen pár let a teprve sbírají dovednosti od služebně starších kolegů. V rozhovorech, které jsem provedla, se státní zástupci taktéž vyjadřovali ke vzdělanosti policistů, zejména pak uváděli, že policisté nejsou většinou právně vzdělaní, a proto jim státní zástupci poskytují právní pomoc. Někdy je to pro státní zástupce ovšem zátěž a vyslovili tak, že by měl být policejní orgán více samostatný. Policisté by měli být schopni samostatně provádět jednotlivé úkony, potažmo celé prověřování a vyšetřování či právně posoudit skutek. Pokud vezmeme situaci, kdy zkušený policisté, zejména ti „devadesátkový“, odejdou do „civilu“¹¹¹, kdo bude předávat své posbírané znalosti a zkušenosti z terénu a praxe těm novým a mladým? Samozřejmě lze oponovat, že i v tomto ohledu je to o lidech a pokud někdo bude chtít a mít zápal pro věc, jistě bude dobrým policistou, který bude odvádět kvalitní práci. Ovšem, budme realisté, takových opravdu oddaných a snaživých je a bude po málu. A právní úprava tomu bohužel nepřispívá. Podle ustanovení § 7 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů je nejnižším požadovaným stupněm střední vzdělání nebo střední s výučním listem, a to k získání hodnosti referent. U vrchního komisaře či rady je poté již požadavek vysokoškolského vzdělání v bakalářském a magisterském studijním programu. Avšak již není specifikováno, v jakém konkrétním studijním programu. Daný policista tedy může mít vystudovanou jakoukoli vysokou školu, na které získal titul Bc. nebo Mgr., ale s výkonem policejní případně právní činnosti to nemusí mít nic společného. Na tomto nedostatku jsme se shodli i s panem doktorem Heinzem¹¹², který v rozhovoru uvedl, že ačkoliv je vyžadován magisterský stupeň vzdělání, již není specifikovaný obor, a tudíž může být policistou i sociální pedagog nebo strojní inženýr. Dle jeho názoru by to tak být nemělo a zejména pro vedoucí funkce by preferoval vzdělání ve směru právo či bezpečnostně právní studia na policejní akademii. S tímto návrhem souhlasím, přičemž má představa byla totožná. Navíc bych

¹¹¹ Odchod do „civilu“ znamená ukončení služebního poměru policisty u Policie ČR.

¹¹² Viz oddíl 5.3.1 této práce.

však sjednotila požadavek na minimální stupeň vzdělání u služební hodnosti referenta, a to na střední vzdělání s maturitní zkouškou, jako je tomu u ostatních nejnižších hodností. Tedy změna legislativního návrhu ustanovení § 7 by mohla vypadat například takto:

§ 7

Služební hodnost, minimální stupeň vzdělání, minimální doba trvání služebního poměru pro služební hodnost a tarifní třída

(1) Pro příslušníky se stanovují tyto služební hodnosti, minimální stupně vzdělání, minimální doby trvání služebního poměru pro služební hodnost a tarifní třídy:

<i>Služební hodnost</i>	<i>Minimální stupeň vzdělání</i>
<i>a) referent</i>	<i>střední s maturitní zkouškou</i>
<i>g) komisař</i>	<i>vyšší odborné nebo vysokoškolské v bakalářském studijním programu Bezpečnostně právní studia</i>
<i>h) vrchní komisař</i>	<i>vysokoškolské v bakalářském studijním programu Bezpečnostně právní studia</i>
<i>i) rada</i>	<i>vysokoškolské v magisterském studijním programu Právo a právní věda</i>
<i>j) vrchní rada</i>	<i>vysokoškolské v magisterském studijním programu Právo a právní věda</i>
<i>k) vrchní státní rada</i>	<i>vysokoškolské v magisterském studijním programu Právo a právní věda.</i>

K otázce vzdělanosti policistů se vyjadřoval i Fryšták¹¹³, který je přesvědčen, že jasné stanovení požadavků na profesní a odbornou úroveň policejního orgánu mohou zlepšit vzájemné vztahy mezi ním a státním zástupcem, ale rovněž pozitivně ovlivnit přípravné řízení. Dodal, že pod pojmem profesní a odborná úroveň si představuje vyvážený vztah dvou základních složek, a to dosažení určitého stupně vzdělání, které je poté spojeno s dalším sebevzděláváním a získáváním praktických profesních zkušeností. S uvedeným mohu jen souhlasit. Naprosto se ztotožňuji s nutností sebevzdělávání, neboť jak jsem již zmínila, zkušenosti policisté odchází a ti nově

¹¹³ Fryšták, M. Vztah policejního orgánu a státního zástupce v rámci přípravného řízení aneb vliv profesní a odborné úrovně policejního orgánu na kvalitu tohoto řízení. *Státní zastupitelství*. 2017, č. 5, s. 28.

příchozí se povětšinou nemají od koho učit, neboť jejich kolegové jsou možná jen o pár měsíců či let služebně starší a nezkušení. Jak ostatně uvádí Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021, „*dalším z faktorů, který negativně a dlouhodobě ovlivňuje přípravné řízení, je skutečnost, že dochází k výrazné fluktuaci v rámci policejního sboru, kdy přicházejí neustále noví, odborně méně zdatní policisté, což klade zvýšené nároky na dozorovou činnost ze strany státního zástupce, který mnohdy supluje činnost policejního orgánu nebo musí jeho činnost trvale ovlivňovat či korigovat*“. Nedostatečné či méně kvalifikované a nezkušené personální obsazení policejních útvarů po odchodu zkušených policistů tak negativně ovlivňuje rychlost přípravného řízení.¹¹⁴ A právě z těchto důvodů se domnívám, že by mělo dojít ke změně právní úpravy z hlediska stupně a druhu vzdělanosti policistů. Dosažené vzdělání policistů není zárukou odvedené kvalitní práce, ale již poskytuje základní právní povědomí, které může napomoci k zajištění minimálních požadavků, jež vyžaduje trestní řízení. Otázka sebevzdělávání nelze podle mého názoru vyřešit právní úpravou, neboť je na každém jednotlivci, jakou snahu projeví se něčemu přiučit a něco nového se dozvědět. Jistou možností bych však de lege applicata spatřovala ve vytvoření povinných seminářů a kurzů z oblasti práva, kterých by se policisté museli účastnit a na nichž by se dozvěděli různé novinky, změny právní úpravy, něco málo z judikatury a byl by tak zajištěn alespoň základní rámec znalostí.

V rámci rozhovorů zazněl ze strany jednoho ze státních zástupců taktéž návrh na odebrání písmene f) z ustanovení § 174 odst. 2 trestního řádu, dle kterého je státní zástupce při výkonu dozoru oprávněn přikázat, aby úkony ve věci prováděla jiná osoba služebně činná v policejním orgánu. Toto oprávnění považuje státní zástupce za nadbytečné a v praxi ojedinělé. Navrhovaná úprava mne napadla již v průběhu psaní této práce, ale nepřišla mi tak zásadní. Avšak tím, že ji ve své odpovědi uvedl i jeden z respondentů, rozhodla jsem se ji zde zmínit. Podle mého názoru se jedná o oprávnění, které státnímu zástupci zcela nepřísluší. Pokud by se mělo jednat pouze o nadbytečnost a ojedinělost, jak zmiňuje státní zástupce, pravděpodobně by to nebylo nijak na škodu. Ovšem domnívám se, že státní zástupce není tou správnou osobou, která by měla rozhodovat o tom, kdo z policistů bude provádět úkony v trestní věci. Jak vyplynulo z provedených rozhovorů, policisté kolikrát ani neví, jak státní zástupci, kteří jim dozorují spis, vypadají, natož aby státní zástupci věděli, kdo je tím vhodným kandidátem na provedení úkonů, ať už z hlediska času,

¹¹⁴ Stříž. Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021, 2022, s. 22-75.

zkušeností a podobně. O dané věci by měla rozhodovat osoba, která policisty zná a ví, jak to na daném oddělení či odboru chodí, zpravidla tedy vedoucí. Dohledala jsem k tomuto Závěrečnou zprávu vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny¹¹⁵, která byla zřízena pro prověření činnosti příslušníků Policejní prezidia České republiky, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR a státních zástupců Vrchního státního zastupitelství v Olomouci v souvislosti s reorganizací Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu a Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality Policie ČR. Vyšetřovací komise v ní navrhla písmeno f) z trestního řádu odebrat, neboť státní zástupci platnou právní úpravu obcházejí a zneužívají k účelu, který komplikuje policejní vyšetřování. Komise k tomuto také doplnila, že o tom, který policista či policejní tým se bude danou věcí zabývat, bude rozhodovat příslušný vedoucí policejního útvaru. Závěry vyšetřovací komise z roku 2017 se v podstatě shodují s tím, co jsem zde uvedla, avšak změnu jsem nezaznamenala. Návrh nového trestního řádu s uvedeným oprávněním státního zástupce stále počítá, pouze s tou změnou, že se již nejedná o ustanovení § 174 trestního řádu, ale o nově vytvořené ustanovení, které obsahuje podstatné části z ustanovení § 157 odst. 2, 174 a 175 odst. 2 trestního řádu. Navrhovala bych proto oprávnění státního zástupce uvedené v ustanovení § 174 odst. 2 písm. f) z trestního řádu vypustit.

Nutno ještě podotknout, že ačkoliv jsem se na níže uvedené primárně nezaměřovala, z provedených rozhovorů vyplynula velmi vysoká shoda v názorech ohledně procesní použitelnosti úředních záznamů podle ustanovení § 158 odst. 6 trestního řádu u soudu. Respondenti poukazovali na problém, kdy doznání pachatele uvedené na tento záznam nelze u soudu použít jako přímý důkaz. Rovněž jako problematické uváděli přílišné opakování výsledků osob v jednotlivých stádiích trestního řízení. Velký počet odpovědí vykazuje podezřele vysoký zájem o toto téma a je evidentní, že to v praxi velmi často trápí obě strany barikády. V této diplomové práci již ale není prostor pro to, abych uvedenou problematiku řešila dopodrobna. Tedy pokud by se našel někdo, kdo by chtěl na mou práci navázat, mohl by právě na uvedené téma. Otázkou je, zda bude problém přetrvávat i poté, co bude

¹¹⁵ Vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny. Závěrečná zpráva [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. 1. 2. 2017. [cit. 24. 3. 2023]. <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=129990>

převzata nová právní úprava. Podle důvodové zprávy¹¹⁶ k novému trestnímu řádu totiž nová právní úprava opouští institut podání vysvětlení do úředního záznamu a umožňuje i před zahájením trestního stíhání provést výslech osoby v procesně použitelné formě. Přičemž úprava použitelnosti protokolů v hlavním líčení se rozšiřuje o tyto výslechy provedené před zahájením trestního stíhání. Důvodová zpráva se taktéž vyjadřuje k opakování výslechů, kdy uvádí, že se sjednocují dosavadní různé druhy výslechů do jednoho procesního úkonu, a to výslechu osoby.

¹¹⁶ Důvodová zpráva k návrhu nového trestního řádu [online]. *Právnická fakulta UK*. [cit. 24. 3. 2023]. <https://rekodifikacnictvrtky.cz>

7 Závěr

V rámci této diplomové práce bylo cílem zjistit, jaká je aktuální spolupráce mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím v přípravném řízení. Současně se pak seznámit s názory jednotlivých respondentů působících v praxi a na základě získaných poznatků vytvořit závěr ohledně možných nedostatků ve vztahu mezi policisty a státními zástupci.

Diplomová práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou, z nichž praktická je stěžejní. V prvních třech kapitolách teoretické části byly vymezeny jednotlivé pojmy, které bylo důležité komplexně obsáhnout, neboť se následně objevují v části praktické. Vymezeno bylo zejména přípravné řízení jako základní a první stadium trestního řízení a jeho dvě fáze. V další kapitole byl definován pojem policejní orgán, Policie ČR, jeho činnosti v přípravném řízení včetně specifikace vybraných úkonů. V následující kapitole bylo definováno státní zastupitelství, pojem dohled a dozor, postavení státního zástupce a jeho úkoly v přípravném řízení jako pána sporu.

V hlavní praktické části byl poté realizován vlastní empirický výzkum. V úvodu kapitoly byl popsán předmět výzkumu, zvolená výzkumná metoda a uvedeny výzkumné otázky, na něž bylo cílem odpovědět. Výzkum jsem realizovala prostřednictvím kvalifikovaných anonymních rozhovorů, v rámci nichž respondenti odpovídali na vytvořenou jednotnou sadu osmi otevřených otázek. Respondenty jsem získala z řad policistů a státních zástupců na okresní úrovni, přičemž celkem se mi jich podařilo oslovit 23. Upřímně jsem čekala, že se mi podaří získat větší výzkumný vzorek, avšak vzhledem k časové náročnosti realizace rozhovorů a sběru dat, dobrovolnosti rozhovorů a pracovní vytíženosti jednotlivých respondentů, jich nebylo možné získat více. V rámci výzkumu jsem provedla rozhovor i s panem JUDr. Romanem Heinzem, Ph.D., který je teoretik, ale zároveň i praktik a jako bývalý policista a státní zástupce v jedné osobě ukázal problematiku z jiného úhlu pohledu. Po provedení všech rozhovorů následovala fáze shrnutí, porovnání získaných dat a vyhodnocení samotného výzkumu a zodpovězení stanovených výzkumných otázek.

Spolupráce mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím, jak vyplynulo z provedeného výzkumu, je obecně dostatečná. Takovýto závěr je v rámci možností uspokojivý, vzhledem k okolnostem, které jsou zmiňovány

v předešlých kapitolách. Co mě však překvapilo, byla horší kvalita komunikace mezi policisty a státními zástupci, malá účast státních zástupců na úkonech a zejména pak jejich neaktivní přístup v rámci přípravného řízení. Na základě zjištěných nedostatků jsem se následně pokusila nastítnit návrhy *de lege applicata* a *de lege ferenda*, které by mohly do budoucna napomoci zlepšit komunikaci a celkovou spolupráci mezi Policií ČR a okresním státním zastupitelstvím, a také zefektivnit přípravné, potažmo trestní řízení.

V neposlední řadě bych ráda dodala, že vzhledem k menšímu výzkumnému vzorku nelze uvedené závěry považovat za zcela vypovídající o tom, jak funguje spolupráce mezi policisty a státními zástupci na okresní úrovni. K učinění takových závěrů by dle mého názoru bylo nutné provést analýzu, například prostřednictvím kvantitativního výzkumu, v rámci všech okresů v České republice. Získané výsledky by pak bylo možné mezi sebou porovnat a vyhodnotit, jaký je skutečný stav spolupráce mezi Policií ČR a okresními státními zastupitelstvími v České republice. V této práci jsem se tedy spíše snažila poukázat na možné problematické oblasti v praxi, se kterými se mohou jednotliví respondenti potýkat. Zajímavou metodou by rovněž mohlo být porovnávání výsledků získaných od respondentů nejen v rámci okresů, ale také krajů, a to zejména ohledně otázky účasti státního zástupce na úkonech v přípravném řízení. Zároveň, jak jsem již zmínila v úvahách *de lege ferenda*, jednou z problematických oblastí přípravného řízení je procesní použitelnost úředních záznamů podle § 158 odst. 6 trestního řádu. Avšak v této práci jsem již neměla prostor se tímto tématem blíže zabývat. Pokud tedy i po přijetí nové právní úpravy bude problém stále přetrvávat, považuji jej, včetně výše uvedeného za vhodné náměty pro další bádání v této oblasti.

Použité zdroje

Odborná literatura a periodika

1. Draštík, A., Fenyk, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017.
2. Fenyk, J., Císařová, D., Gřivna, T. a kol. *Trestní právo procesní.* 7. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019.
3. Fryšták, M. *Dokazování v přípravném řízení.* 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015.
4. Fryšták, M., Provazník, J., Sedláčková, J., Žatecká, E. *Trestní právo procesní.* 1. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2015.
5. Fryšták, M., Texl, D. Mikrostopy a jejich využití v rámci dokazování v trestním řízení. *Trestněprávní revue.* 2021, č. 4, s. 226-232.
6. Fryšták, M. Vztah policejního orgánu a státního zástupce v rámci přípravného řízení aneb vliv profesní a odborné úrovně policejního orgánu na kvalitu tohoto řízení. *Státní zastupitelství.* 2017, č. 5, s. 28-37.
7. Hendl, J. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace.* 4. přeprac. a rozšíř. vyd. Praha: Portál, 2016.
8. Chmelík, J. a kol. *Trestní řízení.* 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014.
9. Jelínek, J. a kol. *Trestní právo procesní.* 6. vyd. Praha: Leges, 2022, s. 530.
10. Kocourek, J., Záruba J. *Zákon a soudech a soudcích; Zákon o státním zastupitelství. Komentář.* 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004.
11. Konrád, Z., Porada, V., Straus, J., Suchánek, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování.* 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015.
12. Musil, J., Konrád, Z., Suchánek, J. *Kriminalistika.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2001.
13. Musil, J., Kratochvíl, V., Šámal, P. a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní.* 3. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2007.
14. Němec, M. *Kriminalistická taktika pro policisty.* 1. vyd. Praha: Eurounion, 2004.

POUŽITÉ ZDROJE

15. Růžička, M. K otázce procesní samostatnosti policejního orgánu. *Státní zastupitelství*. 2008, č. 10, s. 16-24.
16. Růžička, M. *Veřejná žaloba a orgány konající přípravné řízení v ČR*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005.
17. Šámal, P. *Základní zásady trestního řízení v demokratickém systému*. 1. vyd. Praha: Codex Bohemia, 1999.
18. Šámal, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013.
19. Šámal, P. a kol. *Trestní řád. Komentář. II. díl*. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013.
20. Šámal, P., Musil, J., Kuchta, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přeprac. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013.
21. Šámal, P., Novotný, F., Růžička, M., Vondruška, F., Novotná, J. *Přípravné řízení trestní*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003.
22. Trochim, W. M. K., Donnelly, J. P., Arora, K. *Research methods: the essential knowledge base*. Boston: Cengage Learning, 2016.
23. Turková, G. Když se policista stane státním zástupcem. *Státní zastupitelství*. 2022, č. 2, s. 3-5.
24. Vangeli, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014.
25. Večeřa, M., Urbanová, M. *Sociologie práva*. 2. upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011.

Internetové a elektronické zdroje

26. Důvodová zpráva k návrhu nového trestního řádu [online]. *Právnická fakulta UK*. [cit. 24. 3. 2023]. <https://rekodifikacnictvrtyky.cz>
27. Evropská rada, Rada Evropské unie. Úřad evropského veřejného žalobce. [online]. *Evropská rada, Rada Evropské unie*. [cit. 5. 12. 2022]. <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eppo>
28. Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Rekodifikace trestního práva procesního [online]. *justice.cz*. 14. 10. 2022. [cit. 23. 3. 2023]. <https://justice.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>

29. Paseková, E., Dimun, P. Rychetský vyzval k totální revizi soustavy obecných soudů, je podle něj asymetrická. [online]. *ceska-justice.cz*. 26. 11. 2019. [cit. 29. 3. 2023]. <https://www.ceska-justice.cz/2019/11/rychetsky-vyzval-k-totalni-revizi-soustavy-obecných-soudu-podle-nej-asymetricka/>
30. Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 3. 9. 2019, č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení [online]. *Nejvyšší státní zastupitelství*. [cit. 3. 12. 2022]. <https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2021/07/9-2019-UZ.pdf>
31. Sotolařová, D. S. Zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce a ochrana finančních zájmů EU [online]. *Právní rozhledy*. 2021, č. 13-14. *Beck-online*. [cit. 5. 12. 2022]. <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=nrptembsgfpaxa4s7gezv6mjul5zv6nbxha&groupIndex=0&rowIndex=0&refSource=search>
32. Stříž, I. Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 [online]. *Nejvyšší státní zastupitelství*. 28. 6. 2022. [cit. 23. 3. 2023]. https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2022/07/ZoČ_2021-textová_část.pdf
33. Šámal, P. Uspořádání soudní soustavy v České republice [online]. *Právní prostor*. 2. 5. 2016. [cit. 29. 3. 2023]. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ustavni-pravo/usporadani-soudni-soustavy-v-ceske-republice>
34. Vyšetřovací komise Poslanecké sněmovny. Závěrečná zpráva [online]. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky*. 1. 2. 2017. [cit. 24. 3. 2023]. <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=129990>

Příloha A Rozhovor

ROZHOVOR

1. V jakých formách a v jaké kvalitě probíhá na Vašem úseku spolupráce s Policií České republiky/okresním státním zastupitelstvím?
.....
.....
2. Komunikujete Vy osobně s příslušným OČTŘ (Policií České republiky/okresním státním zastupitelstvím)?
.....
.....
3. Je podle Vás dostačující komunikace mezi příslušníky Policie České republiky/státními zástupci okresního státního zastupitelství po telefonu/e-mailu, či preferujete osobní setkání (zejména při řešení postupu v řízení)? Co je podle Vás lepší?
.....
.....
4. Je podle Vašeho názoru spolupráce s Policií České republiky/okresním státním zastupitelstvím v rámci přípravného řízení dostatečná? Pokud ne, jak by měla z Vašeho pohledu vypadat ideální spolupráce?
.....
.....
5. Je z Vašeho pohledu důležitá/potřebná účast státního zástupce na úkonech v přípravném řízení? Pokud ne, proč? Pokud ano, u jakých? Účastníte se či účastnil/a jste se Vy osobně úkonů v přípravném

řízení?

.....
.....

6. Myslíte si, že by měla být v zákoně zakotvena povinná účast státního zástupce na určitých úkonech v přípravném řízení? Pokud ne, proč? Pokud ano, na jakých?

.....
.....

7. Spatřujete v rámci spolupráce s Policií České republiky/okresním státním zastupitelstvím nějaké nedostatky? Pokud ano, jaké? Měl/měla byste nějaké návrhy na případné zlepšení?

.....
.....

8. Myslíte si, že je aktuální zákonná úprava ohledně spolupráce Policie České republiky a státního zastupitelství postačující? Pokud ne, jakou úpravu byste navrhl/a?

.....
.....

Příloha B Odpovědi Policie ČR

Respondent A

Otázka č. 1:

„Spolupráce probíhá převážně telefonicky a písemně. To posíláme různá usnesení. Mimořádně řešíme i osobně, ale to jen při potřebě něco důležitého probrat. Spolupráce s místními státními zástupci není ideální. Hlavně komunikace s nimi není dobrá. Taky pak v rámci toho, když něco potřebujeme. Například tipovací fotoalba nebo výpisy podle § 88a¹¹⁷ jsou u nich problematické, i když to ze zákona možné je a jsou splněny případné podmínky.“

Otázka č. 2:

„Ano, komunikuji s těmi, kteří vždy dozorují daný spis.“

Otázka č. 3:

„Je případ od případu, pokud je to závažnější, kde je na tom zájem, tak řešíme osobně. Jinak obecné věci řešíme elektronicky. Řešení odposlechů jsme řešili osobně například.“

Otázka č. 4:

„Dostatečné to určitě není, kolikrát mi přijde, že vůbec neví, o čem je ta policejní práce. Kolikrát spíš hází klacky pod nohy, nevyjdou vstříc, takže místo toho, aby prodali naši práci u soudu, tak někdy dělají opak. Ideální spolupráce by byla, kdyby se začali více zajímat, měli větší snahu nad tím, aby se objasňovalo, než aby se odkládalo a rušilo.“

Otázka č. 5:

„Určitě by to bylo potřebné, aby viděli, jak práce s pachateli vypadá, probíhá. Například u výslechu, rekognice. Asi bychom je nechtěli na místě, kdyby nám pak vyšli vstříc a dokázali pochopit naši práci. Takhle by aspoň viděli, jak to vypadá, kdo se jak chová (nemyslím, že by byli třeba u bagatelních činností, ale spíše u těch závažnějších).“

¹¹⁷ Zde je myšleno ustanovení § 88a trestního řádu, které upravuje údaje o uskutečněném telekomunikační provozu.

Otázka č. 6:

„Nemyslím si, že by to mělo být striktně dáno, něco nařizovat, protože vždy záleží na případě, na okolnostech apod. Nevím, jak je donutit, aby se účastnili, když je to dobrovolné. To by to muselo být nařízeno, což ale také není řešení. Musejí o tu věc mít opravdu zájem, snahu vidět, chápat a tak dále (například zejména pachatele u výslechu).“

Otázka č. 7:

„Třeba je problém se schvalováním žádostí k odposlechům. Splníme zákonné podmínky, ale oni nám to neschválí, třeba že chybí nějaké stopy apod. ačkoliv to pak trvá několik měsíců a není to třeba. Tedy řízení se zbytečně prodlužuje a ta naše práce není ze strany státního zástupce doceňována. Měli by se více o naši práci zajímat. Vím, že to je o lidech, někoho to nebaví, je mu to jedno, ale pak tam asi nemá co dělat ...“

Otázka č. 8:

„Největší problém spatřuji ve 158¹¹⁸, kde úřední záznam není s přiznáním pachatele použitelný. To by potřebovalo změnit, takhle je ten papír úplně k ničemu.“

Respondent B

Otázka č. 1:

„Komunikujeme telefonicky, ale dost i osobně, záleží na věci. Státní zástupce nemá problém se se mnou sejít. Máme spolu dobré vztahy. Scházíme se, pokud je třeba. V současné době je spolupráce u nás velmi kvalitní. Nikdy jsem neměl problém.“

Otázka č. 2:

„Ano, komunikuji, neboť dozorují moje spisy.“

¹¹⁸ Zde je hovořeno o ustanovení § 158 odst. 6 trestního řádu, jenž upravuje úřední záznam sepisujíc se o obsahu vysvětlení, která nemají povahu neodkladného a neopakovatelného úkonu. Takový záznam pak slouží státnímu zástupci či obviněnému ke zvážení návrhu, aby osoba podávající vysvětlení, byla případně vyslechnuta jako svědek, a soudu k úvaze, zda takový důkaz provede.

Otázka č. 3:

„Vzhledem k problematice vítám osobní jednání, které je pak potřebné. Pokud jde o nějaké bagatelní věci, tak stačí telefonicky, nikdy není problém.“

Otázka č. 4:

„Z mého pohledu je spolupráce postačující, neshledávám zásadní problémy.“

Otázka č. 5:

„Nemyslím, že ta účast u úkonů u nás je tolik potřebná. U potřebných úkonů máme soudce nebo nezúčastněnou osobu. Jedině, že by teda dělal všechno. Například u rekognice by nemusel být soudce, ale stačil by státní zástupce. On hájí ta práva a je znalý celé věci. Vrátil bych jim oprávnění, aby třeba o domovních prohlídkách rozhodoval jen státní zástupce a ne soud (tedy navýšil oprávnění).“

Otázka č. 6:

„Nechal bych to tak, jak to je. Podle individuálních okolností, ať si to rozhodne. Na vyžádání si myslím, že není problém, aby přišli.“

Otázka č. 7:

„Státní zástupci kolikrát zdržují se schválením nějakého návrhu nebo sepsáním a posláním na soud. Vše se tím strašně prodlouží, my nemůžeme nic dál dělat, jen čekat, hrozně nás to brzdí. Takže jak jsem řekl, buď bych odebral pravomoci soudu a přidal je státnímu zástupci nebo nějaké státnímu zástupci odebral a přiznal je přímo policejnímu orgánu. Zejména by se tím snížila zatíženost a urychlilo trestní řízení.“

Otázka č. 8:

„Napadá mě asi jen ta úprava pravomocí státního zástupce. Kdy my žádáme o nějaký úkon státního zástupce a většinou on je jenom prostředník, a ještě to posílá na soud. Takže nejprve nám to musí státní zástupce posvětit a pak to ještě musí schválit soudce. To je pak strašně na dlouho a nás to brzdí při práci. Protože se to většinou zasekne na OSZ, leží jim to tam, oni na to nespěchají a než se to někam pohne, kolikrát může být i pozdě. Bylo by lepší, kdyby tenhle trojúhelník byl zrušen nebo změněn a mohl to dělat jen státní zástupce nebo my to posílali přímo na soud.“

Respondent C

Otázka č. 1:

„Komunikuji s nimi převážně telefonicky a písemně, případně přes ETR¹¹⁹, e-mailem i datovými schránkami. Občas také osobně. Spolupráce je na průměrné úrovni. Odvíjí se to však od konkrétního státního zástupce.“

Otázka č. 2:

„Ano, komunikuji s těmi, kteří dozorují spis.“

Otázka č. 3:

„Je lepší se sejít osobně v případech, kdy se jedná o nasazování techniky, případně o rozsáhlejší trestnou činnost, kvalifikovanější trestný čin, která je náročná na objasňování. V obecných rysech, jako je prodloužení spisu či doplnění spisu o další důkazní prostředky preferuji písemný či telefonický styk.“

Otázka č. 4:

„Souhrnně je spolupráce se státními zástupci na průměrné úrovni. Bylo by potřeba zlepšit osobní komunikaci, zejména při vykonávání náročnějších úkonů v řízení. Překážkou je zde hlavně přespřílišná opatrnost zástupců při provádění některých úkonů trestního řízení.“

Otázka č. 5:

„U jednodušších úkonů trestního řízení není účast státního zástupce potřebná. V případě řešení, resp. provádění úkonů v trestním řízení to zákon přímo vyžaduje, jedná se zejména o проверки výpovědi na místě, případně u zvláště závažných trestných činů přítomnost státního zástupce na místě trestného činu je vysloveně žádoucí. V současné době se státní zástupci účastní úkonů řízení velmi výjimečně, v ojedinělých případech. Mohu říct, že je to v průměru tak 2x za rok.“

Otázka č. 6:

„Myslím, že by to měla být povinnost, neboť osobní účastí při řešení například u zvláště závažných trestných činů dostává státní zástupce lepší náhled, orientaci při jejím pozdějším řešení (například rekognice, výsledky

¹¹⁹ Jedná se o informační systém Policie ČR nazývaný Evidence trestního řízení.

obviněných, rekonstrukce, konfrontace, někdy i domovní prohlídky a vyšetřovací pokus, v některých případech i ohledání místa činu, to je zejména u kraje).“

Otázka č. 7:

„Nedostatky spatřuji zejména v rychlosti reakce na určité neodkladné a neopakovatelné úkony, při podávání podnětu na odposlech podle § 88 odstavce 1 trestního řádu, při podávání podnětu na výpis telekomunikačního provozu podle § 88a odstavce 1 trestního řádu a v neposlední řadě vydávání předchozích souhlasů se zadržením osoby podezřelé. Ještě doplním průtahy při provádění sledování. Co se týká zlepšení, vytvořil bych tzv. dosahově-operativního státního zástupce, jenž by měl na starosti vyřizování takových záležitostí.“

Otázka č. 8:

„Změnil bych přílišné opakování výslechů osob v jednotlivých stádiích trestního řízení, například podání vysvětlení dle § 158 odstavce 6 trestního řádu a s tím navazující výslech svědka, případně podezřelého nebo obviněného, poté opětovný výslech osob před soudem. Ty osoby nechtějí pak mluvit. Oni vám řeknou, že už vám to jednou řekli, proč by to říkali, znovu. Mění výpověď, zapomínají, zkreslují atd. Trestní řád bych pozměnil tak, že by postačovalo poučení osoby v trestním řízení pouze jednou, a poté by byl úkon možný použít i v řízení před soudem. Například v jiných zemích k opakování výslechů osob nedochází. Třeba jako Německo a Rakousko, tam to nedělají.“

Respondent D

Otázka č. 1:

„Spolupráce probíhá zejména telefonicky, jen výjimečně osobně. Tedy mnohdy ani nevíme, s kým hovoříme a jak daný státní zástupce vlastně vypadá. Spolupráce funguje v rámci možností dobře, mohlo by to být lepší, ale i horší.“

Otázka č. 2:

„Já komunikuji se státním zástupcem, který mi dozoruje spis.“

Otázka č. 3:

„Pokud je to něco složitějšího, tak preferuji osobní setkání. Z 80 % se ale věci řeší po telefonu, protože je to rychlejší a většinou postačující. Když se chceme sejít osobně, tak nám většinou vyjdou vstříc.“

Otázka č. 4:

„Z mého pohledu je spolupráce nedostatečná. Oni dohlíží na zákonnost, tedy zejména je-li nějaký problém, jinak se nezajímají a nevíme o nich. Za celou dobu od nich není žádný pokyn. Stalo se nám, že kolikrát ani nevěděli, že daný spis dozorují. U každého spisu není aktivní spolupráce, jeho účast. Oficiálně/formálně dozorují, ale zejména v prověřování ta aktivita skoro není (nemluvím pouze o těch méně závažných činech, jako jsou například krádeže, ale jde i o zvlášť závažné zločiny, jako třeba loupež). Myslím si, že by se měli více zajímat o věc, být více aktivní. My je oslovujeme tehdy, kdy něco potřebujeme, zejména souhlas s nějakým úkonem atd., ale sami od sebe nedávají pokyny, nevšímají si nás. Když se zahájí úkony v trestním řízení, tak je spis přidělen konkrétnímu dozorujícímu státnímu zástupci, pak probíhá prověřování, on se zpravidla nezapojuje, nevyvíjí aktivitu a na konci mu zasíláme usnesení, případně prodloužení, pokud nestíháme věc ukončit ve stanovené lhůtě.“

Otázka č. 5:

„V určitých případech by určitě bylo dobré, kdyby se některých úkonů účastnili, aby viděli, jak se daná osoba chová, jak k trestnímu řízení přistupuje, zda s námi spolupracuje apod. Myslím, že by měli být účastní výsledků u závažné a násilné trestné činnosti, rekognice či rekonstrukce. Neprojevili nikdy snahu účastnit se jakéhokoli úkonu, nezavolali apod., že by měli zájem se účastnit. Za mou více jak 20ti letou službu jsem zažil pouze 1x, že se státní zástupce účastnil úkonu, konkrétně se jednalo o rekognici in natura u trestného činu loupeže.“

Otázka č. 6:

„Podle mě to nemusí být zakotveno v zákoně jako povinnost, ale mělo by to být nastaveno tak, že by se státní zástupci sami měli účastnit po dohodě se zpracovatelem spisu daného úkonu. My, pokud bychom tam státního zástupce chtěli, tak by měl přijít, pokud by to samozřejmě bylo domluveno dopředu, aby si na to vyhradili čas atd. Oni by měli mít snahu, aby byli v obraze, je to hlavně člověk od člověka. Toto je dosti problematické, pokud

to neukládá zákon, není to povinnost a pokud nechtějí, tak nepřijdou. Nemělo by to být povinné, protože by to dělali z donucení, ale mělo by to být dle jejich vůle, oni by se měli chtít účastnit, být součástí procesu. Asi by měli být nějak vychováváni tímto směrem.“

Otázka č. 7:

„Ohledně nedostatků mě napadá například situace, kdy podáváme žádost podle § 88a trestního řádu, kdy vyřízení této žádosti trvá dle mého názoru nepřiměřeně dlouho. Oni jsou zprostředkovatelem a pak to jde ještě na soud. Tedy ten proces je zdlouhavý. Na OSZ se to zasekne a už se to táhne. Tedy tato spolupráce s OSZ by mohla probíhat rychleji, plynuleji. Moc si s tím hlavu nelámou a leží to tam dlouhou dobu na stole a my na to čekáme, abychom ve věci mohli postupovat.“

Otázka č. 8:

„Jako problémovou spatřuji situaci, kdy nám přijde, že státní zástupce spíše obtěžujeme. Už se mi stalo, že nám státní zástupce řekl, že se mu to nehodí, že o víkendu nemáme ani volat apod., ačkoliv mají dosah. Toto беру jako velmi špatný přístup. Největší problém vidím v úředních záznamech podle § 158 odstavce 6 trestního řádu, kdy doznání pachatele na tento záznam se nebere u soudu jako přímý důkaz. To je opravdu špatné pro naši práci. Nemá to žádnou důkazní hodnotu a chtělo by s tím konečně něco dělat. Státní zástupci s doznáním pachatele na tento záznam ani nechtějí chodit k soudu, že to nemá smysl a vlastně v tom řízení nic nemáme a pachateli jeho protiprávní jednání projde, neboť toto státní zástupci shazují ze stolu a trestní stíhání se zastavuje. Dále vidím jako nesmysl, že se pachatel vyslýchá většinou 3x, tedy pokaždé může říct něco jiného, pak nechce mluvit, nechce to stále opakovat, dostane advokáta, přestane vypovídat a prvotní výslech je pak shozen a nemá žádnou váhu. Tedy omezil bych výslechy pachatelů, ale i poškozených a svědků.“

Respondent E

Otázka č. 1:

„Ve většině případů písemně, dostáváme pokyny, jinak telefonicky pro rychlejší přístup. Státní zástupce pak určuje, které pokyny budou ve spise (některé jsou interní, jen pro nás), v určitých pokynech je forma ústní. Kvalitní spolupráce úplně není. Zatěžují nás velmi často a někdy i zbytečně svými pokyny apod. Komunikace s některými zástupci taktéž vázne. Je

pravda, že chodí oni k soudu, oni to musí prodat a zhodnotit stav, ale nepřístupují k tomu dobře.“

Otázka č. 2:

„Ano, jako vyšetřovatel komunikuji přímo.“

Otázka č. 3:

„Vždy je komunikace face to face lepší. Můžeme se normálně bavit. Po telefonu jsou zábrany, neřekne se většinou vše. Navíc když máme OSZ blízko, je lepší dojít a domluvit se osobně. Já bych to viděl jako lepší variantu.“

Otázka č. 4:

„V současné době je spíše nedostatečná, spíše se projevuje opatrnost ze strany státních zástupců, jaké trestné činy zahajovat a s čím půjdou k soudu (projevují se jak charakterové znalosti státního zástupce, znalosti a aplikace práva – ješitnost, aby ho soud nezesměšnil a podobně). Neuvědomují si složitost práce policie, zejména operativy. Někteří nevědí, jak policie funguje, co musí činit, tedy měli by se více zajímat. Ve většině případů se obracíme my na ně, ne oni na nás.“

Otázka č. 5:

„U složitých věcí je důležitá. Samozřejmě státní zástupci se neúčastní, a to zejména proto, že pokud by tam byli, lze to napadnout jako protizákonné. Spíše volají, že až bude provedeno, tak to zkontrolují. Hodnotí práci policie až když je hotovo, to, co mají na stole, ale sami neriskují a neúčastní se. Myslím, že u výsledku to třeba obecně není, ale u věcí, které jsou na hraně, tedy například rekognice, rekonstrukce, výsledky mladistvých (porušení práv a svobod atd.). Někdy to může být limitováno, vyslýchaný se může zadrhnout, že tam je státní zástupce, ale to záleží.“

Otázka č. 6:

„Myslím, že by neměla být účast povinná. Docházelo by k třecím plochám. Policie by chtěla účast, státní zástupce by nechtěl. Mělo by to špatný vliv na vztahy mezi námi. Například prokurátoři z Německa sídlí v jedné budově s policií, dávají složité věci dohromady (ale to jsou složitější případy než u nás na okrese) a tam to funguje. Státní zástupce jde s kůží na trh, on musí aktivně pracovat, musí ho to zajímat, musí tedy sám účast zvážit. Rozumím tomu, že mají hodně spisů, oproti třeba kraji, kde se mohou více soustředit

na jednu věc. Ale měli by více projevít tu snahu o policejní práci, o to, jak se dostanou k tomu hotovému spisu, co za tím stojí, jaký velký kus práce kluci odvedou apod. Nebýt jen ten, co to od stolu odloží, zastaví nebo výjimečně vezme k soudu, ale vžije se do toho případu. Věřím, že pak by ta spolupráce fungovala mnohem lépe.“

Otázka č. 7:

„Státní zástupci by měli prioritně jako dominus litis a znalci práva říkat na mezirezortních poradách, jaké jsou nedostatky, kde je problém apod. Oni vidí nedostatky jen na nás, tedy my se přizpůsobujeme jim, ale již se neřeší, jaké my máme požadavky, aby oni se tak třeba chovali. Tedy mohlo by se hledět i na naše požadavky, připomínky a žádosti vůči státním zástupcům. Nehledat chyby jen na policii, ale zkusit zlepšit i to státní zastupitelství. Mají také lepší přístup k novinkám, které ale pak nereflektují nebo je nesdělují. Takže ideálně nám je buď na poradě či elektronicky sdělit, abychom se mohli vzdělávat, přiučit novým věcem atd.“

Otázka č. 8:

„Trestní řád je podle mě dostačující. Výkladová stanoviska pak ukáží, jak to v praxi funguje, nemůže tam být vše obsaženo. Uniká nám ale podstata, že nemáme anglosaské právo, ale germánské. Státní zástupci a soudy se řídí zejména judikáty. To je podle mě špatně. Státní zástupce by měl ukázat, jak rozhoduje sám. Buď bychom se měli řídit jen precedenty (anglosaský) nebo se vrátit čistě ke germánskému. Soudy pak nejsou samostatné, stále se odkazují na judikáty. Dále třeba co se týká fyziodetekčního vyšetření, tak to by mělo být bráno jako přímý důkaz. Jinde to funguje, mají i speciální oddělení. Pak znalecké posudky, ty by neměly být brány a priori, měl by to být jeden z důkazů, měly by hodnotit dle volného hodnocení důkazů. Tj. samostatnost rozhodování, nevázat se na judikáty, nevázat se na jeden znalecký posudek, ale v rámci kontradiktornosti přibrat další, objektivita.“

Respondent F

Otázka č. 1:

„Především ústně, tedy telefonicky nebo osobně, písemně vůbec kromě prodloužení spisu. Kvalita podle mě není špatná, ale záleží na konkrétním státním zástupci. S některými se na něčem domluvíme, ale pak to jen tak změní a už to neplatí.“

Otázka č. 2:

„Jako vyšetřovatel hodně komunikuji. Výjimečně mi nechají přes někoho vzkaz, když tu nejsem, jinak vždy já osobně.“

Otázka č. 3:

„Když jsou spisy těžší, preferuji osobní setkání. Zatím jsem naštěstí neměl problém se sejít osobně. U těch jednodušších věcí stačí telefonicky.“

Otázka č. 4:

„Myslím, že to tady v rámci možností funguje, až na výjimky, kdy jak jsem říkal, na něčem se domluvíme, tak oni to pak změní a neplatí to a dělají z nás blbce. Nebo když něco nedají písemně, tak je to jen ústně a samozřejmě tam může být problém, že to tak udělám a jim se to nelíbí a nejsem kryt tím písemným papírem.“

Otázka č. 5:

„V některých případech si myslím, že by měli jezdit na místo/na úkony. Například se mi vybaví vyšetřovací pokus. Ale nezažil jsem za své působení, aby se státní zástupce účastnil nějakého úkonu.“

Otázka č. 6:

„V některých případech by to bylo potřeba, zejména u zvláště závažných zločinů, třeba u výsledku svědků či znalců, rekonstrukcí nebo pokusech. Nastavit to nějak, aby to měli dané a museli tam opravdu být, ale zároveň aby to mělo smysl a bylo to efektivní.“

Otázka č. 7:

„Ocenil bych, kdyby mezi námi a státním zastupitelstvím byla lepší komunikace. Kdybychom se státními zástupci měli častější a lepší porady. Vyšetřovatelé zejména, případně i operativci. Na těch poradách by se ujednotily postupy, řekli bychom si, co a jak, kdo co dělá, co je špatně a jak si kdo co představuje. Ačkoliv jsou ty mezirezortní, tak je to přece jen spíše široké. Udělal bych něco více do hloubky.“

Otázka č. 8:

„Určitě by se měli změnit výsledky podle § 158 odstavce 6. Ujednotil bych, aby se osoby nevyslýchali několikrát, protože to pak ztrácí smysl a

elektivnost. A poučení zkrátit nebo nějak ujednotit, aby se zlepšila a ulehčila administrativa.“

Respondent G

Otázka č. 1:

„Po většinou si voláme, ale když potřebujeme probrat něco složitějšího, tak to řešíme buď přes ETR nebo písemně. Ve většině případů se obracíme my na ně, ne oni na nás. S mojí státní zástupkyní si rozumíme, komunikace i spolupráce je v pořádku. Hodnotím ji kvalitně.“

Otázka č. 2:

„Ano, komunikuji s těmi, co dozorují spis.“

Otázka č. 3:

„Telefonát je pro nás nejrychlejší, domluvíme se na několika věcech, e-mailem nekomunikujeme. Pokud je něco složitějšího, např. chceme ukázat fotky, tak se sejdem osobně.“

Otázka č. 4:

„Zatím to nějak funguje, Vždycky je místo pro nějaké zlepšování. Na mimorezortních poradách se občas řeší problémy, s čím nesouhlasíme, pak jsou z toho výstupy.“

Otázka č. 5:

„Ze svojí zkušenosti nemám případ, že by se státní zástupce účastnil nějakého úkonu, spíše vím o soudcích, že se účastní neodkladných a neopakovatelných úkonů. Máme povinnost jim volat, kde je náhlé úmrtí například, ale ještě se nám nestalo, že by některý státní zástupce přijel (tady na okrese). Například u mladistvých tu nikdy státní zástupce na úkonu nebyl, u výsledku mladistvých se dělají kamerové záznamy, kde oni to mohou vidět zpětně. Bylo by přínosné, kdyby se sami účastnili, než aby si pak například přečetli jen spis.“

Otázka č. 6:

„Na toto nejsem schopná odpovědět, ale mělo by to být posuzováno u každého případu zvlášť. Je to na tom posouzení státního zástupce, zda se bude účastnit, avšak ti naši jsou teď zahlceni prací, podle toho, co vím.“

Otázka č. 7:

„S tím souvisí ty mezirezortní porady, kde si řekneme, co se nám nelíbí, a naopak jim na nás, ale jinak je to případ od případu, státní zástupce od státního zástupce.“

Otázka č. 8:

„U mládeže máme problém, že potřebujeme před zahájením trestního stíhání získat informace a není jednotná praxe, na co to dítě vyslechnout. Někteří dělají na § 158 odstavec 6, pak je až výslech svědka, ten je ale až po zahájení stíhání. My nejdřív vyslechneme nezávazně na úřední záznam, to nám stačí k zahájení trestního stíhání. Pak je znovu jednou opatrně vyslechneme na protokol o výslechu svědka podle § 158 odstavec 9, kdy to má formu neodkladného a neopakovatelného úkonu. Když se vyslýchalo se soudcem jako neodkladný a neopakovatelný úkon, aby to šlo použít u soudu, tak když bylo zahájeno trestní stíhání, obvinění namítali, že jsou krácena jejich práva na obhajobu a ztroskotalo to na tom, že u soudu dítě nemohlo být vyslechnuto znovu. Bylo by dobré to nějak jednotně upravit.“

Respondent H

Otázka č. 1:

„Spolupráce probíhá ve formě písemné a telefonické. Kvalita záleží na osobě, nemůžu je hodit do jednoho pytle. Každý státní zástupce je jiný.“

Otázka č. 2:

„Jelikož jsme operativa, děláme ve dvou, takže komunikujeme oba dva, není důležité, kdo z nás dvou. Buď jeden nebo druhý.“

Otázka č. 3:

„V některých věcech je to určitě lepší osobně (než budeme spis někam směřovat, zeptáme se, co a jak, tj. na začátku věci). V ostatních věcech se spojíme elektronicky.“

Otázka č. 4:

„Dostatečná asi jak kdy. Třeba máme koordinace zejména před zahájením trestního stíhání, kdy nám dá pokyn, co máme zajistit, ale poté už je to

slabší. Zástupce má strach, že mu to soud shodí, že nebude s obžalobou úspěšný, takže často nám to vrátí, že to nestačí. Ale zase, je to kus od kusu.“

Otázka č. 5:

„U závažných případů je dosahový státní zástupce (celý týden) informován, když kriminálka jede na místo. Tedy má možnost se účastnit. Znásilnění, loupeže, tam by se účastnit mohl, ale státní zástupce se většinou informuje, co se děje. Neodkladný úkon je prováděn s nezúčastněnou osobou a zákonnost zaručuje soud, tedy zástupce není tolik potřeba. Protokol je tak podrobný, že si to přečte. Státní zástupce se účastní výjimečně. U domovky¹²⁰ se třeba jen přijede podívat a pak odjede. U rekognice spíše, je to časově méně náročné. Ale nemyslím si, že by ta účast byla potřeba nebo byla nějak důležité, kdyžtak mu voláme.“

Otázka č. 6:

„Zakotvit to jako povinnost asi není řešení podle mě. Jsou na dosahu, telefonicky, ale nikdy neřekli, přijed'te pro mě. Takže by se asi nic nezměnilo. Jednou se mi stalo, že tam přijela státní zástupkyně v šatech, lodičkách, podívala se na mrtvolu v lese, řekla, že je mrtvý a odjela. Takže to o něčem trochu vypovídá...“

Otázka č. 7:

„Nedostatek vidím v tom, že tak neprosazují naši práci. My se na tom dřeme a oni, aby si to odškrtli, tak to nějak uzavřou, ale je jim jedno jak. Samozřejmě bude záležet asi na člověku, ale většinou to tak je. Takže víc prosadit naši práci a hájit ji. Místo xx podmínek měl by pachatel dostat nepodmíněný trest. Radši aby měli klid a hotovo než tedy prosadit sazbu, kterou by si zasloužil.“

Otázka č. 8:

„Je to státní zástupce od státního zástupce, takže úpravou to není, ta je podle mě dostatečná, ale ne každý se dle toho řídí. Je to o osobnosti, ne asi úplně o věku. Jeden je připosraný a druhý je akční a dravý. Některým musíme my říkat, jak a co dělat, protože buď neví, nejsou si jistí, bojí se.“

Respondent CH

¹²⁰ Domovka je pojem, jež se řadí mezi kriminalistický slang a je to výraz pro domovní prohlídku.

Otázka č. 1:

„Informace prostupují spisy, komunikace probíhá e-mailově, telefonicky. Kvalita se různí, protože každý je individuální. Někteří komunikují hned, někteří nezvedají telefony.“

Otázka č. 2:

„Pracujeme s kolegou ve dvojici, takže když volá zástupce, buď to беру já nebo když nemůžu, tak kolega a řešíme to spolu, jelikož děláme na stejných věcech.“

Otázka č. 3:

„Když je věc komplikovaná, tak za ním jdeme, když je to v počátku. Chceme to nějak zdokumentovat, tak za ním jdeme pro radu, objednáme se.“

Otázka č. 4:

„Spolupráce je z mé strany nedostatečná. Chtěl bych, aby byla lepší zpětná vazba ze strany státních zástupců. U soudu měli třeba problém něco prokázat, ale policajtům pak neřeknou, co a jak. Tedy nevíme, co zlepšovat.“

Otázka č. 5:

„Podle mě není účast potřeba. Máme hodně případů, takže dozorový státní zástupce nemá ani tolik času (výjimkou mohou být vraždy, kde zástupce čas má). U bagatelní trestné činnosti to smysl nemá, možná u velkých případů, například drogy apod. Časově se to nedá zvládnout. Ohledání místa činu, výslech poškozeného. Když mají dosah, tak dělají své papíry, práci, kterou nestihli, takže nemá pak čas běhat na místo. Za rok tu máme tak 1000 trestňáků, z toho 100 závažná trestná činnost a třeba 2 rekognice, takže to není tak časté.“

Otázka č. 6:

„Myslím, že to by to bylo fajn, kdyby to bylo dáno jako jakási povinnost. Asi kdyby to bylo určené sazbou, tak by to bylo lepší. Ne u všech, ale u některých trestných činů bych to uvítal, například závažné zločiny.“

Otázka č. 7:

„Myslím, že by státní zástupci měli dostávat také větší feedback o nás, jako o policii. Je tu pachatel, recidivista. My chceme trest třeba nad polovinu, ale státní zástupce dá 2 roky. My chceme vědět proč, pachatel to udělá znovu,

takže ať nám to státní zástupce vysvětlí. Snažíme se navrhovat sazby, tresty, ale je to na uvážení státního zástupce, zda k tomu přihlédne. On to chce mít hotové, asi pro tabulky, ale my za tu práci chceme odměnu, tedy pachatele spravedlivě potrestat a mohl by přihlédnout k tomu, co my navrhujeme nebo se aspoň s námi poradit.“

Otázka č. 8:

„Zákonný rámec je dostatečný. Je možné se přizpůsobit u daného případu.“

Respondent I

Otázka č. 1:

„Spolupráce probíhá zejména telefonicky, tj. elektronicky. Osobně jsem nikdy nikoho z nich neviděl. Spolupráce je vcelku dobrá. Je státní zástupce, který je poctivý a komunikace dobrá, někteří nekomunikují. U některých si tykáme, někteří chtějí vykat.“

Otázka č. 2:

„Dělám s kolegou ve dvojici, tudíž komunikujeme se státním zástupcem oba dva.“

Otázka č. 3:

„Tak pokud tady máme složitější případ, tak vždycky jsme radši, když se můžeme se státním zástupcem sejít osobně, probrat to, podívat se společně na spis, fotky atd. Domluvíme si třeba jak budeme dál postupovat. Jinak běžně stačí telefonicky.“

Otázka č. 4:

„Je dostatečná, je to o lidech. Změnilo se osazenstvo, a ty teď jsou akční, komunikují, volají. Dříve tomu tak nebylo.“

Otázka č. 5:

„Myslím, že účast státního zástupce na úkonech je důležitá. Například u domovních prohlídek. Ted' nám jeden volal, že se jich chce účastnit. Ale je to o lidech, dříve se účastnit nechtěli. Je to lepší, vidí to místo, situaci atd.“

Otázka č. 6:

„Jako povinnost ani ne, někteří jsou na obtíž. Musí se na ně čekat, je to většinou daleko pro ně. Státní zástupci nejsou na baráku¹²¹ jako my, tudíž by se tam musel sám dopravit, protože je třeba doma někde daleko. Z časových hledisek to nelze podle mě. Třeba u znásilnění by ta účast být mohla, aby viděli, jak oběť vypadá, emoce, jak hovoří atd. Přes papír to není ono.“

Otázka č. 7:

„Ne, z naší strany si myslím, že je to v pořádku, z jejich rovněž. Občas nastane nějaký zádrhel, ale není problém ho vyřešit. Záleží samozřejmě na lidech.“

Otázka č. 8:

„Právní úprava je podle mě v pořádku. Člověk se tomu pak přizpůsobí.“

Respondent J

Otázka č. 1:

„Komunikuji s nimi hlavně telefonicky. Osobně jen zřídka, když to vyžaduje věc. Spolupráce více méně dobrá, co potřebujeme, to jde. Sami od sebe ale aktivní nejsou, musíme my konat, být aktivní jako první, oni pak nějak reagují. Vše se ale odvíjí od konkrétního státního zástupce. Přišli nový státní zástupci, jeden jde více na ruku, druhý je spíše proti nám. Občas hází klacky pod nohy, přijde nám, že spíše ve prospěch pachatelů. Takový zástupce obhájce. Záleží, jak si vykládají trestní řád.“

Otázka č. 2:

„Komunikuji osobně. Děláme s kolegou ve dvojici, jeden z nás vždy komunikuje se státním zástupcem.“

Otázka č. 3:

„Stačí elektronicky. Každé podání a žádost jde elektronicky. Když my chceme něco udělat, on nás taky elektronicky kontaktuje. Není důvod se vidět osobně.“

Otázka č. 4:

„Spolupráce za mě dostatečná není. Státnímu zástupci na té věci více méně nezáleží. Operativa a pak i vyšetřovatelé na tom dřou, záleží jim na

¹²¹ Barák je výraz, jenž využívají policisté jako označení pro policejní služebnu.

výsledku a měli by s tím jít i k soudu, prodat tu práci. Protože zástupce tohle málokdy dokáže. Jde mu o to, dokončit to a jít k další věci. Kdežto policie se snaží na maximum. Čím více je článků, tím horší je pak zájem na výsledku. Policie by se buď měla zapojit u soudu nebo státní zástupce více do práce policie. Rozplývá se ta snaha po spravedlnosti. Ideální neexistuje. Někdy je lepší jít sám na soud, státního zástupce podle mě občas není potřeba. My podáme podnět, návrh a oni to jen opíší.“

Otázka č. 5:

„Účast není důležitá z hlediska procesu, to máme nezúčastněnou osobu, ta hlídá zákonnost, ale je potřeba pak z hlediska toho postupu, zástupce sám vnímá okolí, detaily, dokáže si to představit a lépe prezentovat soudu. Měl by chodit, aby projevil zájem (př. u domovní prohlídky by viděl, že pachatel mlží), že by viděl od počátku tu situaci, co se stalo. Myslím, že by měl být u všech úkonů, u kterých je přítomen pachatel. Nebo třeba i přítomen poškozený, například starý člověk byl okraden pachatelem, trpěl stařeckou demencí a státní zástupce by tak viděl, jak to vypadá na místě. Měl by mít na věci větší osobní zájem.“

Otázka č. 6:

„Já bych to nechal na dobrovolnosti. Muselo by se jim to přizpůsobit, museli by dojet. Neudělal bych to jako povinnost, úpravu bych zachoval. Bylo by dobré vybírat státní zástupce, aby měli zájem na tom. Zájem na objasňování, na trestání, a i na té policejní práci, aby viděli, co to obnáší. Není to jen o papírech, o paragrafech a zákonech. Je to umění, a taky psychologie, vyhledat pachatele a získat přiznání. Měli jsme státní zástupce, kteří se vždy účastnili. Vychovávali si je tam k tomu. Prohlídli si, jak to vypadá, promluvili s pachatelem a odjeli a měli představu. To dneska není.“

Otázka č. 7:

„Nedostatky to záleží, nejde to nijak zobecnit. Je to osoba od osoby. Každý je jiný, vždy záleží na jeho zájmu a ochotě. Já myslím, že státní zástupce se i díky trestnímu řádu stal nadbytečným článkem. Třeba nedotknutelnost obydlí podle Ústavy, tak prohlídku nebytových prostor dříve řešil státní zástupce, ale dnes se žádosti spojili. Nebo sledování SIMky, teď je souhlas státního zástupce, později to má jít na soud. Tedy státní zástupce ztrácí pravomoci. Je to spíše filtr toho, co jde na soud. U nás si myslím, že je státní zástupce i zbytečný kolikrát.“

Otázka č. 8:

„U některých úkonů bych státní zástupce buď úplně vynechal nebo jim naopak vrátil pravomoc. Například u domovní prohlídky neposílat návrh státnímu zástupci a pak soudu, ale rovnou soudu. Zkrátilo by se tím řízení. Nebo by stačilo, kdyby státní zástupce například napsal „souhlasím“, „beru na vědomí“. Administrativně je to pro nás zátěž.“

Respondent K

Otázka č. 1:

„Komunikujeme hlavně telefonicky, písemně, přes ETŘ. Osobní návštěvy moc ne, nemají čas. A je to daleko na nějakou obecnou radu. Snažíme se OSZ přizpůsobit. Někdy to jde, někdy ne, je to takový průměr... Jsme vázáni pokyny, musíme je plnit. Snažíme se najít se státními zástupci konsensus. Někteří jsou ochotni vyslechnout si nás, jiní na nás nemají čas a nechtějí se s námi bavit. Vše je v lidech. V současné době se státní zástupci mění. Ti noví se bojí, jsou opatrní, dbají na maličkostech. Hlavně mladší ročníky. Oceňuji spíše neformální komunikaci, dá se s nimi lépe hovořit.“

Otázka č. 2:

„Jako vyšetřovatel musím komunikovat. Napíšu mi pokyny do PC, musím s tím pracovat. U některých spisů nekomunikujeme. Občas napíšu ať zavoláme a pobavíme se, například u dohody o vině a trestu.“

Otázka č. 3:

„Je to dostačující. Záleží kdy státnímu zástupci zavoláme, ale nemá problém volat i půl hodiny. Vzhledem k vzdálenostem je to postačující, než abychom tam jezdili.“

Otázka č. 4:

„Obecně se říká, že kvalita spisů je horší. Dopadá to i na tu spolupráci. Chodí sem mladí, mění se kolektiv a tím to asi je. Vytýkají nám klesající úroveň. Pokud se to zástupci nelíbí, pošle se to zpět a pan vedoucí to pak řeší. Záleží na závažnosti případu, například pokud se jedná o loupež, zástupce volá, vidí to hlavně v PC, řeší se to. Jsou státní zástupci, kteří jsou lajdáci, pak jsou zase pedanti a puntičkáři. Někteří hlídají lhůty dost dopředu a pak jsou ti, co si nevšimnou propadlé lhůty. Celkově se spolupráce bude odvíjet od lidí.“

Momentálně to není úplně dostatečné. Takže ideální by to bylo, kdyby byla dobrá komunikace, hlídali se lhůty a podobně.“

Otázka č. 5:

„Někde určitě je prospěšná. Například u rekonstrukcí, rekognicí, domovní prohlídky, tj. neopakovatelných úkonů, tam stoprocentně. Jsou státní zástupci, kteří mají přes víkend službu, kteří volají, že když něco bude, tak pojedou, jiní ale ani neberou telefon.“

Otázka č. 6:

„Vnímám, že by to bylo přínosem, že by to byla pozitivní změna. Byli by účastni od začátku. Naráží se ale na jejich časovou vytíženost, ale za mě by to bylo určitě dobrým krokem, to nějak zakotvit.“

Otázka č. 7:

„Já nějaký velký nedostatky nevidím. Jsme propojeni on-line, komunikační blok tu není. Problémy jsme schopni řešit oboustranně. Jsou tu kolegové, kteří nečtou pokyny a trvá jim to. To samé státní zástupci, občas jim to taky trvá. Opět je to v lidech. Komunikace je bezproblémová. Většinou státní zástupci vědí, o jakou věc jde, mají to načtené zpravidla.“

Otázka č. 8:

„Nějakou osvětňou myšlenku, která by mohla něco přinést, asi nemám. Třeba ve Francii mají specializované týmy, tam všichni chodí spolu, bylo by to provázanější, těsnější, policie by neudělala žádné krpy¹²², byli by hlídání soudcem a státním zástupcem. Tak možná když by se vytvořil nějaký takový tým, kde by i ten státní zástupce se účastnil úkonů, dohlížel by, byly by různé porady apod. Ale problém by byly asi finance, musel by se změnit právní systém apod.“

Respondent L

Otázka č. 1:

„Komunikujeme ústně i písemně. Pak máme pokyny v rámci spisové služby. Z naší strany je spolupráce kvalitní. Někdy nám dají x pokynů, co je třeba udělat, ale záleží na člověku. Některý je puntičkář, popisuje, co ještě udělat, některý s nadhledem a píše jen ve zkratce. Záleží i na složitosti věci.“

¹²² Krpa je slangovým výrazem pro pojem chyba.

Otázka č. 2:

„Jako vyšetřovatel komunikuji s jednotlivými státními zástupci. Řeším, co chce zástupce v rámci prověřování a musím hlídat a úkolovat operativu.“

Otázka č. 3:

„Při složitější věci je osobní schůzka. Vidíme spis in natura, na místě si můžeme říct, co a jak, já hned vím pokyny. Schůzky jsou vzájemné, občas volám já, občas on. V ostatních věcech voláme, píšeme, záleží, jak kdo má čas.“

Otázka č. 4:

„Spolupráce je dostatečná. Když vezmu, kolik máme případů a kolik mají oni případů, tak při té kvantitě je spolupráce na dobré úrovni.“

Otázka č. 5:

„Důležitá není, ale je to určitě na místě, aby se určitých úkonů účastnili. Třeba když je věc nejasná ... Třeba když se dělá prověrka, vyšetřovací pokus. Státní zástupce by si měl udělat ucelený obrázek. Zpravidla na podezřelé úmrtí státní zástupci jezdí, aspoň co vím, ale zase jak kteří, je to o lidech.“

Otázka č. 6:

„Nechal bych to na dobrovolnosti. Je to o lidech. Ted' jeden nepřijel, ale volal, jak to vypadá. Druhý se přijel podívat. Je to na uvážení, zda chce nebo nechce dojet. Záleží i na délce výkonu funkce státního zástupce. Pokud je tam delší dobu, nejezdí. Ale pokud je mladý, ambiciózní, tak ti většinou jezdí, účastní se úkonů. Pokud jako neodkladný a neopakovatelný úkon vyslyšíme seniory, tak být nemusí, ale u nás státní zástupce většinou jezdí, což vítám.“

Otázka č. 7:

„Nedostatky nespatřuji. Je to případ od případu, některé pokyny by mohly být dány dříve než po ukončení věci. Ale nestává se to moc často. Stačí, že si zavoláme a dořešíme. Státní zástupce předkládá soudu a jde s kůží na trh, tak je potřeba to mít hotové co nejlépe.“

Otázka č. 8:

„Trestní řád je jasný, pozměňuje se, není potřeba nový nebo něco upravovat. Trestní řízení mají státní zástupci dořešeno po vlastní linii.“

Slyším, my to máme nařízeno, upravuje to interní akt, takže pokud to na okresní úrovni funguje, tak není potřeba to měnit. Jednoznačné je, že dozoruje trestní řízení a tím je dáno vše.“

Příloha C Odpovědi okresní státní zastupitelství

Respondent A

Otázka č. 1:

„Spolupráce u nás probíhá jak telefonicky, písemně, tak i osobně, pokud je to nutné. Rovněž hodně využívám systém ETŘ, i kolegové jej používají, je to rychlé a přehledné. Bývají i porady s policií, kde jsou vedoucí pracovníci. Účastníme se i porad policejních útvarů, kde je cílem seznámit polici s trendy, judikaturou, sdělení špatných zvyklostí a podobně. Spolupráce je podle mého názoru kvalitní. Všechno funguje podle mě dobře. Tady máme s policisty dobré vztahy.“

Otázka č. 2:

Ano, každý státní zástupce zde osobně komunikuje, zejména na okrese.“

Otázka č. 3:

„Když potřebuji policistu kontaktovat, můžu mu buď zavolat nebo využít ETŘ. Při rozsáhlé komunikaci se většinou sejdeme osobně, záleží na situaci. Aktivní komunikace je půl na půl, někdy oni si potřebují upřesnit, někdy my po přezkumu věci potřebujeme policistu upozornit. Podle § 19 jednacího řádu¹²³ má třeba usnesení o zahájení trestního stíhání písemnou podobu, musí to být i ve spisu. Není to jen na státním zástupci, aby si určil, kdy bude komunikace ústní/písemná, někdy je to dáno.“

Otázka č. 4:

„Za mě spolupráce mezi institucemi probíhá v pořádku. Je kvalitní, nevidím v ní problém.“

Otázka č. 5:

„Je to výhoda tam být, abych viděl situaci na místě. Není možné, aby státní zástupce byl u každého úkonu, ale třeba u smrti člověka, by měl státní zástupce opravdu zvážit, zda se bude účastnit. Účast u úkonů je lepší při

¹²³ Ustanovení § 19 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli upravuje pokyny státního zástupce a stanovuje jejich formu.

sporu u soudu, je lepší argumentace. Má lepší půdu, orientuje se, lépe si to představí atd. Zejména pokyn¹²⁴ to tak uvádí. Já se snažím účastnit. Třeba u domovní prohlídky se snažím bývat, pokud se jedná o mou věc. Jsou tam určité procesy, doručení příkazu, nezúčastněná osoba apod. Často je výstupem základní důkaz, nesmí se pokazit proces (obhajoba jde do věcné podstaty důkazu), větší šance je rozbombardovat proces. Mám pocit, že obhájci jedou přes procesní linii, obtížné je vyargumentovat důkaz věcný.“

Otázka č. 6:

„Nemyslím si, že by to mělo být povinné. Policie je samostatný orgán, kterému je svěřeno prověřování i vyšetřování. Tedy měli by být schopni úkony provádět sami. My máme tu možnost se účastnit, provést je nebo i celé vyšetřování. Ze své praxe ale nevím, že by si státní zástupce provedl sám vyšetřování, ale ta možnost tam je. My máme jiné povinnosti, je to na zodpovědnosti státního zástupce, aby vyhodnotil, kdy se má úkonu účastnit. Nelze to paušalizovat, je to na zodpovědném dozoru a přístupu k práci státního zástupce.“

Otázka č. 7:

„Plošně si myslím, že je spolupráce dobrá. Vždy se může jednotlivě vyskytnout nějaký problém, kdy se něco nepovedlo.“

Otázka č. 8:

„Podle mě je právní úprava ve vztahu k policii a OSZ postačující, nevidím ta zásadní problém, který by se měl měnit v zákoně.“

Respondent B

Otázka č. 1:

„Nejčastěji komunikujeme telefonicky, tedy co se týká konzultací. Jinak většina komunikace probíhá přes ETR. Chci najít, co udělali za úkony, když se nemůžu dovolat, napíšu tam pokyn. Telefonicky neformální, do ETR pokyny písemně, abych byla kryta. Ve spise už jsou úkony, potom píšu do ETR (prověrky spisů), když se mi něco nezdá, udělám pokyn v rámci toho, pak osobní konzultace (buď u nich, nebo oni za mnou, ale zpravidla oni za mnou). U nejzávažnějších trestných činů nejprve prověrka spisu, kdy až

¹²⁴ Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení.

mám znalost spisu, tak pak osobní schůzka. Spolupráci hodnotím kvalitně, musí být kvalitní, protože všechny úkony musí být kvalitní. Já mám na starosti obecnou kriminalitu, a to dětmi a na dětech, mravnostní trestné činy, činy proti rodině a dětem. Je to závažná trestná činnost, tedy musím mít na začátku hromadu úkonů, které musí být udělány. Některé orgány ví, co chci a někdy zasahuju na úplném počátku (u závažných činů jako znásilnění, mravnostní delikty, pohlavní zneužití dítěte). Stanovíme si, co a jak budeme dělat, jak postupovat. Podle mě záleží, jak si to kdo nastaví.“

Otázka č. 2:

„Ano, samozřejmě s nimi komunikuji já osobně. Nejčastěji po prověrkách spisů, kdy je konzultace zaměřena na další postup prověřování a vyšetřování.“

Otázka č. 3:

„Nepoužíváme pro komunikaci e-maily, máme ETR. Telefonicky vždy a osobně u těch závažných činů. To pak záleží na charakteru věci. Mám hodně spisů, nemůžu se setkat s každým, spíše jsou to konzultace při řešení problematické otázky, po prověrkách spisu. Nejčastěji komunikujeme telefonicky.“

Otázka č. 4:

„Ano, řekla bych, že je dostatečná. Spolupráce je nastavená tak, jak si to zařídíme, je to na nás. Fungovat to musí. Policisté musí poslouchat, řídit se našimi pokyny a my to musíme korigovat. Dohromady to zvládneme.“

Otázka č. 5:

„Ano, podle mě je účast důležitá. Zejména u neodkladných a neopakovatelných úkonů na počátku trestního řízení. Záleží tedy i na specializaci státního zástupce. Například u výsledku nezletilých svědků, obětí u trestných činů, je tam i obhájce a státní zástupce je za nepropustným sklem. Svědek, který bude nejvýznamnější pro trestný čin apod. Je to podle mě důležité to vnímat, být přímo u toho. Já se účastním celkem často, zejména tedy výsledků nezletilých svědků, obětí, mladistvých apod. Kolegyně u drog jezdí třeba na domovní prohlídky, druhá kolegyně jezdí na dopravní nehody. Záleží i na specializaci.“

Otázka č. 6:

„Pokyn NSZ to stanoví. Je to na uvážení státního zástupce. Dle pokynu bychom k tomu měli přistupovat. Je to interní právní předpis, řídíme se jím, povinnosti jsou tam podrobněji. Myslím, že tak, jak je to zakotveno, je to v pořádku, aby si to každý určil, tu míru intervence.“

Otázka č. 7:

„Nedostatky ve spolupráci nespatřuji. Spolupráce funguje dobře, vědí, jak mě kontaktovat. Jinak záleží na policistovi. Někdo komunikuje pořád a zbytečně. Měli by být samostatnější. Někteří volají málo a pak je problém. Takže v rámci spolupráce řešíme nedostatky. Oni s námi komunikovat a spolupracovat musí, mají lhůty, které musí dodržet v rámci trestního řízení.“

Otázka č. 8:

„Myslím, že je zákonná úprava nastavená v pořádku.“

Respondent C

Otázka č. 1:

„Nejčastěji je spolupráce telefonicky, to je nejrychlejší. Pak hodně používáme ETŘ nebo písemně, když třeba chceme dát pokyn. Výjimečně nějaké osobní konzultace, třeba když je závažný trestný čin, složitý případ a podobně. Párkrát do roka jsou taky porady, kdy státní zástupci se účastní podle potřeby. Spolupráce probíhá kvalitně. Někdy jsou problémy, ale ty jsou málo.“

Otázka č. 2:

„Osobní komunikace je samozřejmá, jako státní zástupce komunikuji, zejména na okrese. Může to být i specializací státního zástupce. Třeba kdo dělá dopravní nehody, komunikuje hlavně s dopravní policií.“

Otázka č. 3:

„Preferuji telefonicky, e-mail se tolik nevyužívá kvůli kybernetické bezpečnosti. Osobní setkání se někdy konají, spíše ve složitých věcech. Myslím si, že ve většině případů stačí telefonická komunikace a policisté občas osobní setkání nadužívají.“

Otázka č. 4:

„Ideální to úplně není, občas jsou nějaké vady. Spolupráci bych hodnotil známkou 2. Někteří policisté jsou lepší, někteří horší, je to v lidech. Ale obecně bych asi řekl, že je dostatečná.“

Otázka č. 5:

„Odkazuji na článek 26 pokynu obecné povahy NSZ. Obecně lze říct, že čím více se státní zástupce bude účastnit úkonů, tím bude výstup a celé řízení kvalitnější. Když bude státní zástupce u úkonu, je to zpravidla určitá garance kvality. Policisté nejsou obvykle právníci, je tedy poskytnuta právní pomoc na místě. Účast je v takových případech potřebná a vhodná. U kterých úkonů konkrétně, neodkážu říct. Snažím se účastnit. Určitě je to pro to řízení lepší a je tam ta přínosná hodnota. Zejména pak pokud s tím jdeme k soudu.“

Otázka č. 6:

„De lege ferenda bych se do toho nepouštěl. Ztotožňuji se s danou úpravou. Nevidím důvod to rozšiřovat, či naopak omezovat. Z hlediska hospodaření s rozpočtem a počtu nápadů na zastupitelství. Obecně si myslím, že soustava státních zastupitelství není stavěna na povinnou účast na úkonech (i kvůli personální situaci).“

Otázka č. 7:

„Obecně nedostatky nevidím. Občas nějaký problém je, ale záleží dost na lidech, někteří policisté se více snaží, někteří méně. Zřejmě by mohla pomoci elektronizace spisů, neboť když se to vede v ETŘ i v listinné podobě, je to dost neekonomické a časově náročné.“

Otázka č. 8:

„Viděl bych v zákoně zlepšení možnosti dohlížet na to, jak je policista aktivní a důkladný. Například policista studoval spis, ale my nevíme jak dlouho a jak pečlivě. Občas mají policisté výmluvy, že dělají na jiných věcech, a tím pádem nelze zkontrolovat, jak pracují a co jak dělají. Postup policisty lze sledovat jen podle papírů zpravidla.“

Respondent D

Otázka č. 1:

„Spolupráce má formu jak ústní, tak i písemnou. Policista může přijít a osobně řešit, ale většinou probíhá komunikace telefonicky. I přes ETŘ mohu

dát pokyn, kdy to vidí jak zpracovatel, tak i jeho nadřízený. Za mne je spolupráce v pořádku. Jsme jeden tým, musíme spolupracovat na jednom případě. Nesetkala jsem se s tím, že by policisté nekomunikovali, byli nepříjemní a neplnili by úkoly.“

Otázka č. 2:

„Samozřejmě. Vždy komunikuji osobně s tím daným policistou, velmi výjimečně přes spojovatelku.“

Otázka č. 3:

„Záleží na náročnosti věci. U složitých věcí je lepší osobní setkání. Tam je více variant, sedneme si nad spisem a probereme to. Jinak telefonicky.“

Otázka č. 4:

„Je dostatečná z mého pohledu, záleží člověk od člověka. Primárně by instituce mezi sebou měly komunikovat a neměly by posílat věci na poslední chvíli.“

Otázka č. 5:

„Důležitá určitě je. U některých to máme dané, v rámci pokynu obecné povahy. Například podezřelé úmrtí, situace, které nelze poté opakovat (prověrka, rekognice). U jednoho státního zástupce to není úplně nezbytné, jsme mezi sebou zastupitelní, byl tam třeba kolega, který mi sdělí informace, případně mi je sdělí policejní orgán. Účastním se často. Většinou rekognicí, vyšetřovacího pokusu (například u nehody měl obhájce námitku, jestli auto může v dané rychlosti projet, tak jsme tam byli já, soudce, obhájce atd. a projíždělo se autem). Vždy je lepší tam být.“

Otázka č. 6:

„Nemáme to stanovené zákonem jako povinnost, tedy není zde poté porušení. Je to nastaveno podle mě dobře, nejsou možnosti zajištění účasti státního zástupce. Myslím, že formou zákona ne, ale je to v tom pokynu. Nedodržíme pokyn, lze z toho vyvodit nějaké důsledky možná interní. Pokud by to bylo v zákoně a my se neúčastnili, tak by to mohlo mít vliv na trestní řízení a mohla by to napadnout obhajoba.“

Otázka č. 7:

„Zásadní nedostatky nevidím. Občas policisté nestíhají termíny, ale většinou to není významné pro danou věc (řízení).“

Otázka č. 8:

„Zůstala bych u úpravy, jaká je. Neměnila bych nic.“

Respondent E

Otázka č. 1:

„Spolupráce s policií je nutná, probíhá každodenně, většinou telefonicky konzultujeme, pokud je prověrka, tak se s policií sejdeme a probereme. Zejména telefonicky, pokud si vyžádám spis, tak písemně sepíšu pokyn a občas chtějí osobní konzultaci, ale já preferuji telefon a písemný styk. Spolupráce dobrá, obecně nemám problém, dodržují pokyny a spolupracují. Záleží ale na jednotlivém policistovi.“

Otázka č. 2:

„Samozřejmě, jinak to ani nejde. Máme sice čekatelku, ale ta má své spisy a každý si to řešíme sám.“

Otázka č. 3:

„Já preferuji telefonicky, ale také se setkám osobně. Musím si spis ale podrobně nastudovat. Dělá s celníky, tam to funguje jinak. Celníci dělají po 2, tam to vždy konzultujeme osobně, řeknou, co je nového, přinesou spis.“

Otázka č. 4:

„Jaký si to kdo udělá, takový to má. Já, pokud potřebuju, tak jim zavolám nebo píšu do ETŘ, pokud je nemohu sehnat. Pokud je tedy potřebuju sehnat, tak je seženu, takže asi je dostatečná. Takhle, fungovat to prostě musí a zatím to funguje.“

Otázka č. 5:

„Určitě ve složitějších případech je účast vhodná nebo pokud o to požádají. Pokud máme službu, tak bychom u úkonu měli být. Výslech svědka jako neopakovatelný a neodkladný úkon, tam si myslím, že je důležitá účast. Stejně tak domovní prohlídka. Tedy u těch mimořádných úkonů je to vhodné. Policisté nejsou většinou právně vzdělaní, takže jsme pro ně jako takové právní zázemí, aby úkon proběhl v pořádku. Já se účastním, když je náhlé úmrtí, pak u rekognice nebo vyšetřovacích pokusů. Pak když je úkon, který nelze opakovat, tam je za mě důležité, abych tam byl. Udělám si čas a jedu tam.“

Otázka č. 6:

„Myslím si, že to není nutné zakotvit v zákoně. Nemyslím, že by to mělo být explicitně dáno ještě trestním řádem. Nelze to generalizovat, není vhodné to upravit zákonem. Máme interní předpisy, pokyn obecné povahy, tam je to podrobněji než v zákoně. Tam je napsáno, čeho se případně účastnit. Nechala bych to na dobrovolnosti.“

Otázka č. 7:

„Nedostatky ve spolupráci vyloženě nespátřuji. Každý policista je jiný, někteří jsou lepší, někteří horší. Plno policistů odchází, nový se zaučují, takže se dělají více chyby, ale tak to se dá napravit. Vše je nastaveno na komunikaci, ta je zásadní.“

Otázka č. 8:

„Myslím si, že je aktuální úprava dostačující. To, co není upraveno zákonem, upravuje pokyn. Odkážu na komunikaci, od toho se odvíjí spolupráce. Je to nějak zaběhnuté a u nás to zatím funguje.“

Respondent F

Otázka č. 1:

„Kolegové komunikují hlavně přes ETŘ, ale já spíše píšu maily nebo volám telefonicky. Nevylučuji komunikaci přes ETŘ, ale nevyhledávám to. Raději zvednu telefon nebo napíšu ten mail. Osobní schůzky s policisty nemám. Kvalita je individuální. Záleží na policistovi, někteří nejsou tak bystří a je třeba je usměrňovat, ale někteří jsou samostatní a šikovní. Za mě je spolupráce spíše pozitivní.“

Otázka č. 2:

„Ano. Bud' volám přímo zpracovateli nebo koordinátorovi nebo vedoucímu odboru. Komunikujeme na velmi dobré úrovni. S tím se pojí i mezirezortní porady, kdy zhruba jednou za půl roku se sejdou vedoucí policie, OSZ a soudu a řešíme co a jak.“

Otázka č. 3:

„Záleží na náročnosti věci. Pokud jsou to lehké otázky, stačí zavolat. Jinak se sejdeme osobně, není problém to probrat. I policisté mohou dojít se poradit. Dávám i písemný pokyn, ten je třeba zařadit do spisu, ale jinak

nezávazně jim říkám, co udělat a jak postupovat, poradím, ale není třeba to mít písemně, je to spíše mezi námi.“

Otázka č. 4:

„Zase záleží na lidech. Pokud je nějaký problém, tak se obrátím na vedoucího, ať se to vyřeší. Jinak si myslím, že je dostatečná.“

Otázka č. 5:

„Primárně si myslím, že policejní orgán je profesionálem v hledání důkazů, my jsme orgánem, který udělá spis a hájí ho před soudem. Myslím, že účast důležitá není, ani potřebná. Pokyn obecné povahy je úlet, nejsme odborníci na ohledání mrtvol, je to práce policie, pokud někdo chce jet, ať jede, ale myslím, že tam spíše překážíme. Kolikrát vše vyčteme ze spisu. Není na to čas, ani kapacita, máme tu spoustu spisů. Já osobně se neúčastním. Moji státní zástupci se spíše neúčastní, jen sporadicky. Je to na těch státních zástupcích, neznám jejich spisy. Například mohu v rámci vnitřního dohledu nařídit kolegovi, aby se účastnil úkonu, pokud to považuji za důležité. Ale nikdy jsem tak neučinil, je to jejich rozhodnutí.“

Otázka č. 6:

„Nebylo by podle mě vhodné a nutné, to nějak blíže upravovat, je to takto postačující, je to na dobrovolnosti. Bradáčová¹²⁵ zastává názor, že by účast měla být povinná, mělo by se jezdit, ale ta má velké kauzy. Podle mě je obligatorní úprava jezdit nadbytečná.“

Otázka č. 7:

„Nedostatky vidím, ale jsou napravitelné již aktuální právní úpravou. Nevidím tedy nějaký zásadní problém.“

Otázka č. 8:

„Já bych odebral písmeno f) u § 174 odstavce 2¹²⁶. S tím jsem se nesetkal nikdy, to je možná nadbytečné, v praxi ojedinělé. Pak je také kámen úrazu úřední záznam o výsledku osoby. Mám představu, že záznam by mohl být

¹²⁵ JUDr. Lenka Bradáčová, Ph.D. je vrchní státní zástupkyně Vrchního státního zastupitelství v Praze.

¹²⁶ Dle ustanovení § 174 odst. 2 písm. f) trestního řádu je státní zástupce při výkonu dozoru oprávněn přikázat, aby úkony ve věci prováděla jiná osoba služebně činná v policejním orgánu.

použit (záleží na soudu), třeba když bude výslech například nahrán, pokud by to smrdělo s podpisem a obhájce by tam nebyl, bylo by to na soudu, jak by rozhodl. Záleželo by na soudci, jestli by to připustil. Ne že obviněný nebude souhlasit a celé to padá. Chtělo by to porovnat se zahraniční úpravou, protože jinde to normálně funguje.“

Respondent G

Otázka č. 1:

„Komunikujeme přes ETŘ, telefonicky nebo e-mailem, zejména tedy elektronicky. Občas i osobně, pokud je potřeba. Pokud je to složitější věc, přijedou sem, předloží spis a domluvíme se. Do ETŘ dávám spíše věci, pokud na tom pracuje více lidí, aby je to neminulo. Spolupráce je dle mého názoru v pořádku. Když se na něčem domluvíme, tak to tak pak je.“

Otázka č. 2:

„Ano, samozřejmě.“

Otázka č. 3:

„Může to fungovat i elektronicky, ale v nějakých případech je určitě lepší se sejít osobě, záleží na dané věci. Policisté určitě potvrdí, že nemám problém se sejít.“

Otázka č. 4:

„Komunikace je za mě v pořádku. Ohledně celkové spolupráce a plnění, to záleží na lidech. Někdy nastane nějaký problém, ale vždy to nějak vyřešíme. Dalo by se říct, že je dostatečná v rámci možností.“

Otázka č. 5:

„Myslím, že ve většině případů není účast potřebná, nejsme odborníci, abychom tam k něčemu byli, od toho je tam technik. V některých věcech by ta účast byla vhodnější, ale vzhledem k množství spisů to není možné. Někdy se to ukáže až pozdě/zpětně, že ta účast měla proběhnout. Neúčastnila jsem se nikdy zatím žádného úkonu. Nebylo to potřeba. Mám tu dost práce, hodně spisů.“

Otázka č. 6:

„Nechala bych to tak, jak to je, tedy na dobrovolnosti státního zástupce. U mě ta účast potřebná není (kybernetika, krádeže, podvody). Spíše to vidím u násilné trestné činnosti a podobně.“

Otázka č. 7:

„Tak jak policie funguje, s tím problém nemám. Spolupráce je dobrá a nastaveno je to tak, že to funguje.“

Otázka č. 8:

„Tak jak je to nastavené, tak bych to takto nechala, nabízí to dostatečnou míru interpretace. Myslím, že je dobře, že jsou ustanovení takto obecný. Jediné, co se řeší, jsou úřední záznamy podle § 158 odstavce 6. Třeba evropská praxe je jiná, tam se nedává rozdíl na postavení osoby, naopak výpověď prvotní je dle psychologů nejpravděpodobnější. Například Holandsko, Švédsko nebo Německo.“

Respondent H

Otázka č. 1:

„Komunikuji hlavně telefonicky, je to rychlé. Jinak využívám ETŘ a e-mail. Spolupráce je přiměřeně kvalitní. Záleží na každém policistovi.“

Otázka č. 2:

„Ano, komunikuji.“

Otázka č. 3:

„Já pouze na dálku. Tedy hlavně telefonicky. Kolegové komunikují i osobně, ale u mě se vše dá vyřešit po telefonu, takže já se osobně nescházím.“

Otázka č. 4:

„Spolupráce je dostatečná, nevidím v tom žádný problém. Podle mě je to ideální, policisté jsou samostatní a šikovní.“

Otázka č. 5:

„Záleží na okolnostech věci. Například u domovky je vhodný tam být, ale ne vždycky. Nebo důležitý výslech svědka/obviněného, záleží vždy ale na okolnostech konkrétního případu. Důležitá účast ale určitě není. Je to primárně v režii policie, nikoli naší. My spíše poradíme po telefonu, což je

vzhledem k času pro nás lepší. Já se zatím ničeho neúčastnila, nebylo to potřeba. Většinou policisté volají.“

Otázka č. 6:

„Nechala bych to na dobrovolnosti, dost by nás to svazovalo. Nemáme moc prostor na to, někam jezdit. Je to na tom státním zástupci, aby si to rozhodl v dané věci. Většinou tam potřební nejsme, zdržovalo by nás to od práce.“

Otázka č. 7

„Ve spolupráci spatřuji nedostatky. Policistů je málo, nemají na ten případ moc času (zpracovatel má víc věcí) nebo se na tom střídají a pak to není úplně kvalitní. OOP s OOK mají problém se spoluprací, OOP to nepřipraví kvalitně a OOK to pak musí napravovat. Je tam personální problém, málo lidí, odráží se to na práci a státní zástupce s tím má pak problém, jak to napravit.“

Otázka č. 8:

„Za mě je třeba § 157 a 157a trestního řádu nepřehledné ustanovení. Policie a obhájci neví, na co se to přesně vztahuje. Zjednodušila bych je a zpřesnila, na co se ty dvě ustanovení vztahují, na jaké případy. Co je problematické, tak jsou úřední záznamy. Jsme jedna z mála zemí, která to neuznává (například Německo). Já bych to udělala tak, že to, co řeknou na § 158 odstavec 6 trestního řádu, by bylo použitelný v případě, že by byl přítomen advokát.“

Respondent CH

Otázka č. 1:

„Využívám všechny formy spolupráce. Komunikuji tedy telefonicky, e-mailem, přes ETR, výjimečně osobně. Spolupráce je dle mého v rámci možností kvalitní, fungovat to musí. Jinak by to nešlo. Jak si to člověk nastaví, tak to bude.“

Otázka č. 2:

„Ano jistě.“

Otázka č. 3:

„Nemám čas to s nimi řešit osobně, takže komunikuju telefonicky nebo e-mailem. Oni mě kontaktují spíše, že něco potřebují (ohledně skutku), volají atd.“

Otázka č. 4:

„Spolupráce je za mě dostatečná, podle mě takto postačující.“

Otázka č. 5:

„Účast potřebná asi jak kdy. Napadá mě možná jen vyšetřovací pokus. Myslím, že tam by asi měl státní zástupce být, ale to jsou výjimky, důležitá určitě není. Já jsem se nikdy neúčastnila, ale to neznamená, že neděláme tu práci. Oni nám z místa volají, ptají se, co a jak.“

Otázka č. 6:

„Ta povinnost je věcí zákonodárce, jestli to ustanoví jako povinnost. Potom tak státní zástupce bude postupovat. Já bych to ale nedělala.“

Otázka č. 7:

„Nevidím v té spolupráci nedostatky. Nic zásadního. A když nějaký problém je, tak to řekneme okresnímu státnímu zástupci a ten to pak řeší na poradách.“

Otázka č. 8:

„V trestním řádu je spousta věcí, které tam být nemusí. Například § 158 odstavec 6 trestního řádu. Procesní použitelnost u soudu, to vidím jako problém. Osoba se dozná, u soudu to nelze ale použít. To je potřeba změnit, mělo by to být použitelné jako důkaz. Víme, že to udělal, ale nemáme to jak dokázat. My pak musíme rušit usnesení policie, ale jinak to nejde, bohužel. Jinak ostatní, co tam je, je potřeba, funguje to. Státní zástupce je důležitá osoba, kterou není možné vynechat, i u hlavního líčení je důležitý. Stát ho potřebuje v trestním řízení. Ten stát si to musí utvořit, jak to chce.“

Respondent I

Otázka č. 1:

„Spolupracujeme s nimi na každodenní bázi. Zpravidla mi každý den nějaký policista volá. Většinou volají oni mně, ale i někdy já jim. Pokud to není urgentní, píšu e-maily. Já myslím, že kvalitní z naší strany je. Na to, kolik tady máme případů, to funguje dobře.“

Otázka č. 2:

„Ano, komunikuji osobně s policisty, zejména zpracovateli spisu.“

Otázka č. 3:

„Za mě je lepší ta telefonická, protože je to rychlejší. E-mail taky používám nebo ETŘ. Na osobní schůzky nemám čas, podle mě to není ani mnohdy potřeba. Když policista něco potřebuje, ať si zavolá, já mu poradím, pořešíme, osobně málokdy.“

Otázka č. 4:

„Spolupráce s místními policisty bych řekl, že je dostatečná. Funguje to, nevidím nějaký zásadní problém. Občas je nějaký problém, je to o lidech, ale to tak asi je.“

Otázka č. 5:

„Účast státního zástupce důležitá není. Potřebná jak kdy. Od toho je tam policie, aby úkon provedla, zajistila vše potřebné. My jsme kdyžtak na telefonu. Nevidím důvod se účastnit, když je to práce policie. Já mám jinou, svou práci. Účast považuji za vhodnou v případě úkonů, které třeba nelze opakovat a je to pro tu věc vážně důležité a nelze jinak. Běžně se neúčastním. Není na to čas. Mám tu denně několik spisů a nemám prostor někde jezdit na úkony. Účastnil jsem se asi jednou nebo 2x, kdy šlo o závažný zločin.“

Otázka č. 6:

„Já myslím, že by to určitě neměla být povinnost. Funguje to tak, jak je to teď nastavené. Je to na dobrovolnosti, na uvážení jednotlivého státního zástupce, aby tu věc posoudil a rozhodl, jestli se bude účastnit nebo ne. Neumím si představit, kdyby to měla být povinnost. To by se nedalo stíhat.“

Otázka č. 7:

„Nedostatky vidím asi v nějaké samostatnosti třeba. Policisté se bojí kolikrát sami nějak konat, postupovat. Proto nám volají, ptají se a chtějí poradit, ale tím nás i dost zdržují. Takže by to chtělo, aby fungovali víc sami. Pak třeba i lhůty, že někdy je nedodržují. Ale je to člověk od člověka no.“

Otázka č. 8:

„Já bych nic neměnil, podle mě je to takhle postačující. Funguje to tak, není s tím problém. To, co neupravuje zákon, povětšinou upravují interní předpisy, které jsou více detailní. Zákon nemůže zase pobrat vše.“